

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΜΑΡΤΙΟΣ 1870.

||

ΤΕΥΧΟΣ Ζ΄.

Ο μὴν Μάρτιος.

Ὅτε ὁ Ρωμύλος συνέταξε μηνολόγιον διὰ τὴν νεοσύστατον αὐτοῦ πόλιν, διήρесе τὸν ἐνιαυτὸν εἰς δέκα μῆνας καὶ ὠνόμασε τὸν πρῶτον μῆνα Μάρτιον πρὸς τιμὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θεοῦ τοῦ πολέμου Ἄρεως, ὁ ὁποῖος Λατινιστὶ ὀνομάζεται Mars, γεν. Martis. Ὁ Ὀβίδιος ὁμῶς λεγεί, ὅτι τὰ ἔθνη τῆς Ἰταλίας εἶχον πρὸ

πολλοῦ καλέσει ἕνα τῶν μηνῶν μετὰ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ τῶνομα· ἀλλ' ὅτι διέφεραν ὡς πρὸς τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν ἀπέδιδαν εἰς αὐτόν· ἐπειδὴ κατὰ τινὰς μὲν ἦτον ὁ δεύτερος, κατ' ἄλλους δὲ ὁ τρίτος, τέταρτος, πέμπτος, ἕκτος, ἢ καὶ ὁ δέκατος μὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ὁ διάδοχος τοῦ Ρωμύλου, Νουμᾶς Πομπίλιος, ἀναμορφώσας τὸ μηνολόγιον, ἐπρόσθεσεν εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν ἔτος τοὺς μῆνας Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον, καὶ κατεβίβασε τὸν Μάρτιον ἐκ τοῦ πρώτου εἰς τὸν τρίτον βαθμὴν· διέμεινε δὲ εἰς τὴν στάσιν ταύτην, ἕως τοῦ ἡ Χριστιανικῆ ἐκκλησίας μετέβηκε τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Πίσχα. Ἡ διάταξις αὕτη ἠλλοιωθῆ παλιν εἰς τὴν Γαλιαν τὸ 1561 διὰ ψηφίσματος τοῦ Καρόλου Θ', προστάσσοντος ν' ἀρχίζῃ ὁ ἐνιαυτὸς εἰς τὸ μέλλον τὴν 1ην Ἰανουαρίου. Τὸ παράδειγμα τοῦτο ἠκολούθησαν οἱ Σκῶτοι τὸ 1599· ἀλλ' εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου ἐξηκολούθει νὰ ἦνε πρώτη τοῦ χρόνου μέχρι τοῦ 1752.

Ἄν καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἀπέδωκαν εἰς τὸν μῆνα τοῦτον τοῦ φιλοπολέμου θεοῦ τῶνομα, ὡς προστάτις ὁμοῦ αὐτοῦ κυριωτέρᾳ ἐλογίζετο ἡ θεὰ τῆς σοφίας Ἀθηνᾶ. Πάντοτε συνίστατο ἀπὸ τριάκοντα μίαν ἡμέραν, διότι τότε τὸν ἐχάρισεν ὁ Ρωμύλος, καὶ οὐδεὶς ἀναμορφωτῆς τοῦ μηνολογίου ἀφῆρσε ποτὲ καμμίαν. Διὰ γάμου ἐφαντάζοντο αὐτὸν οἱ Ρωμαῖοι ἀτυγῆ μῆνα.

Ἱερογλυφικῶς ἢ ζωγραφικῶς εἰκονίσθη πάντοτε ὁ Μάρτιος ὡς ἄνθρωπος μελαχροίνου καὶ ἀγρίας ὄψεως, μετὰ περικεφαλαίαν ὀπλισμένος, παριστάνων οὐσιωδῶς τὸν ἐθνικὸν θεὸν Ἄρην. Δὲν φαίνεται ὁμοῦ περὶ αὐτὸν κανὲν ἄλλο πολέμου παράσημον, ἕκτος τῆς περικεφαλαίας. Ἡ μίχ του χεῖρ κρατεῖ δεμάτιον ἀπὸ ἄνθη ἀμυγδαλέας καὶ ἀπὸ κλωνάρια διάφορα· ἐπιστηρίζεται δὲ εἰς σκαφεῖον, ἐνῶ καλάθειον πλήρες σπόρων κρέμαται ἀπὸ τὸν αὐτὸν βραχίονα. Ἡ ἄλλη δὲ χεῖρ κρατεῖ ἢ ἐγγίξει κριὸν, πρὸς ὑποδήλωσιν τοῦ ἀστερισμοῦ Κριου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμβαίνει ὁ ἥλιος τὴν 8—20ην ἡμέραν τοῦ μηνὸς τούτου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει ἡ ὥρα τῆς ἀνοίξεως. Ἄγγλος ποιητῆς παριστάνει τὸν Μάρτιον καθήμενον ἐπὶ κριου, καὶ διασκορπίζοντα σπόρους ἐπάνω εἰς τὴν γῆν.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ Α΄.

ἦτοι

δοξασίαι αὐτοῦ περὶ χριστιανισμοῦ.

Ὁ μέγας Ναπολέων, ὅτε ἦτον ἐξόριστος εἰς τὴν Ἀγίαν Ἐλένην, ἐτκέσθη καὶ ἐφιλοσόφησε περὶ πολλῶν πραγμάτων, καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ περὶ τοῦ θεμελιώτατος αὐτὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἴδου δὲ αἱ περὶ αὐτοῦ σκέψεις του.

« Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς διδάττει ἀθηναικῶς νὰ πιστεύωμεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του, χωρὶς νὰ διδῇ εἰς ἡμᾶς ἄλλον τινὰ λόγον εἰμὴ τὸ μέγα καὶ καταπληκτικὸν ρητὸν — Ἐ γ ὦ ε ἱ μ α ι ὁ Θεός.

Ἀναμφιβόλως διὰ νὰ παραδεχθῇ τις τὸ ρητὸν τοῦτο, ἐκ τοῦ ὁποῖου πάντα τὰ ἄλλα πηγάζουσι, πρέπει νὰ ἔχῃ πίστιν. Ἀφοῦδὲ ἄπαξ ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ γίνῃ παραδεκτὴ, ἡ εὐαγγελικὴ διδασκαλία παρουσιάζεται μετὰ τὴν ἀκρίθειαν, ὥστε πᾶς καὶ τὴν ἐννοεῖ καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὴν τελειότητα αὐτῆς.

« Ὁ Χριστιανισμὸς, ἀνώτερος πάσης φιλοσοφίας καὶ πάσης θρησκείας, λέγει μεθ' ἀπλοϊκότητος « Οὐδεὶς πώποτε εἶδε τὸν Θεὸν εἰμὴ μόνον ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί· ἡ δὲ φανερωσις του εἶνε μυστήριον, τὸ ὁποῖον τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα δὲν δύναται νὰ κατανοήσῃ. Ἀλλ' ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἐλάλησε, πρέπει νὰ πιστεύσωμεν εἰς αὐτόν. »

« Τὸ Εὐαγγέλιον διδάττει ἀρετὰς, αἵτινες ἐπενεργοῦσι δραστηρίως ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ θέλγουσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Μελετῶν τις αὐτὸ αἰσθάνεται ὅτι αἰσθάνεται ὁ θεωρῶν μετέκτασιν τὸν οὐρανόν. Τὸ Εὐαγγέλιον δὲν εἶνε ἀπλῶς βιβλίον, ἀλλ' ἀλήθεια ζωῆς, ἐνεργοῦσα μετὰ δυνάμεως, ἣτις καταβάλλει πᾶν πρόσκομμα ἐγειρόμενον κατὰ τῆς ἐξαπλώσεως αὐτοῦ. Πολλὰκις ἀνέγνωσα τὸ ἔσοχον τοῦτο βιβλίον καὶ πάντοτε ἠσθάνθη τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον.

« Ὁ Χριστὸς διδάττει σαφῶς, καὶ ἐκφέρει τὴν διδασκαλίαν του μετὰ τὴν βεβαιότητα καὶ ἀπλοϊκότητα, ὥστε συγκινεῖ καὶ τὸν ἀπαίδευτον καὶ τὸν πεπαιδευμένον.

« Εἰς οὐδὲν ἄλλο βιβλίον εὐρίσκειται τοιαύτη σειρά ὡραίων ἰδεῶν καὶ ἠθικῶν ἀποφθεγμάτων, τὰ ὁποῖα θαύζουσι κατὰ γραμμὴν,

ως αἱ οὐράνια στρατιαί, καὶ ἐμποιοῦσιν εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν τὸ αὐτὸ αἰσθημα, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται τις, εἰς ὠραίαν θερινὴν ἐσπέραν θεωρῶν τὸ ἀπέραντον χάος τοῦ περιλάμποντος οὐρανοῦ μεθ' ὅλης τῆς δόξης τῶν ἄστρον.

» Οὐδέποτε ἡ καρδία ἡμῶν τρέχει κίνδυνον ἀποπλανήσεως, ὅταν ἔχωμεν τὸ Εὐαγγέλιον ἀνὰ χειρὸς· ἐξ αὐτοῦ διδασκόμεθα, ὅτι ὁ ἴδιος Θεὸς γίνεται φίλος, πατὴρ καὶ ἀληθὴς Θεὸς ἐκείνων, οἵτινες πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἀγαπῶσιν αὐτόν. Μήτηρ δὲν ἔχει περισσοτέρην φροντίδα ὑπὲρ τοῦ γαλακτοτροφουμένου αὐτῆς νηπίου. Ἡ ψυχὴ, ἅμα γευθῆ τὴν καλλονὴν τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν ἀνήκει πλέον εἰς ἑαυτήν. Ὁ Θεὸς τὴν κατακυριεύει καὶ αὐτὸς ὀδηγεῖ τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῆς.

» Ὅποια ἀπόδειξις τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ! Ἡ δὲ τοιαύτη κατακυριεύσις δὲν ἀποβλέπει εἰμὴ εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ πνεύματός μας, εἰς τὴν καθαρῶτητα τῆς συνειδήσεως καὶ εἰς τὸν ἁγιασμόν τῆς ψυχῆς.

» Ἐν συντόμῳ διεσχυρίζομαι ὅτι θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὑπάρχει ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς Θεός, ἂν ἠδύνατο ἀπλοῦς τις ἄνθρωπος νὰ κατανοήσῃ καὶ πραγματοποιήσῃ ἐπιτυχῶς τὸ γιγαντιαῖον σχέδιον τοῦ νὰ ἀρπάξῃ καὶ ἀποδώσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν ὑπερτάτην λατρείαν τοῦ Θεοῦ, σφραττίζόμενος τὸ ὄνομα Αὐτοῦ. Ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ μόνος, ὅστις ἐτόλμησε τοῦτο ἀνακηρύξας ἑαυτὸν μετὰ θάρρους Θεὸν διὰ τοῦ ἐ γ ὠ ε ἴ μ α ι ὁ Θεός. Ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει οὐδένα ἄλλον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος τόσον φανερὰ ἐκήρυξεν ἑαυτὸν Θεόν. Ἡ μυθολογία δὲν λέγει οὐδαμοῦ, ὅτι ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι Θεοὶ ἀπεθέωσαν αὐτοὶ ἑαυτούς. ἀλλ' εἰ ἀπόγονοι αὐτῶν ἀπεθέωσαν αὐτούς. Ἀληθῶς ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἄνθρωπος ὢν ἐτόλμησε νὰ καλέσῃ ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Διός, πλὴν ἅπαντα ἢ Ἑλλάς ἐμυκτήρισε τὴν ἀλαζονείαν του ταύτην· ὁμοίως καὶ ἡ ἀποθέωσις τῶν Ρωμαίων αυτοκρατόρων δὲν ὑπῆρξε γεγονός σπουδαῖον παρὰ τοῖς Ρωμαίοις. Ὁ Μωάμεθ καὶ ὁ Κομρούκιος ἀπλῶς ἐκήρυξαν ἑαυτούς μεσίτας τοῦ Θεοῦ.

» Πῶς λοιπὸν εἰς Ἰουδαίος, τοῦ ὁποίου ἡ ἱστορικὴ ὑπαρξις εἶνε βεβηλοτάτη ἢ ὄλων τῶν ἄλλων συγχρόνων του, αὐτὸς μόνος, υἱὸς

τέκτονος, παρουσιάζεται εἰς τὸν κόσμον ὡς Θεός, ὡς τὸ ἐξοχώτατον πάντων Ὁν καὶ ὡς πλάστης τοῦ παντός; Πῶς εἰς πτωχὸς καὶ ἄστημος Ἰουδαῖος ἐπιτύρει εἰς ἑαυτὸν πᾶσαν λατρείαν καὶ ἰδίαις αὐτοῦ χερσὶ ἀνεγείρει τὴν θρησκείαν του οὐχὶ ἐκ λίθων, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων; Ἐκθαμβόουσιν ἡμᾶς τὰ κατορθώματα τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ὁμοῦς ἰδοὺ κατακτητῆς, ὅστις ἐνόησε καὶ συστρωματόνει ἐν ἑαυτῷ ὄχι ἐν ἔθνος, ἀλλ' ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅποιον θαῦμα!

» Ὁ Ἰησοῦς ζητεῖ δι' ἑαυτὸν τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ λύ τ ω ς καὶ τὸ κατορθώνει παρρηθῶς, ἐνῶ ὁ φιλόσοφος ματαιῶς ζητεῖ πολλάκις ταύτην παρὰ φίλου, ὁ πατὴρ παρὰ τῶν τέκνων του, ὁ ἀνὴρ παρὰ τῆς γυναικὸς του καὶ ὁ ἀδελφὸς παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ὁ Ἰησοῦς κατώρθωσεν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ Καῖσαρ, ὁ Ἀννίβας, ὁ Λουδοβίκος ΙΔ'. με ὄλην τὴν εὐρυταὴν αὐτῶν δὲν κατώρθωσαν. Οὗτοι κατέκτησαν ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἔχωσιν οὐδὲ ἓνα φίλον. Εἴμαι ἴτως ὁ μόνος σήμερον ὅστις ἀγαπῶ τὸν Ἀννίβαν, τὸν Καῖσαρα, τὸν Ἀλέξανδρον . . . . . Ὁ μέγας Λουδοβίκος ΙΔ'., ὅστις τόσον ἐδόξατε τὴν Γαλλίαν, δὲν ἀπέκτησεν οὔτε ἓνα φίλον εἰς ὅλον τὸ κράτος του, οὐδὲ κἄν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ οἰκογένειαν. Τῇ ἀληθείᾳ ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα ἡμῶν. Ἀλλὰ διατί; διότι ὑπακούομεν εἰς φυσικὴν τινα ἀνάγκην ἐμφωλεύουσιν ἐντὸς ἡμῶν καθῶς καὶ ἐντὸς τῶν λοιπῶν ζώων, ἧτις ὑποχρεῖται ἡμᾶς νὰ ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα μας καὶ νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν ζωὴν των· καὶ ὁμοῦς πᾶσα τέκνα μένουσιν ἀναίσθητα εἰς τὰ θωπεύματά μας καὶ εἰς τὰς συνεχεῖς ὑπὲρ αὐτῶν φροντίδας ἡμῶν· πόσα τέκνα ἀγνώμονα καὶ ἀχάριστα! Σὺ, στρατηγὲ Βερτράνδε, ἀγαπᾶς τόσον τὰ τέκνα σου· καὶ ὁμοῦς εἶται βέβηλος, ἂν ἐξίτου θὰ ἀνταγαπηθῆς; Αἱ συνεχεῖς καὶ ἀδικόποι πρὸς αὐτὰ ἀγαθοεργίαι σου δὲν εἶνε ἱκαναὶ νὰ τοῖς ἐμπνεύσωσι τοιαύτην ἀγάπην, ὁποῖα ἢ τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὸν Χριστόν! Μετὰ τὸν θάνατόν σου τὰ τέκνα σου θὰ σὲ ἐνθυμῶνται βέβηλα, ὅταν κατασπαταλῶσι τὴν περιουσίαν σου· ἀλλ' οἱ ἐγγονοὶ σου θὰ σμυβάλλωσι καὶ ἂν ὑπῆρξες ποτὲ ζῶν. . . Καὶ ὁμοῦς σὺ εἶται ὁ στρατηγὸς Βερτράνδος

Καὶ ὁμῶς ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα, δὲν σοὶ ἔμεινεν ἄλλη παρηγορία εἰμὴ ἢ οἰκογένειά σου.

» Ὁ Χριστὸς ὠμίλησε πρὸ τόπων αἰώνων, καὶ ἐν τοσοῦτῳ αἰ γενεαὶ τῶν ὀπαδῶν του, διὰδεχόμενοι ἀλλήλας, συνδέονται μετ' Αὐτοῦ μὲ δεσμὰ στενότερα τῶν τοῦ αἵματος, μὲ ἀγίαν τινὰ ἔνωσιν, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος δὲν δύναται νὰ καταβάλῃ. Αὐτὸς ἀνάπτει εἰς τὰς καρδίας τὸ πῦρ τῆς ἀγάπης, τὸ ὁποῖον ἀποτεροῦναι πᾶσαν ὑπερφλαυτίαν, πάντα ἐγωϊσμόν! Εἰς τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς θελήσεώς του πῶς νὰ μὴ γνωρίσῃ τις τὸν Δίγον, τὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου;

» Οἱ θεμελιωταὶ τῶν θρησκειῶν δὲν ἔλαβον ποτὲ οὔτε καὶ τὴν ἰδέαν τῆς μυστηριώδους ταύτης λέξεως, ἧτις εἶνε ἡ οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπὸ τὸ ὠραῖον ὄνομα τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ὡστε λοιπὸν τὸ μεγαλειότερον θαῦμα τοῦ Χριστοῦ ἀναντιρρήτως εἶνε ἡ βασιλεία τῆς ἀγάπης. Αὐτὸς μόνος, θυσιάσας τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν του, κατώρθωσε νὰ ἀνυψώσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τοῦ ἀοράτου Θεοῦ. Αὐτὸς μόνος ἐν τῇ θυσίᾳ ταύτῃ ἐδημιούργησε ὁρατὸν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς.

» Πάντες οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν εὐλογοῦνται τὴν ἀξιοθαύμαστον ταύτην ἀγάπην, ἀγάπην ὑπεράνθρωπον, ἀγάπην θεϊαν· φαινόμενον ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν καὶ ἀντίληψιν, ἱερὸν πῦρ μετακομισθὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τοῦ νέου τοῦτου Προμηθέως, τοῦ ὁποῖου ὁ χρόνος, ὁ μέγας οὗτος πανδομάτωρ καὶ ἐκμηδενιστὴς δὲν ἐδυνήθη οὔτε νὰ φθείρῃ, οὔτε νὰ περιστείλῃ τὴν διάρκειαν. Ἴδού ὅ,τι ἐγὼ ὁ Νεπολέων θαυμάζω ὑπὲρ πᾶν ἄλλο. Ἴδού ὅ,τι ἀποδεικνύει εἰς ἐμὲ σαφέστατα τὴν ἀπόλυτον θεότητα τοῦ Χριστοῦ!!

» Ἐγὼ συνέπασχον μὲ τὰ πλήθη, τὰ ὁποῖα ἀπέθνησκον ὑπὲρ ἐμοῦ. Θεωρῶ ὁμῶς βλατρημίζιν τὸ νὰ συγκρίνω τὸν ἐνθουσιασμόν τῶν στρατιωτῶν μου μὲ τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην. Ἀπητεῖτο νὰ ἤματι ὁ ἴδιος παρὼν, ὥστε μὲ τὸν ἠλεκτρισμὸν τοῦ βλέμματός μου καὶ μὲ τὴν φωνὴν μου νὰ ἀνάπτω τὸ πῦρ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν. . . . Βεβαιότατα κατέχω τὸ μυστήριον τῆς μαγικῆς ταύτης δυνάμεως, ἧτις κατακυριεύει τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ δὲν δύ-

ναμαι νὰ τὸ μεταδώσω εἰς ἄλλον· οὐδεὶς τῶν στρατηγῶν μου ἔλαβεν οὐτὸ ἐξ ἐμοῦ· δὲν ἔχω τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ διακωνίσω τὴν ἀγάπην μου εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ ἐκτελέσω τεράστια ἄνευ τῆς βοήθειας ὑλικῶν μέσων καὶ τῆς τύχης.

» Τώρα, ὅπου κατάκειμαι ἐντῆ Ἀγία Ἐλένη, τώρα ὅπου εἰμαιμόνος καὶ προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ βράχου τοῦτου, τίς ὑπὲρ ἐμοῦ μάχεται καὶ κατακτᾷ αὐτοκρατορίας; Ποῦ εἶνε οἱ ἀνλικοί μου; Τίς μὲ ἐνθυμέϊται; Τίς φροντίζει περὶ ἐμοῦ ἐν Εὐρώπῃ; Τίς ἔμεινεν εἰς ἐμὲ πιστός; ποῦ εἶνε οἱ φίλοι μου; Δὲν βλέπω παρὰ ἐσᾶς τοὺς δύο ἢ τρεῖς, τοὺς ὁποίους ἢ ἐμπιστοσύνη σας θὰ ἀπαθανατίσῃ· σεῖς συμμετέχετε τῶν δεινῶν μου, σεῖς μὲ παρηγορεῖτε εἰς τὴν ἐξορίαν μου. Ναι, ἡ ὑπαρξίς μας ἔλαμψε μὲ ὄλην τὴν λαμπρότητα αὐτῆς εἰς τὸ διάδημα καὶ εἰς τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν· ἀλλ' ἤδη ἐπῆλθεν ἡ δυστυχία, καὶ ἡ λαϊλαψὶ τῶν συμφορῶν συμπαρέσυρε καὶ τὸ τελευταῖον ἔρμα (σαβούραν). Ὁ χρυσὸς ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξηφανίσθη, καὶ δὲν εἴμεθα πλέον, Βερτράνδε, παρὰ μύλυθός καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ γίνωμεν καὶ σποδός.

» Τοιαύτη εἶνε ἡ εἰμαρμένη τῶν μεγάλων ἀνδρῶν! Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Καίσαρος, ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἔπειτα λησμονοῦμεθα! Τὸ ὄνομα ἐνὸς κατακτητοῦ ἢ αὐτοκράτορος ἀποβαίνει ἐφεξῆς θέμα σχολαστικόν! Τὰ κατορθώματά μας ὑποπίπτουν εἰς κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις ἐνὸς παιδαγωγοῦ, ὁ ὁποῖος περιοδικῶς ὅτε μὲν ἐκθαιάζει, ὅτε δὲ ὑβρίζει ἡμᾶς.

» Μόλις ἀπέθανε Λουδοβίκος ὁ ΙΔ', καὶ ἐγκατελείφθη μόνος, μονώτατος ἐν τῷ κοιτῶνι του ὑπὸ τῶν ἰσθίων του ἀνλικῶν καὶ ἴσως ἀντικείμενον γέλωτος, διότι δὲν ἦτο πλέον κυριάρχης των, Ἦτο πτώμα, φέρετρον, τῆρος.

» Ἐτι μικρὸν, — καὶ αὐτὸ τοῦτο θὰ συμβῇ καὶ εἰς ἐμὲ αὐτόν. . . . Δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας ἀποθνήσκω πρόωρος, τὸ δὲ σῶμά μου ἔαπτόμενον εἰς γῶμα θὰ γίνῃ σκωλήκων βρῶμα καὶ δυσωδία. Ἴδού ὁ μετὰ μικρὸν προορισμὸς τοῦ μεγάλου Νεπολέοντος. . . . Ὁποῖον γάσμα μεταξὺ τῆς μεγίστης μηδαιμνότητός μου καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας τοῦ Χριστοῦ κηρυττομένου, ὀνακρυπτομένου, ἐγκωμιαζομένου, ἀγαπωμένου, λατρευομένου κα

ζώντος εἰς ἅπασαν τὴν ὑφήλιον. Εἶνε τοῦτο θάνατος; Δὲν εἶνε μάλλον ἀθανασία; Οὗτος εἶνε ὁ ἀθάνατος θάνατος τοῦ Χριστοῦ, οὗτος ὁ τοῦ Θεοῦ, . . .

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐσιώπησε, καὶ ἐπειδὴ ὁ στρατηγὸς Βερτράνδος ἐπίσης ἐσιώπη, «Δὲν ἐννοεῖς, ἐπανελάβεν ὁ αὐτοκράτωρ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε Θεός, Αἰ καλῶς! συγχώρησόν με, διότι ἡπατήθην ὀνομάσας σε στρατηγόν μου.»

Τραγικὴ σκηνὴ ἐντὸς νοσοκομείου.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ 1870 παρουσιάσθη γυνὴ ἀρετὰ εὐειδὴς καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον τροφὸς ἢ ὑπερέροια πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ Νοσοκομείου τῆς πόλεως Σ. τῆς Β. Ἀμερικῆς φέρουσα ἐν μὲν τῇ γαστρὶ προῖόν ἀνόμου ἔρωτος, ἐν δὲ τῇ χειρὶ γραμμάτιον ἐμπεριλαμβάσιον τὰ ἑξῆς:

Κύριε . . .

«κρατήσατε τὴν ἐπιπέρουσαν ἥτις μετ' οὐ πολὺ καθίσταται μήτηρ τέκνου, οὕτινος ὁ ἀγνωστος πατὴρ ἐλπίζεται ν' ἀνακαλυφθῇ ἐντὸς ὀλίγου' περιορίσθητε εἰς ταῦτα μέχρι νεωτέρας διαταγῆς . . .

Τὸ Νοσοκομεῖον τῆς πόλεως ἐκείνης, ὡς φαίνεται, ἦτο καὶ σωφρονιστήριον καὶ ὀρφανοτροφεῖον, πολυκνηρωπικὸν τέλος' κατάστημα . . . καὶ πρὸς τὸν διευθυντὴν τούτου ὁ ἰδιώτης γράφων διέταττε! Ὅχι ἦτο λοιπὸν ἐπίσημόν τι πρόσωπον ἢ μάλλον κατὰ τὴν ἀριστοκρατικὴν φρασεολογίαν πρόσωπον ὑψηλῆς περιωπῆς; ἦτο ἀληθὲς πρόσωπον ἀπολαῦσον ὅλων τῶν ὑποκλίσεων καὶ τῶν θυμιαμάτων τῆς κολακείας ἅτινα προσφέρονται συνήθως εἰς ὅτινα δὴποτε πλούσιον.

Ἐν τούτοις ὁ Κ. Διευθυντῆς καὶ τοι πεντηκοντούτης καὶ ἱερωμένος δὲν ἠδουλήθη νὰ μὴν θυμάσῃ τὸ στιλπνὸν τῆς ἐπιδερμίδος, τὸ ροδοχρᾶς τῶν πνευμάτων καὶ τὸ καθόλου εὐτραφές τοῦ σώματος τῆς ἀμαρτησάσης γυναικός-

Ἴδου τίνι τρόπῳ ὁ πολὺπειρος Σατάν, ὁ πανοῦργος ἐρευρέτης μέσων ἀμαρτίας ἤρχιζε πειράζων τὸν σεβάσιμον Διευθυντὴν. Ἀποτύχη; λοιπὸν εἰς τὸν κόλπον του ὠδήγησε τὴν νεαρὰν γυναῖκα εἰς

σκοτεινὸν δωμάτιον, ἐνθα' ὤφειλε νὰ ἴδῃ τὸ φῶς πλάσμα ἀθῶον καὶ ἄκακον, πλάσμα ἐν τούτοις, ὅπερ ὁ κόσμος ἐμελλε νὰ περιφρονήσῃ καὶ ἡ τύχη νὰ κηρύξῃ ὑπὸ τὴν δυσμένειάν της.

Παρῆλθον ὀλίγαι ἡμέραι καὶ ἡ περιορισθεῖσα θγυνὴ ἤρχισε δυσανασχετοῦσα ἐν τῇ φυλακῇ της καὶ ζητοῦσα τὴν ἐλευθερίαν της. . .

Τότε πρώϊαν τινὰ παρουσιάσθησαν δύο εὐγενεῖς κύριοι· εὐγενεῖς καὶ κατὰ τὴν συμπεριφορὰν καὶ κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν, τοὺς ὁποίους ἠκολούθει νεανίας μόλις εἰκοσαετής, ἀγενῆς χυδαῖος, ἄνθρωπος μηδ αμηνὸς κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν ἀνθρώπων τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς, διότι ἔφερε λιτὴν ἐξ ἐγγχωρίου ὑφάσματος ἐνδυμασίαν καὶ διότι ἀδαῆς τῶν εὐγενῶν τρόπων τοῦ χαιρετᾶν καὶ παρουσιάζεσθαι ἠρρυθύχ ἐξ αἰδοῦς ταπεινῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἐσιώπη, διότι τῇ ἀληθείᾳ δὲν ἤξευρε οὔτε ποῦ οὔτε διατὶ τὸν ὠδήγουν ἐκεῖ.

Οἱ δύο εὐγενεῖς κύριοι ἦσαν πατὴρ καὶ υἱὸς ὅμοιοι ὡς εἶς καὶ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος κατὰ δύο διαφόρους ἡλικίας. Ἐκ τούτων ὁ νεώτερος πλησιάζας τὸν διευθυντὴν ἐψιθύρησεν εἰς τὸ οὖς του.

— Ὁ γαμβρός . . . ἀλλὰ προσοχή, διότι ἀρνεῖται καὶ πρέπει νὰ τὸν κάμωμεν νὰ τὸ ὁμολογήσῃ . . .

Ὁ πατὴρ Ἰωακείμ ἔρριψε βλέμμα διαπεραστικὸν ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου καὶ προσλαδῶν ἤθος πρᾶον καὶ γλυκύ.

— Δοιπὸν, τέκνον μου, εἶπε, μὴ θελήσῃς ποτὲ νὰ πάρῃς ἔς τὸν λαϊμόν σου μίαν ὀρφνήν; ἢ νέα εἶνε καὶ καλὴ καὶ εὐμορφη, ἀφοῦ μάλιττα θὰ σὲ παρασταθοῦν καὶ οἱ κύριοί σου . . . ἔλα παιδί μου ἔθλογιττου την . . .

— Ὁ νεανίας ἠνέωξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὡς ἄνθρωπος ἀνακύψας ἐκ ληθάργου καὶ περιέφερε τὸ ἐκπληκτὸν βλέμμα του ἀπὸ τοῦ διευθυντοῦ εἰς τοὺς κυρίους του ὡσεὶ ἐπικαλούμενος αὐτοὺς διὰ τὴν ἀθωότητά του.

— Ναι! ἀπήντησαν οὗτοι ὁμοφώνως, μὴ τὸ ἀρνηθῆσαι ἀνωφελῶς τὸ τέκνον τῆς Μαρίας εἶνε ἰδικόν σου. Δοιπὸν νυμφεύτου τὴν Μαρίαν; ἡμεῖς θὰ σὲ ἀποκαταστήσωμεν.

— Ὁ νεανίας ἀπέμεινε κεραυνόπληκτος· τὸ τέκνον τῆς Μαρίας ἰδικόν μου; νὰ νυμφευθῶ τὴν Μαρίαν; ἀνέκραξεν ὁ δυστυχῆς καὶ

ἡ ὄψις του ἠλλοιώθη, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔτρεμον ἐξ αἰδοῦς καὶ τα-
ραχῆς καὶ συγκινήσεως.

— Ἀχρεῖε ! ἔκραξεν ὁ νεώτερος τῶν κυρίων του, τύπτων αὐ-
τόν κατὰ πρόσωπον διὰ τῆς λιγυρᾶς καὶ κομπῆς μάστιγός του,
μὴ τὸ ἀρνησάσαι εἰς μάτην ! ζῶν ! δὲν ἀρκεῖσαι διὰ συγχωρῶ τὸ
ἀμάρτημά σου, ὅπερ ἐτόλμῃσας νὰ διαπράξῃς ἐν τῇ οἰκίᾳ μου· δὲν
εὐχαριστεῖσαι εἰς τὰς φιλανθρωποὺς προτάσεις μου, δι' ὧν θέλω
νὰ ἐξοικονομήσω τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐπιμένεις, ἀλλ' ἀρνεῖται ! καὶ ἡ
φοβερά μάστιξ ἀπετελείωσε τὰς εὐγενεῖς προτάσεις του ἐπὶ τὸ
φιλανθρωπικώτερον.

Ἄπο πτωχὸς νεανίας ἐγονυπέτησε καὶ, κυριοὶ μου, κύριοι ἀνε-
κραύγασε, ὀρκίζομαι εἰς τὸν Χριστὸν, εἰς τὴν Παναγίαν, εἶμαι
ἀθῶος ἀθῶος. Ἐγὼ δὲν γνωρίζω ἀκόμη γυναῖκα . . . καὶ τὰ
δάκρυά του ἔτρεγον ἄφθονα, δάκρυα φλογερὰ καὶ εἰλικρινῆ, ἅτινα
οὐδέποτε ὑγραίνουσι τοὺς κανθοὺς τῶν Μεγάλων.

Ἡ ὀργὴ τοῦ κυρίου του ὑπερηύξησε· ἤτοιμάσθη δὲ νὰ θέσῃ
ἐκ νέου εἰς ἐνέργειαν τὴν μάστιγα αὐτοῦ, ὅτε ἡ χεὶρ τοῦ πατρός
του τὸν ἐμπόδισε.

Δὲν ἤξεύρεις υἱέ μου, ἐπρόφερον ὁ γέρον μετὰ τόνου τρυφερω-
τάτης φιλοστοργίας, δὲν ἤξεύρεις ὅτι αὐτὰ τὰ τετράποδα
σκληρύνονται περισσότερο δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου; ἄφες τον, καὶ ἄς
τὸν φυλακίσωμεν ἐδῶ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον· πιστεύω νὰ μεταμελη-
θῇ, νὰ σκεφθῇ καὶ ἀπορραΐσῃ μὲ τὴν ἡσυχίαν του.

Τὴν γνώμην ταύτην συνεμερίσθη καὶ ὁ Διευθυντής.

Περιωρίσθη λοιπὸν ὁ νεανίας ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου μέχρις οὗ
σκεφθεὶς καλλίτερον παραδεχθῆ εἰς νόμιμον συμβίαν του τὴν γυ-
ναῖκα ἐκείνην.

Ἐν τούτοις αἱ ἡμέραι παρήρχοντο, καὶ ὁ νεανίας δὲν ἐφαίνετο
προτιθέμενος ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ ἀμάρτημά του· ἐπεριπάτει δὲ σύν-
νους καὶ μελαγχολικὸς κατὰ τὸ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ περιβόλου
τοῦ νοσοκομείου, καὶ ὅταν ὀσβεβάσμιος διευθυντὴς τὸν ἠρώτα πε-
ρὶ τῆς ἀποράτειός του ἐπανελάμβανε τὴν προτέραν ἀρνησίν του
μετὰ περιστοτέρας ἐπιμονῆς καὶ σταθερότητος. Ὁμόνος, πρὸς ὃν
εἶχε συλλάβει συμπάθειάν τινά κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἦτο ὁ
ὀμῆλιξ του βοηθὸς τοῦ φαρμακοποιῦ· τούτον δὲ πολλίκις ἐβοήθη·

εἰς τὰς σκευασίας του, ἐρωτῶν μετὰ τόνου ἐνδιαφέροντος περὶ ὅ-
λων τῶν φαρμάκων ἀπὸ τοῦ καλομελάνου μέχρι τῆς στρυχνίνης,
ὥστε ὁ βοηθὸς τὸν ἠρώτησε : — μήπως, φίλε μου, ἔχεις σκοπὸν
νὰ γίνῃς φαρμακοποιὸς; — ὄχι, ἀπήντησεν ὁ νεανίας, ἀλλ' ἰατρός.

Καὶ πραγματικῶς ὁ βοηθὸς τοῦ φαρμακοποιῦ ἤργιστε σχεδὸν
νὰ πιστεῦῃ τὴν τοιαύτην πρῆβασιν τοῦ φίλου του, διότι πολ-
λόκις κατέλαθε αὐτόν ἐπ' αὐτοφῶρῳ περιεργαζόμενον τὰ δοχεῖα
τῶν φαρμάκων καὶ δὲν ἔπαυε νὰ κτειρωνεύεται τὴν ἀπλοϊκότητάτου.

Ἡμέραν τινὰ ἐπρόφθασε αὐτὸν κρατοῦντα ἀνά χεῖρας δοχεῖ-
ον στρυχνίνης. — Ἄ! φίλε μου, ἀνέκραξεν ἔμφοβος ὁ βοηθός, προ-
σοχή μήπως δὲν προφθάσῃς νὰ λάβῃς τὸ δίπλωμά σου· γνωρίζεις
τί κρατεῖς αὐτοῦ; τὸν θάνατον ! τὸν θάνατον !

Ἐν τούτοις ὁ νεανίας εἶχεν ὑποκλέψει ἐκ τοῦ δοχείου ἐκείνου
πνοὴν τινά θανάτου . . . ζήτησας δὲ τὰ πρὸς γραφὴν ἀπεσύρθη εἰς
τὸ δωμάτιόν του.

Ἄπο κώδων τοῦ νοσοκομείου ἐκάλει περὶ τὴν μεσημβρίαν τοὺς τρο-
φίμους του· προσῆλθον αἱ τάξεις ὄλαι· οἱ ἐπιστάται, οἱ νοσοκόμοι,
οἱ ἀναρρώτταντες, οἱ ἄπυροι, αἱ παραστρατισμέναι γυναῖκες κατὰ
τὴν εὐφυᾶ ἔκφρασιν τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὁ νεανίας ἐκεῖνος δὲν ἐφάνη.

Ἄπο βοηθὸς τοῦ φαρμακοποιῦ ἔτρεξε πρὸς τὸ δωμάτιον τοῦ
φίλου του καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν ἐπανειλημμένως, ἀλλ' οὐδενὸς ἀπο-
κρινομένου, ἠνέφξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε.

Ἄπο σύντροφος αὐτοῦ ἔκειτο χαμαὶ ἐπὶ τῆς φάθης του παραμορ-
φωμένος ὡς ὁ θάνατος, ψυχρὸς ὡς ἡ πέτρα τοῦ τάφου, μὲ ὀλίγον
ἀφροσίλον, ἐπὶ τῶν χειλέων δίκην ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς . . .

πλησίον αὐτοῦ παρετήρησε τεμάχιον χάρτου, τὸ ἔλαβε καὶ ἀνέγνωσε
— « Ἐὰν πιστεύετε τὰ χεῖλη, τὰ ὅποια τώρα κιτρινίζει ἡ πνοὴ τοῦ
θανάτου, εἶμαι ἀθῶος, ἐντελῶς ἀθῶος. καὶ ὅς ὄψωνται οἱ αἵτιοι. . .
υἱὲ τοὺς ἰδρωτὰς τῆς ἐργασίας μου ἀπέκτησα περιουσίαν 50 ταλλή-
ρων, τὴν ὅποιαν ἀφιερῶ εἰς τὸ φιλανθρωπικὸν τοῦτο κατάστημα. »

Ἄπο βοηθὸς λυπηθεὶς, ὅσον δύναται νὰ λυπηθῇ εἰς φαρμακοποιὸς
ἡ ἰατρός εἰδοποίησε τὸν Διευθυντὴν τοῦ Νοσοκομείου, ὅστις ἐπροσ-
κάλεσε τοὺς δύο κυρίους τοῦ δηλητηριασθέντος.

Ἐντὸς ὀλίγου οἱ δύο ἐκεῖνοι εὐγενεῖς συνεσκέπτοντο μετ' αὐ-

τοῦ παρὰ τὸ πτώμα τοῦ ἀτυχοῦς νεανίου... αἴφνης ἡ θύρα ἀνοίγει μετὰ πατάγου, εἰσορμᾷ λυσίκομος ἢ ἔγγυος γυνή καὶ μετὰ θρήνων ἀνακραῖζει.

— Ὅχι! ὄχι! δὲν ἦτο αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ τέκνου μου, ἀλλὰ μὲ ἐπειταν νὰ εἶπω οὕτω, ὑποσχόμενοι νὰ μὲ ὑπανδρεύωσι μετ' αὐτοῦ..

Ἴδου ὁ πατὴρ τοῦ τέκνου μου, ἰδοὺ... καὶ ὀκτυλοδεικτοῦσα τὸν πρεσβύτερον τῶν δύο κυρίων, τὸν πεντηκοντούτην τὸν πατέρα καὶ πολὺν πρεσβύτην, ἔπεσε λειποθυμοῦσα παρὰ τὸ πτώμα... .

Ἐν τῇ γυναικί ἐκείνῃ τῆς τάξεως τοῦ λαοῦ ἔπαλλεν εἰσέτι ἀνθρωπίνη καρδιά... καὶ ἡ καρδιά ἐκείνη προσεβλήθη ὑπὸ τῶν ἐλέγχων τοῦ ἀκοιμήτου συνειδότος,

Ἐνταῦθα δὲν ὑπῆρχεν ἐγκλημα· ἐν τῇ ζοφερᾷ σκιᾷ τοῦ δωματίου ἐκείνου, ἐνθα ἡ ἀλώτης ἐκείτο περιτυλιγμένη σάβανα μαρτυρίου, σύμπλεγμα ὄψεων δυσειδῶν ἀνύψωτε τὰς κεφαλὰς του καὶ διέγραψε ἐλιγμούς ἀπαισίους...

Οἴμοι! ἡ ἀθωότης λοιπὸν προώριται νὰ πάσχη πάντοτε καὶ νὰ θυσιάζεται εἰς τὸν θωμὸν τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν ἰσχυρῶν;

Ἄλλ' ἀκούω φωνὴν φθάνουσαν μακρόθεν, φωνὴν εἰσέτι ἀσθενῆ ἀλλ' ἀδιακόπως προχωροῦσαν, αὖξουσαν, ἐνδυναμουμένην· εἶνε φωνὴ ἐκδικήσεων, ἧτις ἔρχεται ἵνα τιμωρήσῃ τὰ ἐγκλήματα πολλῶν ὀμοῦ γενεῶν, φωνὴ ἧτις θὰ καθιδρύσῃ τὴν ἰσότητά καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐν τῷ μέσῳ τῶν λαῶν, φωνὴ ἧτις θ' ἀντηχήσῃ ὡς ἡ σάλπιγξ τοῦ ἀγγέλου τῆς Κρίσεως ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ, καὶ ἧτις θὰ ἐγκαθιδρύσῃ τὸ ἀτελεύτητον αὐτῆς βασιλεῖον ἐπὶ τῶν οἰκτρῶν ἐρειπίων τῆς πορφύρας, τῶν τίτλων καὶ τῶν προνομίων, φωνὴ ἧτις, ὡς ἐκείνη ἧτις ἐλάλησε ποτὲ πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἀπὸ τοῦ Σινᾶ, θὰ παταγήσῃ λέγουσα.

«Μόνον ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐφροσύνη εἶναι ἡ ἀληθὴς

—δύναμις καὶ ἡ νόμιμος ὑπεροχὴ τῆς ἀνθρωπότητος.»

Ἡ ὑποχονδρία ἢ ἡ κοιλάς τοῦ Λωτεροδρύνου.

(Συνέχεια σελ. 401).

Ἡ Μαρία μὲ ἄλλους βοσκούς, οἱ ὅποιοι εἶχον καταβῆ ἀπὸ τὰ ὄρη, μοὶ προσέφερον τὰς βοθειὰς των. Ἄφου δὲ συνηλθον, εἶδον τὴν Λαύραν πλησίον κλαίουσαν καὶ κρατοῦσαν τὰς χεῖρας μου ἐν-

τὸς τῶν ἰδικῶν της καὶ ὀνομάζουσάν με σωτῆρα της.» Α! Λαύρα, τῇ εἶπον, μὴ κλαίης διὰ τὸν πτωχὸν Γώμ· εἶνε λίαν εὐτυχής.»

Ἀπὸ τότε δὲν ἀφῆκα πλέον τὴν καλύβην τῆς Μαρίας· ὠδήγουν τὸ ποίμνιόν της μετὰ τοῦ ἰδικῶ μου· ἐκαλλιέργουν μὲ τὰς χεῖρας μου τὸν ἀγρόν, τὸν ὁποῖον κατεῖχε, καὶ μόνος ἐφρόντιζον περὶ τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν. Ὅλους τοὺς κόπους ἀνελάμβανον μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἀπαλλάξω τὴν Λαύραν, τῆς ὁποίας μεϊδιάμα τι μοὶ ἐπροξένει ἀνέκφραστον ἠδονήν. Τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτὰς ἐγὼ τὴν ὠδήγουν εἰς τὸ χωρίον. Μετὰ τὴν θείαν δὲ λειτουργίαν ἀνεμειγνυόμενη εἰς τὰ παιγνίδια τῶν συντρόφων μου· ἐχόρευον, ὡς αὐτοί, καὶ ἐμιμούμην τὰς στάσεις καὶ τὰ βήματά των· τὸ δὲ ἐσπέρας ἐπανέφερον τὴν Λαύραν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς της.

Τοιοῦτοτρόπως παρήρχοντο αἱ εὐτυχέστεραι στιγμαὶ τῆς ζωῆς μου· δὲν ἐζήτηον ἄλλην χάριν ἀπὸ τὸν Θεὸν παρὰ νὰ βλέπω καθ' ἐκάστην τὴν Λαύραν· ἡ καρδιά μου καὶ ἡ φαντασία μου ἐτρέφοντο μὲ τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα ὅτι ἠγαπώμην παρ' αὐτῆς· ἡ ἐλπίς ὅμως αὕτη ἐθύνετο καὶ ἀνεγεννᾶτο ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν· διότι ἡ Λαύρα ἄλλοτε ἀπέφευγε τὴν παρουσίαν μου ὀλοκλήρους ἐβδομάδας, ἄλλοτε δὲ πάλιν μὲ ἐπλησίαζε καὶ ἐφαίνετο ὅτι εὐχαριστεῖτο μεγάλως ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν μου· ἐνίοτε οἱ ὀφθαλμοὶ της ἐφαίνοντο περιμένοντες τὴν ὁμολογίαν τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος μου, καὶ καθ' ἡν στιγμὴν ἡ ὁμολογία αὕτη ἦτο ἐτοίμη νὰ ἐξεέλθῃ τῶν χειλέων μου, ταῦτα μοὶ ἐπέβαλλον σιωπὴν καὶ μὲ ἠνάγκαζον νὰ κρύπτω τὰ αἰσθήματά μου εἰς τὰ βίθη τῆς καρδίας μου. Δὲν ἐδυνάμην καὶ τὴν κατηγορήσω ὅτι ὁ τρόπος της αὐτὸς προήρχετο ἀπὸ φιλαρέσκειαν· ἀλλ' ἐπίσης δὲν ἐδυνάμην νὰ ἐννοήσω καὶ τὴν ἄστατον ταύτην διαγωγὴν, ἧτις μοὶ ἐφαίνετο πλήρης ἰδιοτροπίας. Μετὰ μεγάλης ἀνησυχίας ἔβλεπον τὴν υγείαν της ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καταβαλλομένην· τὸ δέρμα της ἔχανε τὴν ἀντηρότητα καὶ φαιδρότητα του, δάκρυα δὲ συχνάκις ἔβρεχον τὰ βλέφαρά της, καὶ ματαίως ἐπροσπάθουν νὰ ἐπαναφέρω τὸ μεϊδιάμα εἰς τὰ χεῖλη της.

Ἀγαπῶμαι ὑπὸ τῆς Λαύρας; συχνάκις ἠρώτων τὸν ἑαυτὸν μου· Οἱ ὀφθαλμοὶ της, τὰ δάκρυά της, ἡ ταραχὴ της, ὅταν τῇ ὠμίλουν, ἢ φροντίζῃ τὴν ὁποίαν ἐλάμβανε διὰ νὰ μὲ ἀποφεύγῃ, ὅλα ταῦτα

μέ ἕκαστον νὰ πιστεύω εἰς τὴν εὐτυχίαν μου· διὰ τί λοιπὸν ἠναγκά-
ζετο νὰ πολεμήσῃ κλίσειν τόσον γλυκεῖαν, ἐνῶ κανὲν ἐμπόδιον δὲν
ὑπῆρχεν; Ἡ Λαύρα ἦτον ἀδιάφορος; ἢ μήπως ἐξ ἀνάγκης καὶ ὡς
εἰς ἑξορίαν ἔμενε μόνον πρὸς καιρὸν εἰς Λωτεροβρούνον; ἂν καὶ ὡ-
μίλει τὴν αὐτὴν γλώσσαν μὲ τοὺς συντρόφους τῆς, δὲν εἶχεν ὁμοίως
τὴν αὐτὴν προφορὰν· ἢ λαλιά τῆς ἦτο γλυκυτέρα καὶ μᾶλλον τε-
τορνευμένη, καὶ αἱ ἰδέαι τῆς μ' ὅλην τὴν ἀπλότητά των ἐφαίνοντο
τάξεως ἀνωτέρας. Ἡ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκετο καὶ αὐτὴ
καὶ ἡ μήτηρ τῆς, ἴσως ἦτο προσωρινή. Ἴσως ἐγεννήθη εἰς τάξιν,
τὴν ὁποίαν ποθεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ῥηθρῶς ἀγαπῶσα ἀπλοῦν βοσκόν. Ἡ
ὑπερηφάνεια τῆς ἀνατροπῆς καὶ τῆς γεννήσεώς τῆς ἐπολέμει λοιπὸν
αἴσθημα, τὸ ὁποῖον θὰ τὴν καθίστα ἴσως εὐτυχῆ, ἐὰν οἱ νόμοι τῆς
κοινωνίας τῇ ἐσυγχώρουν νὰ παρὰδοθῇ εἰς αὐτὸ ἄνευ ἐντροπῆς καὶ
τύψεως τοῦ συνειδότος.

Ἀπὸ ἐμὲ ἀναμφιβόλως ἐξηρτᾶτο νὰ στεριεύσω τὰ δάκρυα, τὰ ὁ-
ποῖα ἔρρεον, καὶ νὰ ἐπαναφέρω τὴν γαλήνην ἐπὶ τὴν τεταραγμένην
ἐκείνην καρδίαν· ἀλλ' ἐπεθύμουν ν' ἀγαπῶμαι ὡς πτωχὸς χωρι-
κὸς ὑπὸ τὸ πλαστὸν ὄνομα Τῶμ καὶ ὄχι ὡς Κ. Θωμᾶς Βεντδρόθ.
Ὅλαι αἱ ἐντυπώσεις μου, ὄλαι αἱ ἐλπίδες τῆς καρδίας μου ἀνεπαύ-
οντο ἐπὶ ταύτης τῆς ἰδέας. Ἦθελον νὰ ἐμπνεύσω ἔρωτα ἄδολον καὶ
ἀληθῆ, ἀποχωρισμένον παντὸς ἀτομικοῦ συμφέροντος καὶ τῶν προ-
λήψεων ἐκείνων τῶν ἀναγκαιῶν μὲν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς κοινω-
νικῆς τάξεως, πάντη δὲ ξένων εἰς τοὺς ἀπλοῦς νόμους τῆς φύσεως.
Ἡ ἰδέα αὕτη, ἢ κάλλιον τὸ αἶσθημα τοῦτο μόνον μ' ἐμπόδιζε
τοῦ νὰ φανερώσω εἰς τὴν Λαύραν τὸ μυστήριον τῆς γεννήσεώς μου
καὶ τῆς παρουσίας μου· εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ παράδειγμα τῶν
καλῶν χωρικῶν τοῦ Λωτεροβρούνου· ζήσας ὡς αὐτοί, ἐπεθύμουν
καὶ νὰ ἀγαπῶμαι ὡς αὐτοί ἄνευ ἄλλου συμφέροντος, εἰμὴ τοῦ ἔ-
ρωτος.

Ἐν τούτοις τὸ ἔτος τῆς ἑξορίας μου εἶχε παρέλθει ἀνεπαισθητῶς·
ἡ ὑγεία μου εἶχεν ἐντελῶς ἀναλάβει καὶ ἐνεδυναμούμην ἀπὸ ἡμέραν
εἰς ἡμέραν· αἶμα καθαρὸν καὶ ζωηρὸν ἐκυκλοφῆρει εἰς τὰς φλέβας
μου. Τὰς θλιβεράς ἰδέας τῆς καταστροφῆς μου εἶχον διαδεχθῆ ὄλαι
αἱ ἐντυπώσεις, ὄλαι αἱ ἐλπίδες τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς φιλίας.

Ἐτκεπτόμην σᾶς, ἀγαπητοί μου φίλοι, ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἐπα-
νίδω, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποφασίσω νὰ ἐγκαταλείψω τόπον,
εἰς τὸν ὁποῖον ἐχρέωστον τὸ πρῶτιστον ὄλων τῶν ἀγαθῶν. Ἐπει-
τα πῶς νὰ ἐγκαταλείψω τὴν Λαύραν, τὴν δυστυχῆ καὶ πάσχουσαν
Λαύραν; Ἐπροτίμω μᾶλλον νὰ ἀποθάνω. Ἄ! ἢ ἡ Λαύρα μοι
ἔλεγε «Τῶμ, παραδέχομαι νὰ συμμερισθῶ τὴν τύχην σου καὶ νὰ
ζήσω μετὰ σοῦ εἰς τὴν γλυκεῖαν καὶ εἰρηνικὴν ταύτην μοναξίαν»
μὲ πόσην εὐχαρίστησιν ἠθελὰ κάμει τὴν θυσίαν ὅλης τῆς περιου-
σίας μου χάριν μιᾶς ὑπάρξεως, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον συνειθίσει καὶ
τῆς ὁποίας ἡ τρυφερότης καὶ ἡ ἀγάπη τῆς Λαύρας εἶχον διπλασι-
άσει τὰ θέλητρα!

Τὰ περιστότερα συμβίντα τῆς ζωῆς μας εἶνε ἀνεξίτητα τῆς θε-
λήσεώς μας. Τὰ σχέδιά μας παρκαυλῶνται ὑπὸ τῶν περιστάσεων,
ὡς φύλλα ὑπὸ ἀνέμων σαλευόμενα. Εἰσελθὼν ἐσπέραν τινα εἰς τὴν
καλύβην τῆς Λαύρας καὶ τῆς Μαρίας εὗρον αὐτὰς παραδεδομένας
εἰς δάκρυα. Ἡ Μαρία σφιγγούσα τὴν Λαύραν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς,
ἀνέκραξεν· «ὦ θυγάτηρ μου! ἀγαπητὴ μου θυγάτηρ! Τί θὰ γίνω-
μεν; ποῦ νὰ καταφύγωμεν; ποῦ νὰ ἀναπαύσωμεν τὴν κεφαλὴν μας;
Ἐὰν ἤμην μόνη, ἀγογγύστως θὰ διηρχόμην τὸ ὑπόλοιπον μέρος
τῆς ζωῆς μου· ἀφοῦ εἶδον τὸν πατέρα σου σφιζόμενον ἐνώπιόν μου,
ἠδυνάμην ν' ἀψιφύτω ὄλας τὰς δυστυχίας ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν σου,
κόρη μου.» Ἡ Λαύρα διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ τὸ θάρρος τῆς Μαρίας, τῇ
ἔλεγε μετὰ μειδιάματος διακοπτομένου ὑπὸ τῶν δακρῶν· «Ἄς μὴ
ἀπελπίζώμεθα περὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ· πανταχοῦ δυνάμεθα
νὰ ἐργαζώμεθα, καὶ ἢ ἐκ τῶν χειρῶν μας ἐργασία θὰ χορηγῆ εἰς
ἡμᾶς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα μέχρι τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποί-
αν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ ἀνα-
κτήσωμεν τὰ δικαιώματά μας. Ἡ στιγμή αὕτη ἐλπίζω νὰ ἐπα-
νέλθῃ ἐντὸς ὀλίγου. Παρηγορήθητι λοιπὸν, σεβαστὴ μου μητὴρ, καὶ
μὴ ἀνησυχῆς περὶ ἐμοῦ. Δύναμαι νὰ παραπονῶμαι, ὅταν θὰ συμ-
μερίζωμαι τὰς δυστυχίας σου; καὶ δὲν θὰ ἦμαι πολὺ εὐτυχῆς, ἐὰν
δυνηθῶ νὰ τὰς ἐλαφρύνω; Γνωρίζεις πολὺ καλὰ ὅτι ἡ Λαύρα δὲν
θὰ ἔχῃ ἄλλην φιλοδοξίαν.»

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐπροξένησεν εἰς τὴν καρδίαν μου ἐντύπωσιν, τὴν

ὁποῖαν δὲν ἐδυνήθην νὰ καταστῆλω· καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῶ ὅτι ὁ τοιοῦτος ζῆλος μου θὰ ἦτο ἀδιάκριτος, ὠρμησα μεταξὺ τῆς Λαύρας καὶ τῆς Μαρίας καὶ τὰς ἐξώρμισα νὰ μοὶ ἐκμυστηρευθῶσι τὰ νέα δυστυχήματά των, ὑποσχόμενος εἰς αὐτάς τὴν συνδρομὴν μου μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς τελευταίας σταγόνας τοῦ αἵματος. Δυσκόλως δύναιμι νὰ περιγράψω τὴν συγκίνησιν τῆς Λαύρας, ὅταν μὲ εἶδε. Στηρίζουσα τὰς δύο τῆς χεῖρας ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς ἀνέκραξεν. — ὦ πτωχὲ Τῶμ! πρέπει νὰ σ' ἀφήσω διὰ πάντα. — Διὰ πάντα Λαύρα! ὦ ἑκατοντάκις προτιμότερος μοὶ εἶνε ὁ θάνατος! Ὁχι, ὄχι, δὲν θὰ σὰς ἐγκαταλείψω ἐνόσω ζῶ! — « Ἐν τούτοις πρέπει, ἐξηκολούθησεν ἐκείνη μετὰ ζωηρότητος ψυχῆς ἀδυνατούσης πλέον ν' ἀναγκαιπίσῃ τὰ αἰσθήματά της, εἶνε ἐπάναγκες, ὅλα μᾶς διαχωρίζουσι καὶ ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι. Εἶμαι ἀναγκασμένη ν' ἀπομακρυνθῶ ἀπὸ τὸν εἰρηνικὸν τοῦτον τόπον, ὅπου ἤρχιζα νὰ εὕρισκω ὀλίγην εὐτυχίαν. ὦ! τώρα, ἐπειδὴ μέλλω νὰ χωρισθῶ διὰ παντὸς ἀπὸ σοῦ, ὁμολογῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις γινώσκει τὰ ἄδυστα τῆς καρδίας μου, ὅτι εἶται ἡ μόνη αἰτία τῆς γλύπης μου. » Εἰς ταύτας τὰς λέξεις ἔπεσα εἰς τοὺς πόδας τῆς Λαύρας, καὶ πλησιάζας μίαν τῶν χειρῶν τῆς εἰς τὰ χεῖλη μου ἀνέκραξεν ἐκτὸς ἐμαυτοῦ, « Λαύρα θὰ σὲ ἀκολουθήσω παντοῦ· θὰ συμμερισθῶ τὴν τύχην σου· δέχθητι τὸν λόγον μου, ἢν σοὶ δίδω, νὰ σὲ ἀγαπῶ πάντοτε. — Παύσατε, εἶπεν ἡ Μαρία, ρίπτουσα ἐπὶ τῆς Λαύρας καὶ ἐμοῦ αὐστηρὸν βλέμμα. Τῶμ, ἡ θυγάτηρ μου δὲν εἶνε δι' ἐσέ. Ἡ θέσις, τὴν ὁποῖαν ἡ οἰκογένειά της κατεῖχεν εἰς τὴν Γαλλίαν, δὲν τῇ ἐπιτρέπει ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν ἔρωτά σου. Εἶθε, ἐπρόσθεσεν ἐκείνη μετὰ περισσοτέρας γλυκύτητος, εἶθε νὰ ἤμεθα γεννημένοι καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν χαρίσσαν ταύτην κοιλάδα ὅπου ἡ αὐτὴ κατὰστασις, ἡ αὐτὴ ἀνατροφὴ συγγενεύουσιν ὅλας τὰς οἰκογενείας. Ἄλλ' εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν, φίλε Τῶμ, δὲν ἔχει οὕτω. Ἡ Λαύρα εἶνε θυγάτηρ τοῦ κόμητος τῆς Βλανθίλλης· τὸ αἶμα, τὸ ὁποῖον κυκλοφορεῖ εἰς τὰς φλέβας της, εἶνε ἐνδοξον καὶ ἤθελε τὸ ἀτιμάσει ἐνόνουσά τὴν τύχην της μετὰ τὴν τύχην ἐνὸς πτωχοῦ ποιμένου. Αἱ δυστυχίαι τρομερᾶς ἐπαναστάσεως μᾶς ἐξώρισαν τῆς πατρίδος μας καὶ μᾶς ἀφῆρσαν ὅλα τὰ ἀγαθὰ μας. Εἶδον τὸν κόμητα Βλανθίλλης σφαιζόμενον ὑπὸ τῶν ληστῶν, τοὺς ὁποῖους εἶχε μεγάλως

εὐεργετήσει, καὶ ἄφησα τὴν Γαλλίαν ὄχι διὰ νὰ σώσω τὴν ζωὴν μου, ζωὴν πλήρη δακρύων, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσω τὴν κόρην μου ἀπὸ τὴν μάχαιραν τῶν δημίων. Ἐνόμιτα ὅτι ἀποσυρομένη εἰς τὸ μέρος τῆς Ἑλβετίας, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πάγων καὶ τῶν βράχων, ἠδυνάμην νὰ περιμένω ἐν εἰρήνῃ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ καταγιγίς ἤθελεν ἐπὶ τέλος καταυνασθῆ. Ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἀπὸ ἡμέραν εἰς ἡμέραν αὐξάνει, ἐκτείνει παντοῦ τὸν ἀφανισμόν της, καὶ φαίνεται ὅτι ἀκολουθεῖ τὰ θύματά της μέχρι τῶν σκοτεινοτάτων καταφυγίων. Ψήφισμα τῆς Δημοκρατίας τῆς Δέρνης προστάζει ὅλους τοὺς μετανάσττας Γάλλους ν' ἀφήσωσι τὴν Ἑλβετίαν, καὶ δὲν τοῖς παραχωρεῖ εἰμὴ τρεῖς ἡμέρας διὰ νὰ εὕρωσιν ἄλλοῦ ἄστυλον. Φεῦ! ποῖον μέρος τοῦ κόσμου θέλει δυνηθῆ νὰ μᾶς ἀσφαλίσῃ ἐναντίον τῶν καταδιωκτῶν μας; »

Τὰς λέξεις ταύτας διεδέχθη χεῖμαρρος δακρύων. Πλησιάζας τότε ἐγὼ πρὸς αὐτήν, κυρία, τῇ εἶπον μετὰ σεβασμοῦ, συγχωρήσατε εἰς πτωχὸν ποιμένα τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζεν ἐννομικ. Ὁ πτωχὸς Τῶμ δὲν δύναται, καὶ δικαίως, νὰ γίνῃ σύζυγος τῆς Λαύρας· ἀλλ' ὅστις δὴποτε καὶ ἂν ἦνε ὁ τόπος τῆς ἐξορίας σας, μὴ λησμονήσατέ ποτε τὸν δυστυχεῖ νέον, ὅστις θὰ σκέπτεται περὶ ὑμῶν μέχρι τῆς τελευταίας του ἀναπνοῆς.

Ἀπεμακρύνθη χωρὶς νὰ τολμήσω νὰ ρίψω ἐπὶ τῆς Λαύρας βλέμμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἀπεκάλυπτε πᾶσαν τὴν ψυχὴν μου. Ἡ καρδιά μου ἐσκίρτα ἀπὸ χαρὰν καὶ ἠναγκάσθη νὰ μεταχειρισθῶ ὅλας τὰς δυνάμεις τοῦ λογικοῦ μου διὰ νὰ τὴν κρατήσω εἰς τὰ ὄρια της. Τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἀνεχώρησα, ἐπεβιβάσθη ἐπὶ τῆς λίμνης τοῦ Θοῦν καὶ ἀναβαίνων τὴν ὄχθην τοῦ Ἄαρος ἔφθασα τὸ αὐτὸ ἑσπέρας εἰς Βέρνην, ὅπου διέμεινα δύο ἡμέρας.

Ὅταν ἐπανῆλθον εἰς Λωπερβοῦννον, ἔτρεξα ἀμέσως εἰς τὴν καλύβην τῆς κυρίας Βλανθίλλ, διὰ νὰ τῇ προσφέρω ἐκνέου τὰς ἐκδουλεύσεις μου, καὶ νὰ τὴν ἀποχαιρετίσω. Ἡ κ. Βλανθίλλ ἤλθε πρὸς με με χαρὰν ἐξωγραφημένην εἰς τὸ πρόσωπόν της, μοὶ ἔδειξε δὲ καὶ μοὶ ἀνέγνωσεν ἐπιστολήν, τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ἐκ Βέρνης ἔχουσαν οὕτω. — Κυρία, — « Ἄνθρωπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐν ἀγνοίᾳ σας προσεφέρατε τὴν σπουδαιότεραν τῶν ἐκδουλεύσεων, ἔμαθε περὶ τῆς

σκληρᾶς καταστάσεώς σας, καὶ ἡ καρδιά του βαθέως συνεκινήθη. Συγχωρήσατέ τον λοιπόν, κυρία, νὰ σᾶς προσφέρῃ ἓν ἄσυλον εἰς τὴν πατρίδα του. Ἀναχωρήσατε ἀμέσως εἰς Λονδῖνον, καὶ μὴ ζητήσητε ἐκεῖ ἄλλην οἰκίαν εἰμὲν τὴν τοῦ Κ. Θωμᾶ Βεντβώρθ· ἡ οἰκία αὕτη σᾶς παραχωρεῖται, καὶ θὰ εὔρητε ἐν αὐτῇ ὅλας τὰς περιποιήσεις, τὰς ὁποίας ζωηρὰ, εὐγνωμοσύνη δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν ἀρετήν, πρὸς δὲ τούτοις ὅλην τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας, τὸ ὁποῖον εὐπειθῆς υἱὸς προσφέρει εἰς τὴν φιλοστοργωτάτην τῶν μητέρων.—Θωμᾶς Βεντβώρθ.»

Ὅποια οὐράνιος βοήθεια! ἀνέκραξεν ἡ κυρία Βλάνθιλλ. Ὁ θεία Πρόνοια! πῶς ἠδυνήθηεν ν' ἀμφιβάλλω πρὸς στιγμὴν περὶ τῆς ἀγαθοεργίας σου! Ματαίως ζητῶ νὰ ἐνθυμηθῶ τὸν καλὸν τοῦτον κύριον Θωμᾶν Βεντβώρθ, εἰς τὸν ὁποῖον προσέφερα τόσον σπουδαίαν ἐκδούλευσιν, καὶ τὴν ὁποίαν ἀνταμείβει διὰ τρόπου τόσον γενναίου καὶ εὐγενοῦς. Πολλοὺς Ἄγγλους εἶδον εἰς Γαλλίαν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἤκουσα προφερόμεον τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Θωμᾶ Βεντβώρθ· ἔχει τι περίεργον τοῦτο τὸ συμβάν! τί νομίζεις Τῶμ; τί μᾶς συμβουλεύεις;—Ἐὰν καταδέχεσθε συμβουλήν ἀπὸ πτωχὸν ποιμένα, ὅστις δὲν εἶδεν εἰμὲν ταῦτα τὰ ὄρη, τῇ εἶπον, σᾶς προτρέπω νὰ παραδεχθῆτε τὴν προσφορὰν τοῦ κυρίου Βεντβώρθ. Αἱ περιστάσεις εἶνε κατεπεύγουσαι, καὶ δὲν ἔχετε ἄλλο καταφύγιον· ἄλλως τε τί συμφέρον εἶχεν αὐτὸς νὰ σᾶς ἀπατήσῃ;

Νομίζω ὅτι εἶνε ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης σας. Εἶνε τίμιος ἄνθρωπος· καὶ πᾶς τίμιος τηρεῖ πάντοτε ὅ,τι ὑπόσχεται.—Δὲν τὸν γνωρίζομεν ποσῶς . . . — Ὅταν τὸν ἰδῆτε, θὰ τὸν γνωρίσετε ἴσως, καὶ ἂν ἐλησμονήσατε τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν τῷ προσφέρατε, ἡ παρουσία του ἴσως θὰ τὴν ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην σας.»—Ἐνόσω διήρκει ἡ σκηνὴ αὕτη, ἔρριψα βλέμμα ἐπὶ τῆς Λαύρας καὶ εἶδον ὅτι ἐκείνη δὲν συνεμερίζετο ποσῶς τὴν χαρὰν τῆς μητρὸς της, ἀλλὰ μόνη καὶ κατὰ μέρος ἔχυνε δάκρυα χωρὶς νὰ προσφέρῃ οὔτε μίαν λέξιν· ἐπλησίασα λοιπὸν αὐτήν, καὶ σφίγγας μίαν τῶν χειρῶν της ἐπὶ τῆς καρδίας μου, «ὦ Λαύρα! τῇ εἶπον, πόσον ὁ κύριος Θωμᾶς Βεντβώρθ εἶνε εὐτυχῆς, διότι δύναται νὰ σᾶς προσφέρῃ ἄσυλον καὶ νὰ σᾶς παρηγορήσῃ!»—«Νὰ μὲ παρηγορήσῃ!

εἶπεν ἡ Λαύρα. Ἄ! Τῶμ! ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς μου, καὶ ὁ ἰδικὸς μας χωρισμὸς εἶνε δύο δυστυχήματα, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν θὰ παρηγορηθῶ ποτέ!

(ἀκολουθεῖ).

Οἱ τρεῖς ξηροὶ κλάδοι.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Γ. Β.)

Ἦτο ποτὲ ἐρημίτης τις, ὅστις ἔζη εἰς τι δάσος ὑπὸ τοὺς πρόποδας ὄρους καὶ διήρχετο τὸν κισθόν του εἰς προσευχὰς καὶ ἀγαθοεργίας, καὶ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἐκόμιζε πρὸς δόξαν Θεοῦ δύο ἀμφορεῖς πλήρεις ὕδατος ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. Ζῶα τινὰ ἔπινον ἐκ τούτου τοῦ ὕδατος καὶ φυτὰ τινὰ ἀνεζωπυροῦντο· διότι ἐπὶ τοῦ λόφου πνέει διαρκῶς βρῦς ἄνεμος, ὅστις τὸν ἀέρα καὶ τὴν γῆν ξηραίνει, καὶ τὰ ἄγρια πτηνὰ, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου φεύγουσι, περιίπτανται ὑψηλὰ καὶ ζητοῦσι διὰ τοῦ ὄξεος αὐτῶν βλέμματος ποτόν τι. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἐρημίτης ἦτο τόσον εὐσεβῆς, ἤρχετο μετ' αὐτοῦ ἄγγελος ἔξ οὐρανοῦ, ἀόρατος εἰς αὐτόν, ἠρίθμει τὰ βήματά του καὶ προσέφερον εἰς αὐτόν, ὅτε ἐτελείονε τὴν ἐργασίαν του, τὸ φαγητόν του, ὡς Ἡλία· ὁ προφήτης κατὰ προσταγὴν τοῦ Θεοῦ ἐτρέφετο ὑπὸ τῶν κοράκων. Ὅτε ὁ ἐρημίτης ἐν τῇ εὐσεβείᾳ του ἔφθασεν ἤδη εἰς προγεθικυῖαν ἡλικίαν, τότε τῷ ἐφάνη ὅτι εἶδε ποτὲ μακρόθεν δυστυχῆ τινὰ κκοῦργον ἀπαγόμενον εἰς τὸν σταυρὸν καὶ εἶπε καθ' ἑαυτόν. «Οὗτος ἤδη λαμβάνει τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας του.» Τὴν ἑσπέραν, ὅτε οὗτος ἀνεβίβαζε τὸ ὕδωρ εἰς τὸ ὄρος, δὲν ἐφάνη ὁ ἄγγελος, ὅστις πάντοτε τὸν ἠκολούθει, καὶ δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτόν τὸ φαγητόν του. Τότε ἐξεπλάγη, ἐξήταζε τὴν καρδίαν του, καὶ ἐσυλλογίζετο εἰς τί ἄρα ἤμαρτεν, ὥστε ὁ Θεὸς νὰ ὀργισθῆ κατ' αὐτοῦ· ἀλλὰ δὲν εὔρισκε τίποτε. Τότε δὲν ἔπραγεν οὐδὲ ἔπιεν· ἔπεσε κάτω ἐπὶ τῆς γῆς καὶ προσήχητο νυχθημερόν. Καὶ ὅτε οὗτος ποτὲ εἰς τὸ δάσος λίαν πικρῶς ἔκλαιεν, ἤκουσεν ἐν πτηνόν, τὸ ὁποῖον ἠδύτατα καὶ χαριέστατα ἔψαλλε· τότε διετέθη λυπηρότερον καὶ εἶπε· «Πόσον εὐθύμως ἀδεις! Κατὰ σοῦ ὁ Κύριος δὲν εἶνε ὀργισμένος. Ἄχ, ἐὰν δύνασαι νὰ μοὶ εἴπῃς εἰς τί ἐγὼ ἤμαρτον! ὥστε νὰ ὑποστῶ τὴν ποινήν μου, καὶ ἡ καρδία μου πάλιν εὐθυμὸς νὰ ᾔηνε.

Τότε ἤρχιστε τὸ πτηνὸν νὰ ὀμιλῇ καὶ εἶπε: «Σὺ ἔπραξας ἄδικον, ἐπειδὴ κατέκρινας δυστυχῆ τινὰ ἀμαρτωλόν, ὅστις ἀπήγετο εἰς τὸ σταυρωθῆναι· διὰ τοῦτο ὠργίσθη κατὰ σοῦ ὁ Κύριος· λοιπὸν ἐὰν ὑποστῆς τὴν ποινὴν σου καὶ θέλῃς νὰ μετανοήσῃς διὰ τὸ ἀμάρτημά σου, τότε θὰ σοὶ συγχωρήσῃ.» Τότε ἐστάθη ὁ ἄγγελος πλησίον αὐτοῦ καὶ κρατῶν ξηρὸν τινὰ κλάδον εἰς τὴν χεῖρα εἶπε· «Τοῦτον τὸν ξηρὸν κλάδον ὀφείλεις νὰ φέρῃς μέχρις οὗ τρεῖς ξηροὶ κλαδί-σκοι ἀπ' αὐτοῦ φυτρώσωσιν· ἀλλὰ τὴν νύκτα, ὅταν θέλῃς νὰ κοιμηθῆς, πρέπει νὰ θέτῃς αὐτὸν ὑπὸ τὴν κεφαλὴν σου. Ὁ ἄρτον σου πρέπει εἰς τὰς θύρας νὰ ἐπαιτῆς, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ οὐχὶ πλειότερον μιᾶς νυκτὸς νὰ κοιμᾶσαι. Αὕτη εἶνε ἡ ποινή, τὴν ὁποῖαν ἐπιβάλλει σοὶ ὁ Κύριος.»

Τότε ἔλαβεν ὁ ἐρημίτης τὸ ξηρὸν ξύλον, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, τὸν ὁποῖον τόσον καιρὸν δὲν εἶχεν ἰδεῖ. Δὲν ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν, εἰμὴ ὅ,τι ἔδιδον αὐτῷ εἰς τὰς θύρας· ἀλλὰ παρακλήσεις του τινὲς δὲν ἤκούοντο καὶ θύραι τινὲς δὲν ἠνοίγοντο αὐτῷ, ὡςε πολλάκις δι' ὅλης τῆς ἡμέρας οὐδὲ ἐν ψυχλὸν ἄρτου εὑρισκε. Μίαν ἡμέραν ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας ἀπὸ θύρας εἰς θύραν ἦλθε, καὶ οὐδεὶς ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τίποτε, οὐδεὶς ἤθελεν αὐτὸν τὴν νύκτα νὰ ξενίσῃ· τότε ἐξῆλθεν εἰς τι δάσος καὶ εὔρε τέλος ἐν σπήλαιον ὠκοδομημένον, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ εἶδε μίαν γραῖαν γυναῖκα. Εἶπε λοιπὸν πρὸς αὐτήν. «Καλὴ γύναι, δέξαι με ταύτην τὴν νύκτα ἐν τῇ οἰκίᾳ σου.» Ἄλλ' αὕτη ἀπεκρίθη: «Ὅχι δὲν τολμῶ καὶ ἂν θέλω. Ἐχω τρεῖς υἱούς, οἱ ὁποῖοι εἶνε κακοὶ καὶ ἄγριοι· ὅταν ἀπὸ τῆς ληστείας των ἐπικνέλωσι καὶ σὲ εὔρωσι, τότε καὶ τοὺς δύο ἡμᾶς θὰ φονεύσωσι.» Τότε εἶπεν ὁ ἐρημίτης: «Ἄφες με νὰ μείνω, καὶ οὔτοι δὲν θὰ ἐπιβάλωσι χεῖρα οὔτε ἐπ' ἐμοῦ οὔτε ἐπὶ σοῦ.» Ἡ γυνὴ αἰκτεῖρασα αὐτὸν τῷ ἐπέτρεψε νὰ κοιμηθῇ ἐκεῖ. Κατεκλίνθη λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τὴν κλίμακα, καὶ τὸ ξηρὸν ξύλον ἔθηκεν ὑπὸ τὴν κεφαλὴν του. Ὅτε εἶδεν ἡ γραῖα τοῦτο, ἠρώτησε, τίς ἡ αἰτία τοῦ νὰ θέσῃ τὸ ξηρὸν ξύλον ὑπὸ τὴν κεφαλὴν του· τότε τῇ διηγήθη αὐτός, ὅτι τοῦτο πρὸς ποινὴν του περιέφερε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν νύκτα ὑπὸ τὴν στρωμνὴν του μετεχειρίζετο. Ἐχω παροργίσει τὸν Κύριον, διότι, ὅτε εἶδα πτωχόν τινὰ κακοῦργον ἀπαγόμενον εἰς τὴν

καταδίκην του, εἶπον ὅτι οὗτος πάσχει ἀξία ὧν ἔπραξε. Τότε ἤρχισεν ἡ γυνὴ νὰ κλαίῃ καὶ ἀνεφώνησεν· «Ἄχ, ἐὰν ὁ Κύριος μίαν μόνην λέξιν οὕτω τιμωρῇ, τί θέλουσι πάθει οἱ υἱοὶ μου, ὅταν ἐνώπιον αὐτοῦ παρουσιασθῶσιν ἵνα δικασθῶσι!»

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἦλθον οἱ λησταὶ εἰς τὸ σπήλαιόν των, ἐθορύβουν καὶ ἐμκίνοντο. Ἦναψαν πῦρ, τὸ ὁποῖον ὅτε ἐφώτισε τὸ σπήλαιον καὶ οὔτοι εἶδον ἄνθρωπον κατακείμενον ὑπὸ τὴν κλίμακα, ὠργίσθησαν καὶ κατεβόων κατὰ τῆς μητρὸς των: Τίς εἶνε ὁ ἄνθρωπος οὗτος; δὲν σὲ ἔχομεν διατάξει κανένα ἄνθρωπον νὰ μὴ δέχῃσαι; Τότε εἶπεν ἡ μήτηρ: ἀφήσατε αὐτόν· εἶνε δυστυχὴς τις πταίστης, ὅστις τιμωρεῖται διὰ τὸ πταῖσμα του.» Οἱ λησταὶ ἠρώτησαν: Τί ἔχει πράξει; καὶ ἐφώνησαν: «διηγήθητι, γέρων τὰ ἀμαρτήματά σου!» Ὁ γέρων ἐσηκώθη καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς, πῶς αὐτὸς μὲ μίαν μόνην λέξιν ἔχει ἀμαρτήσῃ ἤδη, ὥστε ὁ Θεὸς ὠργίσθη κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀμάρτημα ἤδη τιμωρεῖται. Τῶν ληστῶν ἡ καρδία τόσον πολὺ συνεκινήθη ὑπὸ τῆς διηγήσεώς του, ὥστε ἔφριξαν διὰ τὸν μέχρι τοῦδε βίον των, ἦλθον εἰς ἑαυτούς καὶ ἐν μετανοίᾳ πλήρει ἤρχισαν τὴν ποινὴν των. Ὁ ἐρημίτης ἀφ' οὐ τοὺς τρεῖς κακούργους ἐσωφρόνισε, ἐκοιμήθη πάλιν ὑπὸ τὴν κλίμακα, ἀλλὰ τὴν πρωίαν εὔρον αὐτὸν νεκρόν, καὶ ἀπὸ τοῦ ξηροῦ ξύλου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἔκειτο ἡ κεφαλὴ του, ἦσαν τρεῖς ξηροὶ κλάδοι φυτρωμένοι. Οὕτως ἀνέλαβε πάλιν ὁ Κύριος αὐτὸν ὑπὸ τὴν ἀγάπην του παρ' ἑαυτῷ.

Ἡ ἀγαθοεργία τὸ μέγα τέλος τῆς ζωῆς.

Ἡ ἐπομένη ἀξιόλογος παρατήρησις ἐγένεν ὑπὸ τινος καλοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν θυγατέρα του καθ' ἣν στιγμὴν μετὰ τὸν γάμον της ἀνεχώρει ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου. Τώρα, τῇ εἶπε, θυγατερ, πρέπει νὰ σοὶ ἐνθυμίσω τοῦτο τὸ μόνον πρᾶγμα· «Ὅ,τι καλὸν δύνασαι ἀληθῶς ν' ἀποκτήσῃς ἐκ τῆς ζωῆς εἶνε ἡ ἀγαθοεργία.»

Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶνε μία ζωστὴ ἀλήθεια ἀξία νὰ ἐγχαράχῃ εἰς πᾶσαν καρδίαν. Ἡ πρακτικὴ τῆς ἐπιρροῆς πρέπει νὰ ἦνε λίαν σωτήριος. Αὕτη θὰ διατηρῇ διαρκῶς ἐνώπιον τοῦ νοῦς τὸ μέγα τέλος τῆς ζωῆς.

Ὁ μέγας σκοπὸς τοῦ Θεοῦ, δημιουργήσαντος ἡμᾶς ἐν τῷ κόσμῳ, δὲν ἦτον ὅπως δώσῃ εἰς ἡμᾶς εὐκαιρίαν νὰ θεραπεύωμεν τὰς σαρκιακάς μας ὀρέξεις· τοιαῦται εὐχαριστήταις οὐδέποτε ἰκνοποιοῦσιν ἡμᾶς, καὶ πάντοτε τελειόνουσιν εἰς πόνον. Δὲν ἐδημιουργήθημεν, ὅπως συναθροίζωμεν πλοῦτη. Τὸ πάθος τοῦτο αὐξάνει ἐπιμᾶλλον μετὰ τὴν πρώτην ἀπόκτησιν, ἀντὶ νὰ ἐλαττωθῇ. Τὸ πάθος τοῦτο ποτὲ δὲν λέγει: φθάνει. Ἡ ἀγάπη τοῦ πλούτου εἶ εὐλεθρία, εἶνε εἰδωλολατρεία! «ἡ φιλαργυρία εἶνε ἡ ρίζα πάντων τῶν κακῶν.» Δὲν ἐδημιουργήθημεν ὑπὸ τοῦ μόνου σοφοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐπιδιώκωμεν κοσμικὴν μεγαλειότητα καὶ δόξαν. Ἡ ὑποχώρησις πρὸς ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν εἶνε ἐναντία εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου. Συνοδεύεται προσέτι διαρκῶς μὲ φροντίδας καὶ ἀμηχανίας. Φαίνεται νὰ ἦνε κατὶ ἐν προκαταλήψει, ἀλλ' οὐδὲν ἐν ἀπολαύσει.

Ἄλλ' ὅστις ζῆ διὰ νὰ κάμνη τὸ καλόν, ἢ ὅπωςδήποτε νὰ ἦ εὐφελίμος, ἔχει πραγματικὴν καὶ παροῦσαν ἀγαλλίασιν, τὴν ὁποίαν οὐδεμία καθαρῶς κοσμικὴ ἐπιδίωξις ποτὲ προξενεῖ. Ἐάν ὡς ὁ διδάσκαλός του, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, διέρχεται εὐεργετῶν, ἢ κάμνη τὰ πάντα πρὸς δόξαν τοῦ δημιουργοῦ του, ἔχει εἰρήνην ἐν τῇ καρδίᾳ του, τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος μήτε νὰ δώσῃ μήτε ν' ἀρχειρέσῃ δύναται. «Μεγάλην εἰρήνην ἔχουσιν οἱ ἀγαπῶντες τὸν νόμον σου.» Ἄλλὰ πάντα τὰ καλὰ ἀποτελέσματα μιᾶς εὐφελίμου ζωῆς δὲν εὐρίσκονται ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ. Πᾶν ὅτι πράττεται χάριν τοῦ καλοῦ δὲν θὰ χάσῃ κατ' οὐδένα τρόπον τὴν ἀμοιβὴν του. Τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα τὸ διὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν γινόμενον θέλει ἐνθυμηθῆ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. «Ἐν ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος διδόμενον εἰς ἓνα μαθητὴν θὰ λάβῃ βεβαίως τὴν κατάλληλον ἀνταμοιβὴν του.

Ἐστω λοιπόν, φίλε ἀναγνώστα, τὸ σοφὸν λόγιον τοῦ Δου Ι. πρὸς τὴν θυγατέρα του ἀδιαλείπτως ζωηρὸν ἐν τῇ μνήμῃ σου. Ὅ,τι καλὸν δύνασαι ν' ἀποκτήσῃς ἐκ τῆς ζωῆς εἶνε ἡ ἀγαθοεργία.

Ἀκρασία.—Πρωθυπουργὸς θανάτου.

«Πᾶν μέτρον ἄριστον.»

Γοργίας ὁ Λεοντῆνος ἐρωτηθεὶς ἐν τέρματι τοῦ βίου ἤδη ὢν, τί ποιήσας εἰς τοσοῦτον μακρὸν γῆρας ἤλθεν; Ἀπεκρίνατο· οὐδὲν πρὸς ἡδονὴν οὔτε φαγῶν οὔτε δράσας—

Ὁ τρομερὸς ὁ θάνατος τὸ κράτος τοῦ συστήσας
Καὶ εἰς τὸν αἶθρα στερεὸν καὶ ἀκλόνητον ποιήσας,
Μεγάλως ἀφηρησάσθηκε
Καὶ ὅλως ἐξῆπασθηκε!

Τίς ἔχει, λέγει, δύναμιν ὡτὰν ἐμὲ μεγάλην
Καὶ τίς ν' ἀνθέξῃ δύναται τὴν ἰδικὴν μου πάλιν;
Ἐνώπιόν μου ἄρχοντες σ' ἐμὲ κλίνουν αὐχένα·
Τὸ βλέμμα μου ἐπάγωσε πολλακίς τὸν καθένα·
Εἶπε καὶ ἐτανύσθηκε
Πολλὰ καὶ ἐκαυχῆθηκεν.

Ἄλλὰ κ' ἵνα γνωρίσωσι τὴν δύναμιν τὴν τόσῃν,
Ἦν ἔχω εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ τὴν ἰσχύν μου ὄσῃν,
Ἡ θέρμη καὶ αἰ ἀσθένεια ἐν μέσῳ των ἄς πέσουν,
Πανώλης καὶ ὁ πόλεμος ἔς αὐτοὺς νὰ ἐμφωλεύσουν,
Καὶ νὰ τοὺς φέρουν σωρηδόν!! Τὸ κράτος μου ν' ἀπλώσῃ.
Πρωθυπουργός μου θὰ γενῆ, ὅποιος ἐπιδώσῃ.

Ἐνόσω ταῦτ' ἀέφερε

Κ' ἐτέρπετο καὶ ἔχαιρεν,

Ἡ ἐπιστήμη ἔφθασε τὰ φάρμακα κρατοῦσα,
Τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον καθ' ὅλα βοηθοῦσα·

Δὲν ἔθνησκον οἱ ἄνθρωποι. Πολλὴ μακροζωία
Εἰς τὸ ἔξῃς συνέβαινε τῷ κόσμῳ, εὐτυχία.

Τὶ κάμνει τότε ὁ θάνατος,

Ὁ τρομερὸς καὶ ἐπάρατος;

Τὸ εὐεδὲς θυγάτριον τὴν πλάνον Ἀκρασίαν
Ἐξάγει ἐκ τοῦ κόλπου του, τῆς δίδει πανοπλίαν,
Πρωθυπουργὸν τὴν ἔκαμεν . . . Αὐτὴ δ' εἰς κάθε βῆμα
Ἀφίνει χάσματα παντοῦ καὶ δάκρυα καὶ μνημα . . .

Ὡ νέαι μου, προσέχετε

Εἰς τὸν κρημνὸν μὴ τρέχετε!

Τοῦ κόσμου δηλητήριον εἶνε ἡ ἀκρασία.
Εἰς ταύτην δὲν εὐρίσκεται κάμμία θεραπεία.

Μία τῶν συνδρομητῶν σας
ΣΟΦΙΑ θυγάτηρ ΛΑΜΠΙΣΗ

Μύλοι.

Ἡ τῶν μύλων ἐφεύρες εἶνε παναρχαία· ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν ἀναφέρει περὶ τῆς τέχνης τοῦ τρίβειν τὸν σῖτον μεταξὺ δύο μυλοπετρῶν τεθειμένων τῆς μιᾶς ἐπὶ τῆς ἄλλης. Αὗται βεβαίως ἐσχημάτιζον τὸν χειρόμυλον, τὸν ὅποιον ἐγύριζεν ὄνος ἢ δούλος. Ἐπίσης ἀναγινώσκομεν εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ Σαμφὼν κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Φιλισταίων νὰ γυρίζη τὸν μύλον. Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἡ χρῆσις τῆς κοπανίσεως τοῦ σίτου εἰς ἰγδίον διήρκασε μέχρις ὅτου αὐτοὶ κατέκτησαν τὴν Ἀσίαν· τότε δὲ μόλις μετεχειρίσθησαν τοὺς μύλους, τοὺς ὁποίους ἐγύριζον ζῶα καὶ δούλοι ἢ κατάδικοι.

Οἱ μύλοι κινοῦνται σήμερον διὰ τοῦ ὑδραυλικοῦ τροχοῦ εἰς τὰς χώρας, ὅπου ὑπάρχουσιν ὕδατα· διὰ δὲ τοῦ ἀνέμου εἰς τὰς πεδινὰς χώρας, ὅπου δὲν ὑπάρχει ροὴ ὑδάτων· ἤδη δὲ καὶ δι' ἀτμοκινήτων μηχανῶν.

Οἱ ὑδρομύλοι δὲν εἶνε τόσον ἀρχαῖοι ὡς οἱ χειρόμυλοι, ἐφευρεθέντες ὡς λέγεται εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν· εἰς δὲ τὴν Ῥώμην, καὶ τοὶ ἐγνώριζον αὐτοὺς ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου, πολὺ ἀργότερα τοὺς μετεχειρίσθησαν. Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἀνεμόμυλοι ἐφευρέθησαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἐπὶ τῶν σταυροφόρων εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην. Οἱ δὲ ἀτμόμυλοι μόλις ἐφευρέθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, καὶ τσαύτη εἶνε ἤδη ἡ εἰσαγωγή αὐτῶν, ὥστε σχεδὸν πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐξήλειψαν τοὺς ἀνεμόμυλους.

Ἐπῆρχε σχεδὸν ἐτοίμη ἡ εἰκὼν τοῦ Οὐάσιγκτωνος Ἐρβιγγ, ὅτε δυστύχημά τι κατέστησεν αὐτὴν ἀχρηστον. Ἴνα μὴ ἀναβληθῇ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ φύλλου, παρακαλοῦμεν τοὺς φίλους συνδρομητάς, ὅπως λάβωσι καὶ ταύτην μετὰ τῆς εἰκόνης τῶν φύλλων τῆς ἄλλης δεκαπενθημερίας.

Η. Δ.

Ὁ Οὐάσιγκτων Ἐρβιγγ.

« Green be the turf above the,
Friend of my better days !
None Knew the but to love thee,
Nor named thee hut to praise. »
Halleck.

Ὁ Οὐάσιγκτων Ἐρβιγγ ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Οὐλιέλμου καὶ τῆς Σάρρας Ἐρβιγγ ἐγεννήθη ἐν Νέα Ἰόρκῃ τὴν 3 Ἀπριλίου 1783, ἐξεπαιδεύθη ἐν τοῖς σχολείοις τῆς πατρίδος του καὶ ἀπεφοίτησε πρὶν ἢ ἐκπληρώσῃ τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐνδεκαετῆς ὢν ἐχορήγει εἰς τὸ « Weekly Museum, » περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ἐν Νέα Ἰόρκῃ, διατριβὰς καὶ ποιημάτια. Ἀκολούθως (1802) συνεργάζεται εἰς τὸ « Morning Chronicle, » πολιτικὴν ἐφημερίδα, τῆς ὁποίας κύριος συντάκτης καὶ ἰδιοκτήτης ἦτο ὁ ἀδελφός του Πέτρος. Τὰ ἔργα ταῦτα τῆς νεαρᾶς μούσης τοῦ Ἐρβιγγ ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Ἀμερικῇ λογίων· ὁ δὲ Βράουν, συντάκτης τοῦ « Literary Magazine and American Register », τὸν προσεκάλεσε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ φιλολογικοῦ ἐκείνου περιοδικοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἀπεποιήθη. Κατὰ τὸν ἀπρίλιον τοῦ 1804 μετέβη εἰς Εὐρώπην, ὅπως ἐν τῷ κλίματι ἐκείνῳ ζητήσῃ τὴν ἀνάκτησιν τῆς κλονισθείσης ὑγείας του. Περιῆλθε τὴν Ἰταλίαν, Γερμανίαν, Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν, ἀνῆλθε μέχρι τῶν κρατῶν τοῦ Βεζουβίου καὶ τῆς Αἴτνης, συνεσχέτισθη μετὰ τῆς κυρίας Δὲ Στάελ, Βαρῶν Δὸν Χόμβολτ, Φοσκόλου, Μουάρ, Χάλλαμ, Σκῶτ, καὶ πολλῶν ἄλλων σοφῶν τῆς Εὐρώπης. Μετὰ δετίαν ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του, ἐσπούδασε τὴν νομικὴν ἐπιστήμην καὶ ἐγένετο εἰδήμων πολλῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1807 ὁ Ἐρβιγγ μετὰ τοῦ περιφήμου Πόλδιγγ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Οὐλιέλμου ἐδημοσίευσαν ψευδωνύμως τὸ Salmagundi, περιοδικὸν σατυρικόν, ὅπερ ἐπροξένησεν ἐν Ἀμερικῇ μεγίστην ἐντύπωσιν καὶ μεγάλην περιέργειαν ὑπεκίνησε πάντας ἵνα μάθωσι τοὺς πραγματικοὺς αὐτοῦ συντάκτας, οἵτινες ἀνέλαβον τὸ δυσχερὲς ἔργον νὰ θέλωσι, συνάμα

δὲ καὶ νὰ διορθώνωσι τὰ ἤθη τῆς Ἀμερικανικῆς κοινωνίας· Πολλὰ πραγματοποιεῖται καὶ πλεῖστα ἄρθρα ἦσαν ἰδίως τὰ προϊόντα τοῦ εὐφυοῦς καὶ ἀνεξάντλητου καλάμου του, καὶ παντοῦ διορθᾶται ἡ ἔξοχος φαντασία καὶ ὁ ποιητικὸς του οἶστρος. Το Salmagundi μετετυπώθη ἐν Λονδίῳ τῷ 1811, καὶ ἐπηνέθη παρὰ πάντων τῶν λογίων ὡς ἔργον μεγάλης φιλολογικῆς ἀξίας. Ὁ Ἑρβιγγ ἀκολούθως ἐδόθη εἰς ἀρχαιολογικὴς ἐρεῦνας περὶ τῆς πατρίδος του Νέας Υἱόρκης καὶ ἐγένετο γνωστὸς πᾶσι τοῖς περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν Εὐρωπαίους. Ἀνεδείχθη ἱστοριογράφος τῷ 1810 καὶ ἐξέδωκε τὴν ἱστορίαν τῆς Νέας Υἱόρκης, ἣτις τὰ μέγιστα ἐπηνέθη παρὰ τοῦ μεγάλου μυθιστοριογράφου Οὐόλτερ Σκῶτ, καὶ μετεφράσθη εἰς τὴν Γαλλικὴν ὑπὸ τοῦ Terzier.

Κατὰ τὸ 1813 ἀνέλαβε τὴν σύνταξιν τοῦ «Anacletic Magazine,» περιοδικοῦ ἐκδιδομένου κατὰ μῆνα ἐν Φιλαδελφείᾳ. Ἐν αὐτῷ ἔγραψε πολλὰς βιογραφίας τῶν περιφανεστέρων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι εἶνε αἱ τῶν ἀμερικανῶν Πόρτερ καὶ Βόρρος καὶ τῶν ἀγγλων ποιητῶν Μπάϊρον, Μούαρ καὶ Κάμπελλ. Ἀκολούθως μετὰθὰς εἰς Ἀγγλίαν, κατεγίνετο εἰς τὰς βιβλιοθήκας καὶ ἐξήγαγε πολλὰς γνώσεις περὶ τῶν ἠθῶν, ἐθιμῶν καὶ παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Βρεττανῶν. Ἐκεῖ διατρίβων συνέταξε καὶ ἐξέδωκε τῷ 1819 τὸ Sketch Book, ὅπου δι' ἱστορικῆς πολυμαθείας περιγράφει τὰ διανοητικὰ, πολιτικὰ, ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ ἔθιμα Ἀγγλων τε καὶ Ἀμερικανῶν, καὶ μετὰ χρώματα ζωηρὰ ζωγραφίζει τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ Ἀμερικὴ διετέλει ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ βασιλέως Γεωργίου, καὶ τὴν ἠθικὴν διαφορὰν, ἣν αἱ Ἀμερικανοὶ συνηθάνθησαν ἀποτινάξαντες τὸν ζυγὸν τῆς ἀγγλικῆς προστασίας. Αἱ ἱστορίαι τοῦ «Rip Van Winale καὶ Sleepy Hollow» λέγει ἡ Ἀγγλικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια, εἶνε ἴσως τὰ ωραιότερα ἐπινοήματα, ἅτινα ὁ αἰὼν οὗτος παρήγαγεν εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον, ἐξαιρουμένων ἐκείνων τοῦ Σίρ Οὐόλτερ Σκῶτ.» Κατὰ τὴν ἡμετέραν ὁμως γνώμην, αἱ Περί Συζύγου καὶ Ἀγροτικοῦ Βίου ἐν Ἀγγλίᾳ πραγματοποιεῖται εἶνε ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὠραιότεραι πασῶν· αἱ εἰκόνες εἰσὶ τοσοῦτον ζωηραὶ καὶ αἱ ἐντυπώσεις σφοδραί,

ὥστε τολμῶμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι δυσκόλως ἠδύνατο ἄλλος τις νὰ περιγράψῃ αὐτὰς μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας. Τὸ Sketch Book ἐθαυμάσθη παρὰ πάντων καὶ ἐπροξένησε τόσῃ ἐντύπωσιν ἐν Ἀγγλίᾳ ὥστε οἱ πλεῖστοι τῶν φιλογραμμμάτων ἀπέδωκαν τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἰς τὸν νευρώδη κάλαμον τοῦ Σίρ Οὐόλτερ Σκῶτ· ὁ δὲ Μπάϊρον τοσοῦτον ἐθέληθη ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς του, ὥστε ἔμαθεν αὐτὸ ἐκ στήθους.

Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἐτῶν ἐξέδωκε τὸ Bracebridge Hall, εἰς τὸ ὁποῖον περιγράφει χαρακτῆρας καὶ συμβάντα μετὰ τόσον πάθος, χάριν καὶ ἀφέλειαν, ὥστε πολλοὶ τὸ προστίμησαν καὶ αὐτοῦ τοῦ Sketch Book. Ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ περικοπαί, συγκινοῦσαι μέχοι δακρύων τὴν καρδίαν. Μετεφράσθη εἰς τὴν Γερμανικὴν καὶ ἐτυπώθη ἐν Βερολίῳ τῷ 1823. Τὴν 25 Αὐγούστου, 1824, ἐδημοσίευσεν ἐν Λονδίῳ the Tales of the Traveller, ὅπερ καίτοι τινὲς τῶν φιλολόγων ἀρκούντως ἐπήνεσαν, ὁ τύπος δὲν παρεδέχθη εὐμενῶς. Πλεῖται τῶν Ἀγγλικῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν πικρὰς ἐπικρίσεις κατὰ τοῦ συγγραφέως ἐξήμεσαν. Τοῦτο προῆλθε, διότι ἦτο Ἀμερικανός, διότι εὕρισκετο ἀπομεμονωμένος εἰς τὴν φιλολογικὴν παλαιστραν, ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης συνδρομῆς καὶ ἐπιρροῆς, δι' ἣς ἡ δημοτικότης ἐνὸς συγγραφέως διατηρεῖται ἀκμαία καὶ προάγεται. Τὸ κοινὸν μόνον ἐδέχθη μετ' ἐπιεικειᾶς τὸ ἔργον του, ὅπερ ἂν ἐπηρεάζετο ὑπὸ τῶν Ζωίλων ἐκείνων, ὁ μεγαλοφυῆς οὗτος ἀνὴρ ἤθελε ναυαγήσει. Ἄλ' ἐν τῷ ναυαγίῳ τούτῳ ἤθελεν ἔχει τουλάχιστον τὴν ἱκανοποίησιν, ὅτι οὐδενὸς ἐζήτησεν τὴν συνδρομὴν καὶ πολὺ μᾶλλον τῶν ἐφημεριδογράφων, οἵτινες θυμίσμα μόνον προσφέρουσιν εἰς τοὺς φιλοδωροῦντας αὐ-ούς. ,, Ἐὰν τὸ σύγγραμμάμου, ἔγραφε τότε εἰς τινα φίλοντου, ,, ἔχη φιλολογικὴν τινα ἀξίαν, αἱ ἐπικρίσεις αὐταὶ οὐδόλως θέλουσιν ἐλαττώσει αὐτήν· ἐὰν δὲν ἔχη, τότε εἶνε περιττὸν νὰ φροντίζη τις περὶ αὐτοῦ. ,,

Μετὰ ἐν ἔτος μεταθὰς εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὡς ἀκόλουθος τῆς Ἀμερικανικῆς Πρεσβείας, καὶ εὐρὼν εἰς τὰς ἐκεῖ βιβλιοθήκας πολύτιμον συλλογὴν χειρογράφων ἀφρωντων τὸν Κολόμβον, συνέταξε τὸν βίον αὐτοῦ, σύγγραμμα ἐκ τεσσάρων τόμων, ὅπερ ἐτυπώθη ἐν

Ἄγγλικα καὶ Ἀμερικῆ τῷ 1828, μετεφράσθη σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ ἐνεκωμιάσθη παρ' ὄλων ἐκείνων, οἵτινες ἔλαβον τὴν περιέργειαν νὰ μάθωσι τίνι τρόπῳ εἰς Ἴταλὸς, βοηθούμενος ὑπὸ Ἰσπανῶν, κατώρθωσεν τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀτλαντίδος τοῦ Πλάτωνος, ἀπέδειξεν ἀληθεῖς τοὺς ἀντίποδας τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἐξεπλήρωσεν τὴν προφητείαν τοῦ Σενέκα·

« Venient annis soecula seris
Quibus Oceanus vincula rerum
Laxet, et ingens pateat tellus,
Tethys que noves detegat orbis,
Nec sit terris Ultima Thule. »

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπεποιήθη τὴν ἐξ 100 γυννεῶν προσφοράν τοῦ «Πρίγκηπος τῶν ἐκδοτῶν,» Murray, δι' ἕκαστον ἄρθρον ὅπερ ἤθελε καταχωρεῖ εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ ἐκδιδόμενον περιοδικὸν Quarterly Review, ἀπλῶς διότι τὸ ἀνωτέρω περιοδικὸν εἶχε προηγουμένως γράψει κατὰ τῆς Ἀμερικῆς.

Πρὸς τοῦτοις ἐξέδωκε κατὰ διαφόρους καιροὺς Companions of Columbus, Conquest of Granada, Astoria, Adventures of Capt. Bonneville καὶ πολλὰ ἄλλα, ἅτινα οὔτε ὁ χρόνος οὔτε ὁ τόπος ἐπιτρέπει ἡμῖν ν' ἀπαριθμήσωμεν. Τὸ ὠραιότερον πάντων τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἑρβιγγ εἶνε τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ὁ «Βίος τοῦ Οὐασιγκτῶνος,» εἰς πέντε τόμους, ὅπερ ἐστερέωσε τὴν φιλολογικὴν φήμην, ἣν δικαίως ἔχειρε. Τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Οὐασιγκτῶνος ἐν Βιργινίᾳ, τὸ ἐνεργὸν μέρος ὃ ἔλαβεν ἐν καιρῷ πολέμου μεταξὺ Ἀγγλῶν καὶ Ἀμερικανῶν, ἡ ἀναγόρευσις του ὡς προέδρου τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ἀποχώρησις του ἀπὸ τὸν πολιτικὸν βίον καὶ ὁ θάνατός του εἶνε περιγραφὰ πλήρεις καλλονῆς, καὶ παντοῦ ἀναφαίνεται ἡ περὶ τὸ συγγράφειν δεινότης τοῦ Ἑρβιγγ. (ἀκολουθεῖ)

Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Α

IV.

(Συνέχεια ἴδε σελ. 142.)

Περὶ Βωλοκοπίας, Σπορᾶς καὶ Σκαλισμοῦ.

Μετὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς ἀπαιτεῖται πολλάκις ἡ Βωλο-

κοπία. Ἡ ἐργασία αὕτη γίνεται διὰ τοῦ βωλοκόπου, ἐργαλείου τριγωνοειδοῦς ἢ τετραγωνοειδοῦς σχήματος, κατεσκευασμένου ἀπὸ λάμας ἠνωμένης καὶ ὠπλισμένου δι' ὀδόντων ἐκ σιδήρου ἢ ξύλου. Ζευγνύομεν ἵππον εἰς τὸν βωλοκόπον, ὅστις διέρχεται ἐπὶ τῶν καλλιεργημένων ἢ πρὸ μικροῦ ἐσπαρμένων γαιῶν, καθότι ἡ βωλοκοπία προτίθεται οὐ μόνον νὰ διαλύη καὶ ἰσοπεδῶνῃ τοὺς βώλους τῆς γῆς, τοὺς ὁποίους τὸ ἄροτρον ὕψωσε, νὰ κόπῃ τὰς ρίζας καὶ τὰ παράσιτα, ἀλλὰ καὶ νὰ καλύπτῃ καὶ παραχῶνῃ τοὺς σπαρθέντας σπόρους. Ἀνάγκη πᾶσα ἵνα ὁ βωλοκόπος ὠθῆται ἀπὸ δύναμιν, ἥτις νὰ βοηθῆ τὴν διάλυσιν τῶν βώλων· ὅθεν εἰς τοιοῦτον εἶδος ἐργασίας ἀντὶ τῶν βοῶν προτιμητέος ὁ ἵππος ἕνεκα τῆς ταχείας αὐτοῦ πορείας, πρὸ πάντων μάλιστα ὅταν πρόκηται νὰ συντρίβῃ τοὺς βώλους.

Πολλάκις πρὸς διάλυσιν τῶν βώλων τῆς γῆς, οἵτινες ἐξέφυγον τὴν διπλῆν ἐργασίαν τοῦ ἄρότρου καὶ τοῦ βωλοκόπου, καὶ πρὸς ἐξομάλυνσιν καὶ καθάρσιν τοῦ χώματος γίνεται χρῆσις τοῦ κυλινδρώματος· δηλαδὴ περὶ τις ἐπὶ τῶν γαιῶν κύλινδρον ἐκ ξύλου, λίθου ἢ σιδήρου, συρόμενον ὑπὸ τῶν ὑποζυγίων ζώων.

Ἡ μεγίστη σπορὰ τῶν ἀγρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνεται διὰ τῆς χειρὸς. Ὁ σπορεὺς πληροῖ ἐκ σπόρου πῆραν ἱκανῆς χωρητικότητος, ἣν φέρει περὶ τοὺς ὤμους καὶ διέρχεται τὴν αὐλακα μετρημένα βήματα· μετὰ τοῦτο γερμίζει τὴν παλάμην του ἐκ τῆς πῆρας καὶ ρίπτει τὸν σπόρον ἀριστερόθεν. Πρέπει ὁμοίως ὁ καιρὸς νὰ ἦνε ἤρεμος, ἵνα ὁ σπόρος διανέμηται ἐξίσου. Ἀπαιτεῖται δὲ προσοχή, ἵνα μὴ σπείρηται πολὺ πυκνά, διότι τότε τὰ φυτὰ δὲν θὰ εὐρίσκωσιν ἀρκετὸν χώρον, ὅπως ἀναπτυχθῶσιν ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ. Αἱ ἀδύνατοι γαῖαι δύνανται νὰ σπαρθῶσι πυκνότερα παρὰ αἱ δυναταί, καθότι διατηροῦσι καλλίτερα τὸν σπόρον των.

Ὁ σκαλισμὸς εἶνε ἔργον, ὅπερ διδάσκει τὸν γεωργόν, τίνι τρόπῳ ν' ἀποσπᾷ ἢ διὰ τῆς χειρὸς ἢ διὰ τῆς βοηθείας ἐνὸς μικροῦ ἐργαλείου, καλουμένου σκαλιστήριον, ἅπαντα τὰ παράσιτα τὰ προξενούοντα βλάβην εἰς τὰ καλλιεργημένα φυτὰ. Τοιαῦτα χόρτα, ὡς ἡ αἶρα (ἤρα), το μελάνθιον (μαυροκοῦκκι), ὁ μήκων (παπαροῦνα) καὶ ὁ σκόλυμος (γαειδουράγκαθον) αὐτομάτως φυτρώνοντα

καὶ βλαστάνοντα μετὰ μεγαλειότητος ταχύτητος ἢ οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄλλοι σπόροι, τείνουσι νὰ πνίγωσιν αὐτούς, καὶ συνάμα ἀφαιροῦσι τὸ πλεῖστον τοῦ χυμοῦ τῆς γῆς. Ὁ σκαλιτισμὸς προτίθεται οὐ μόνον ν' ἀποδίδῃ εἰς τὰ στελέχη καὶ φύλλα τῶν καλλιεργημένων φυτῶν τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ φωτός, οὐ μόνον νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὰς ρίζας ἀρκετὸν θρεπτικὸν χυμὸν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ὠρίμωσιν τῶν σπόρων τῶν περσείων φυτῶν, οἵτινες ἀναμιγνύομενοι μετὰ τῶν δημητριακῶν πολλακίς ἐλαττόνουσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ἀξιοσημείωτος πρόνοια.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὶν τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἔτους 1840, ἱερεὺς τις Ρῶστος ἐπορεύετο εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀπὸ τινος μέρους ὀλίγον ἀπέχοντος τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ κατοίκει. Ἦτο τότε περίπου ἑσπέρας καὶ τὸ ψῦχος τόσον ὀρμύ, ὥστε ὁ ἔξω τοῦ οἴκου εὐρισκόμενος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐκινδύνευε νὰ παγώσῃ. Ὁ ἱερεὺς οὗτος περιετυλίσσετο μὲ μηλωτὴν, καὶ ὠδοιπόρει ἐπὶ ἐλκύνθρου κινουμένου ταχέως ἐπὶ τῆς σκληρᾶς λεῖας γιάνος. Ἐν τῷ δρόμῳ του παρετήρησεν τι κείμενον ἐκτάδην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐστάθη, ὅπως ἴδῃ, τί ἦτον. Κύψας κάτω εἶδεν ὅτι ὁ κατὰ γῆς κείμενος ἦτο στρατιώτης, καταβληθεὶς ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ του ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τοῦ ψύχους ἔκειτο κατὰ τὸ φαινόμενον νεκρός. Ὁ καλὸς ὁμως ἱερεὺς μὴ θελήσας νὰ μιμηθῇ τὸν ἀπλαγχνον ἐκείνον Ἰουδαῖον ἱερέα καὶ ν' ἀντιπαρέλθῃ, ἐγκαταλιπὼν αὐτὸν ἐν τῇ ὁδῷ, ἐπῆρεν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἐλκύνθρου του καθὼς καὶ τὸ πλησίον του κείμενον πυροβόλον, καὶ διηυθύνθη ὅσον τάχιστα πρὸς τὸ πλησιέστερον ξενοδοχεῖον, ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχον. Ὁ τῶντι ἱερεὺς φθάσας ἐκεῖ δὲν ἐνόμισεν ἱκανὸν ν' ἀφήσῃ τὸν στρατιώτην εἰς τὴν φροντίδα τῶν ὑπηρέτων τοῦ ξενοδοχείου καὶ ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ τοι ἐπέειπετο νὰ φθάσῃ εἰς τὸν οἶκον του, ἔμεινε παρ' αὐτῷ περίπου μίαν ὥραν, ὀδηγῶν καὶ βοηθῶν τοὺς ὑπηρέτας νὰ κάμωσι πᾶν τὸ δυνατόν ὅπως ἐπαναφέρωσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ζωὴν ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν ἦτο ἤδη νεκρός. Ἐπὶ τέλους αἱ προσπάθειαι των ἐπέτυχον, καὶ αἱ αἰσθήσεις ὡς καὶ ἡ χρῆσις τῶν μελῶν του ἐπανῆλθον. Τότε ὁ ἱερεὺς ἀνεχώ-

ρησεν οἴκαδε, ἀνταμείψας πρῶτον τοὺς ὑπηρέτας, καὶ ἐν-αυτῷ πληπλώσας ἐν καλὸν φαγητὸν εἰς τὸν ξενοδόχον διὰ τὸν δυστυχεῖ στρατιώτην. Ἀμα ὁ στρατιώτης ἀνέλθων ἐντελῶς τὰς δυνάμεις του καὶ ἠσθάνθη ὅτι δύναται νὰ ὁδοιπορήσῃ, ἠγέρθη ν' ἀναχωρήσῃ, καίτοι οἱ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἐπροσπάθησαν νὰ τὸν πείσωσι νὰ μὴ ἀρήσῃ τὸ κατάλυμα ἐν τοιαύτῃ ψυχρᾷ νυκτί, ὅπως μὴ κινδυνεύσῃ καὶ πάλιν.

Ἄλλ' αὐτὸς τοῖς εἶπεν ὅτι ἐκόμιζε πολὺ σπουδαίας ἐπιστολάς, καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ βραδύνη πλέον ἢ ὅσον ἦτον ἀναγκαῖον. Οὕτω λαβὼν τὸ πυροβόλον του διηυθύνθη πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἔκειτο τὸ χωρίον, ἐνθα κατοίκει ὁ σῶτας αὐτὸν ἱερεὺς. Ἐφθασεν ἐκεῖ ἐντὸς ὀλίγου· καίτοι δὲ ἦτον ἀρκετὰ προχωρημένη ἡ νύξ, δὲν ἠθέλησε νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν πρὶν ὑπάγῃ εἰς τοῦ σωτήρος του τὸν οἶκον, ὅπως, εἰ δυνατόν, ἴδῃ καὶ εὐχαριστήσῃ αὐτὸν δι' ὅπερ καλὸν εἰς αὐτὸν ἐπροξένησε. Πλησιάζας ὤθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἱερέως, εἶδεν μετ' ἐκπλήξεως, καὶ τοι τόσον ἀργά, ὅτι ὑπῆρχον ἀκόμη φῶτα εἰς αὐτὸν, καὶ ἐλθὼν πρὸς τὴν θύραν ἤκουσε δυνατὰς φωνὰς καὶ μεγάλην ταραχὴν ἐντὸς. Ὄρμησε κατὰ τῆς θύρας, ἀλλ' αὕτη ἦτο καλῶς σφραλισμένη. Ἐτρῆξε πρὸς τὸ πλησίον κείμενον παράθυρον, καὶ θεωρήσας ἐντὸς εἶδε τὸν ἱερέα περικυκλωμένον ὑπὸ τεσσάρων ὀπλισμένων κλεπτῶν. Ἀκριβῶς τότε τοῦ εἶχον δέσει τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, καὶ ἠπέιλουν ὅτι θὰ τὸν θανατώσωσιν, εἰ μὴ τοὺς ἐφανερόνε τὸ μέρος, ὅπου εἶχε κρυμμένα τὰ χρήματά του. Εὐθύς ἡ εὐγνώμων στρατιώτης παραβιάσας τὸ παράθυρον καὶ πηδῆσας ἐντὸς, ἐπυροβόλησεν ἐφ' ἑνὸς τῶν κλεπτῶν καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Οἱ ἄλλοι ὤρμησαν κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἕτερος διετροπήθη ὑπὸ τῆς λόγχης τοῦ στρατιώτου. Οἱ δύο δὲ ἄλλοι δειλιάσαντες τότε ἐκ τῆς ἀνδρείας του, ἐξώρμησαν τῆς οἰκίας, ἀφήσαντες τὸν ἱερέα, ὡς δύναται τις νὰ φαντασθῇ, κυριευμένον ὑπὸ ἐκπλήξεως καὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν αἰφνίδιον σωτηρίαν του. Ἀλλὰ πόσον βαθύτερα καὶ γλυκύτερα ἔγειναν τὰ αἰσθήματα ταῦτα, ὅταν εἶδεν ὅτι ὁ ἐν τῇ ὁδῷ ἡμιθανής, τὸν ὅποιον αὐτὸς πρὸ ὀλίγων μόνον ὥρων ἐπανεφέρειν εἰς τὴν ζωὴν, ὑπῆρξε τὸ μέσον τῆς θείας προνοίας, δι' οὗ ἐσώθη ἡ κινδυνεύουσα ἰδική του ζωὴ!

Τὸ ἔαρ.

Τοῦ χειμῶνος παρήλθεν ἡ ὥρα,
Καὶ τὸ ἔαρ ἐγγίξει γλυκύ·
Εἰς τοὺς κήπους θά τρέξω καὶ τώρα
Εὐθυμίαν νὰ τύχω ἐκεῖ·

Ἐμακρύνθη ἀφήσας τὴν πόλιν,
Κ' ἐν τῷ μέσῳ λειμῶνος σταθεῖς,
Τῆς ψυχῆς μου ἐνόησα ὅλην
Τὴν πικρίαν νὰ φεύγῃ εὐθύς.

Εἰς δενδρῶνων μετέβην ὠραίων,
Ἀνθοστέπτων σκιὰν θελκτικὴν,
Καὶ ἀνέπνευσα μῦρα ἀνθέων
Καὶ ἐδόθην εἰς ὕπνον γλυκύν.

Καὶ τοῦ ὕπνου τὴν νήδυμον λήθην
Ἐσυνώδευσεν ἄσμα πτηνῶν·
Καὶ ἐκ νέου ἀπ' ἄσμι' ἐξυπνίθην
Ἀηδῶνων εὐλάλων τερπνόν.

ὦ! παντάπασι λαίλαψ δὲν πνέει,
Κατασταίνων τὰ πάντα νεκρά·
Ἄλλ' εἰς πάντα ζωὴν ἐπιχέει,
Τοῦ Ζεφύρου πνοῇ δροσερά.

Τὴν αὐγὴν τῆς ἡμέρας νοοῦντα,
Τὰ ὠραῖα πτηνὰ ἐξυπνοῦν·
Καὶ μὲ ἄσματ' ἀθρόως ἠχοῦντα
Τὴν γλυκεῖάν της λάμπιν ὕμνου

Ὡσὰν κόρη κομφῶς ἐνδυμένη
Πρὶν ὁ ἥλιος ἔτι ἐβγῆ,
Μὲ τὰ ἄνθη αὐτῆς στολισμένη
Παριστάνει ὠραῖα ἡ γῆ.

Ὅσα ρόδα καὶ ἴα καὶ κρίνοι,
Εἰς τοὺς κάλυκας ἔτι σφριγοῦν
Καθὲν κάλλος ἔφον προτείνει
Καὶ εἰς ἄνθησιν πάντα ὀργοῦν.

Εἰς τὰ ὄντα κοινὴ εὐφροσύνη ...
Καὶ τὰ πάντα χαρίτων μεστά·
Χρυσάλλις ἡ ὠραῖα ἐκείνη
Ἀπὸ ἄνθος εἰς ἄνθος πετᾶ.

Ἐν τῷ μέσῳ λειμῶνων ὠραίων
Ἡ ζωὴ μας προβαίνει φαιδρά·
Ἀφ' ἡμῶν ἡ ἐνθύμησις πλέον
Τοῦ θανάτου ἐκφεύγ' ἡ πικρά.

Λύσις τοῦ 7ου αἰνίγματος.

Ζώνη, ζωή.

Αἶνιγμα 8.

Ἐνῶ δὲν εἶμαι θάλασσα, τὰ περίξ περιβρέχω·
Τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδι ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἔχω.
Συντρίβεται δ' ὅ,τι περᾶ καὶ θάπτεται εἰς χάος,
Καὶ μία πλέει τολμηρὰ σχέδια ἀεννάως.

Ὁ Οὐάσιγκτων Ἔρβιγγ.

(Συνέχεια, ἴδε σελ. 444).

Τοιαῦτα τὰ φιλολογικὰ ἔργα τοῦ Οὐάσιγκτωνῶνος Ἐρβιγγ. Οἱ συμπολιταὶ του καὶ ὁ φιλολογικὸς κόσμος πολυτρόπως αὐτὸν κατὰ καιροῦς ἐτίμησαν. Ἡ δὲ βασιλικὴ εἰταιρία τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ φιλόλογων ἀπένευμεν εἰς αὐτὸν τὸ χρυσοῦν ἀριστεῖον, καὶ ἡ Ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος τοῦ ἐν Ὁξφόρδῃ πανεπιστημίου τὸν ἐτίμησε διὰ τοῦ διπλώματος τοῦ διδάκτορος τῆς Νομικῆς. Ὡς πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν του βίον ὑπῆρξε τίμιος καὶ αγαθός, φίλος πολῦτιμος, ἀφελέστατος τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν συμπεριφορὰν· πάντες δὲ οἱ εὐτυχήσαντες νὰ γνωρίσωσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ πλησίον τὸ ἐπιμαρτυροῦσιν. Ἄναπολῶ μετὰ τῆς μεγαλειτέρας χαρᾶς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἔσχον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ γνωρίσω ἐκ τοῦ πλησίον τὸν μέγαν τοῦτον ἱστοριογράφον, καὶ οὐδέποτε θέλω λησμονήσει τὴν ἐντύπωσιν, ἣν μοι ἐπροξένησεν ὁ εὐγενὴς καὶ ἀφελέστατος τρόπος του. Ἡ ζωηρὰ αὐτοῦ ἔκφρασις, ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ εἰλικρινεία του. Μοὶ ὠμίλει μετὰ τῆς μεγαλειτέρας οἰκειότητος, καὶ τοι αὐτὸς μὲν ἦτον ὁ περιφημότερος συγγραφεὺς τοῦ Νέου κόσμου, ἐγὼ δὲ νέος ἄγνωστος πρὸς αὐτὸν καὶ εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον.

— Τώρα δὲ, ὅτε ἀφήσατε κατὰ μέρος τὸν κάλαμόν σας, ἐτόλμησα νὰ τὸν ἐρωτήσω, ποῖον ἐκ τῶν συγγραμμάτων σας νομίζετε καλλίτερον;

— Οὐδὲν ἀπήντησε διότι ἅπαντα εἰσὶν ἀτελῆ. Ἐἶν ἡμῖν νεώτερος κατὰ 20 ἔτη, ἤθελο νὰ βεβαίως γράψῃ ἕκαστον τούτων ἐκ δευτέρου.

— Πλὴν ποῖον ἐκ τούτων ὄλων ἐγράφη ὑπὸ τὸν οἴστρον σας;

— Τὸ «Bracebridge Hall,» ἀπεκρίθη.

— Οὐδὲν ἐκ τῶν προϋόντων τοῦ εὐφροῦς καλάμου σας, εἶπον ἐγώ, εἶνε ὠραιότερον τοῦ Sketch Book.

— Τὸ Sketch Book, ἀπήντησε, καθὼς καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν συγγραμμάτων μου συνεγράφησαν κατὰ τὸ μεσονύκτιον· πολλάκις ἐγειρόμενος, ἤναπτα τὴν λυχνίαν μου καὶ εἰσραζόμενος ἐπὶ πολλὰς ὥρας.

— «Ότε ἐν Ἰσπανίᾳ συνέτακτον τὸν βίον τοῦ Κολόμβου, ἔγραψον κατὰ συνέχειαν 14—15 ὥρας.» Οἱ λόγοι οὗτοι μοι ἀνεκάλεσαν τοὺς ὠραίους τούτους στίχους τοῦ Δάντη:

Seggendo in piuma,
In fama non si vien, ne sotto coltre;
Senza la qual, chi sua vita consuma,
Cotal vestigio in terra, di se lascia
Qual fummo in aere ed in acqua la schiuma».

Τῷ ἀνέφερε μετὰ ταῦτα περὶ τοῦ «Βίου τοῦ Οὐασιγκτῶνος» τοῦ τελευταίου καὶ τελειότερου τῶν ἔργων του, καὶ τὸν ἠρώτησα ἂν ἤσθάνθη τὴν αὐτὴν ἡδονὴν, ἣν ὁ Γίββων ἐδοκίμασεν ἐκ τοῦ τελευταίου φύλλου τῆς Ῥωμαϊκῆς του Ἱστορίας.

— «Ὅχι! μοι ἀπήντησε, καθότι δὲν ἐξετέλεσα τὸ ἔργον μου μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας. Ἀνέγνωσα πρό τινων ἡμερῶν, ἐξηκολούθησεν, ἐπίσημόν τινα ἔκθεσιν Ἀγγλοῦ τινός πρὸς τὴν Κυβέρνησιν του περιγράφουσαν διὰ τῶν μελανωτέρων χρωμάτων τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος. Φεῦ! προσέθεσε, δὲν ὄργᾳ ὅσον ἔδει ἡ πατρίς τοῦ Δημοσθένους.

— Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς παρατηρήσω, ἀπήντησα, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῆς ρηθείσας ἐκθέσεως, γεννηθεὶς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀνατραφεὶς δὲ εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο τῆς προόδου σχολεῖον, δὲν ἠδύνατο βεβαίως ἢ μετ' ἀθυμίας νὰ παρατηρήσῃ τὴν βραδείαν πρόοδον λαοῦ μόλις πρό τινος αὐτονομηθέντος καὶ συμισθανθέντος τὴν ἰδίαν αὐθυπαρξίαν. Δὲν θέλω νὰ σᾶς ἐνασχολήσω ἐκθέτων τὴν φιλολογικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν, εἰς ἣν ἔφθασεν ἡ Ἑλλάς, ἂν καὶ παρά τινων θεωρεῖται ἡ πρόοδος αὕτη μικρὰ καὶ νηπιώδης. Οὔτε θέλω νὰ φέρω ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἱστορικοὺς παραλληλισμούς· μόνον ὁ χρόνος καὶ ἡ πείρα δύνανται καὶ θέλουσι τὸ πράξει. Πέπεισμαι δὲ ὅτι αἱ ἀγγλικά αὐτα ἐκθέσει; οὐδόλως θέλουσι ἐλαττώσει τὴν συμπάθειαν τῶν Ἀμερικανῶν πρὸς λαὸν εὐγνωμονοῦντα δι' ὅ,τι αὐτὸς ἔπραξεν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ὁ Ἑρβιγγ ἀκολούθως μοι ἀνέφερε περὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ ποιητοῦ Βράϊαντ· ἡ Θανατοψία του, μοι εἶπεν, εἶνε ἐν

ἐκ τῶν ὠραιότερων προϊόντων τῆς Ἀμερικανικῆς εὐφυΐας. Τὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος ποιήματά του εἶνε πλήρη φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων, καὶ ἀριδῆλως καταδεικνύουσι τὸ ἀκμαῖον ἐκεῖνο αἶσθημα τῆς συμπαθείας, ὅπερ ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς ἀνέπτυξεν ὑπὲρ τῶν καταπιεζομένων. Ἐπιτραπετόμενον τὴν Εὐρώπην, διακαῆς πόθος μὲ κατέλαβε νὰ ἴδω ἐπίσης τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ περιστάσεις ὅλως ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεώς μου μ' ἐμπόδισαν· νῦν δὲ ἐγκαρδίως λυποῦμαι, ὅτι δὲν ἠξιώθην νὰ θεωρήσω τὸν ἀνέφελον αὐτῆς οὐρανὸν καὶ νὰ θέσω τὸν πόδα μου ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως.

— Ὅποιαν γνώμην ἔχετε, περὶ τοῦ ποιήματος «Μάρκος Βότσαρης;» τὸν ἠρώτησα.

— Ὁραῖον, ὠραιότατον, ἀπήντησε· εἶναι ποίημα, ὅπερ ἀπηθανάτισε καὶ τὸν ποιητὴν καὶ τὸν ἥρωα τοῦ Σουλίου. Ὁ Χάλλεξ, προσέθεσε, εἶνε εἰς ἐκ τῶν εὐφυστέρων ποιητῶν οὐ μόνον τῆς Ἀμερικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀγγλίας. Ἐχει ὅμως ἐν μέγα ἐλάττωμα, ὅτι γράφει πολὺ σπανίως· ὅταν τὸν ἰδῆς, παρακαλῶ, εἰπέ του νὰ βιάσῃ τὸν κάλαμόν του συχνότερα.

Μετὰ ταῦτα μοι ὠμίλησεν ἐκτεταμένως περὶ τοῦ Longfellow, Macaulay, Prescott, Whittier καὶ πολλῶν ἄλλων γνωστῶν εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον·

— «Ὁ Longfellow,» εἶπεν ὁ Ἑρβιγγ, εἶνε καλὸς ποιητής, ἀλλὰ γράφει κερδοσκοπικῶς, ἐνῶ ὁ Χάλλεξ ἀποβλέπει μόνον εἰς τὴν φήμην, τὴν ὅποιαν ἐπεδίωξε καὶ ἐπιθύμησε ζῶν, ὡς καὶ ὁ ἴδιος ὠμολόγησε διὰ τῶν ἐξῆς ὠραιότατων στίχων του:

Ὅποταν δ' ὑπεράνω μου ἡ χλόη πρασινίστη,

- Καὶ ὅστις μ' εἶχε συγχαρῆ καὶ μ' εἶχεν ἀγαπήσει
Νεκρὸς κ' αὐτὸς θὰ κρίτεται ἐπίσης 'ς τὸ πλευρόν μου,
'Ἡ δάφνη τί θὰ ὠρελῆ 'ς τὸ κρῦον μέτωπόν μου;
Κ' ἐνῶ ὑπνώττουν πέριξ μου καὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι,
'Ὁ κάλαμος μ' ἐνθυμηθῆ καὶ μὲ λαλοῦν τὰ χεῖλη;
Καὶ ψιθυρίσῃ ὄλ' ἡ γῆ καὶ εἴπη, ὅτι: ἤλθον,
'Ὡς τόσοι ἄλλοι . . . ἔζητα· μετέπειτα παρῆλθον;
'Ἄν στέφανός τις πλέκεται διὰ τὸ μέτωπόν μου,
'Ἄς τὸν ἰδῶ πρὶν σβύννοντα ἰδοῦν τὸν ὀφθαλμόν μου.

Και ἂν ἴς τῆς φήμης τὴν φωνὴν ὑπάρχῃ ἄρμονία,
—Καθὼς δόκταν ἔφαλλε ποτὲ ἡ Γαρικύα,—

Ἦ τὸν κόσμον ψιθυρίζουσα λαλοῦσα τ' ὄνομά μου. »

Ἄς τὴν ἀκούσω πρὶν κλεισθοῦν ἴς τὴν γῆν τὰ βλέφαρά μου.

—Ὁ Whittier εἶναι ἱερός ποιητής, ἐξηκολούθησεν, ὁ δὲ Πρέσκατ εἶνε εἰς ἕκ τῶν περιφημοτέρων ἱστοριογράφων, καὶ τὰ ἔργα του ἀπέκτησαν παγκόσμιον φήμην. Πρὸς τούτοις μοὶ ἀνέφερε περὶ τῆς ἐν Ἀμερικῇ ἐμπορικῆς κρίσεως τοῦ 1857 καὶ περὶ τοῦ Ναπολέοντος Γ'. ὃν ἐγνώριζεν ἐν Βιέννῃ εἰς τὸ 1822. Ἀκολουθῶς μοὶ ὠμίλησε περὶ τοῦ Σίρ Οὐόλτερ Σκῶτ.

— Ἐὰν ἀπέκτησα μικράν τινα γωνίαν ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ, μοὶ προσέθεσε, ταύτην ὀφείλω εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Melrose Abbey· οὗτος ὑπῆρξεν ὁ καλλίτερός μου φίλος καὶ οὐδέποτε θέλω λησμονῆσαι τὰς εὐεργεσίας καὶ χάριτάς του.

Μετὰ ταῦτα μὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην του· ἦτο μικρὸν δωμάτιον μετὰ μιάς ἑδρας καὶ τραπέζης ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκειντο ὀλίγα βιβλία διεσκορπισμένα.

— Αὐτὸ εἶνε τὸ σπουδαστήριόν μου, μοὶ εἶπε, δὲν ἔχω βιβλιοθήκην· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἔχοντες τοιαύτας σπανίως τὰς μεταχειρίζονται. . . τὸ δωμάτιόν μου εἶνε πολὺ μικρὸν. . .

— Ἐκ τοιοῦτου μικροῦ δωματίου, ἀπήντησα, ἐξέρχονται μεγάλα ἔργα.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους ἐμειδίασε, καὶ λαθῶν ἀντίτυπον τοῦ Sketch Book ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ πρώτου φύλλου: « Πρὸς τὸν Κύριον — ὡς τεκμήριον τῆς συμπαθείας καὶ ἀγάπης, τοῦ φίλου του Οὐάσιγκτῶνος Ἑρβίγγ. »

— Ἴδού, μὲ εἶπε, παρακαλῶ, λάβε τὸ βιβλίον τούτο πρὸς ἀνάμνησιν τῆς προσφιλεστάτης μοὶ ἐπισκέψέως σου.

Τὸ μικρὸν ἐκεῖνο δωμάτιον μοὶ ἐνέπνευσεν, οὕτως εἶπεῖν, θρησκευτικὸν σεβασμόν· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτο ἱερός. Αἱ ἀναμνήσεις του ἐπλήρωσαν τὸν νοῦν μου τοσαύτης ἀγαλλιότητος, ὡς ἐὰν ἀνέπνεον μυρίπουν εὐωδίαν κεκρυμμένων ἀνθέων. Ἐνθ' ὃ' ἐγκτελείπον αὐτό, ἡ εἰκὼν του ἐνετυπώθη ἐν τῇ καρδίᾳ μου τοσοῦτον ζωηρῶς, ὥστε εἰσέτι ἐνθυμοῦμαι καὶ οὐδέποτε θέλω λησμονῆσαι,

τὸ μνηρὸς καὶ ἦτυγον ἐκεῖνο δωμάτιον, ἔνθα ὁ μέγας συγγραφεὺς τοῦ Νέου Κόσμου συνέταξε τὰ ἔξοχα ἔργα του.

Ἀναχωροῦντα μὲ συνώδευσε μέχρι τοῦ προαυλίου, μοὶ ἔδωσεν ἕν ῥόδον ἐκ τοῦ κήπου του. ὄπερ εἰσέτι φυλάττω, καὶ σφίγγων τὴν χεῖρα μου, ὡς ἂν προησθάνετο ὅτι οὐδέποτε ἤθελε μ' ἐπανίδει. Ἐσχεδὸν μὲ τρέμοντα χεῖλη μοὶ εἶπεν, ὁ Θεὸς νὰ σὲ εὐλογήσῃ τὸ κνον μου!

Μετ' ὀλίγους μῆνας ὁ σεβάσμιος πατὴρ τῆς Ἀμερικανικῆς φιλολογίας, ὁ δοκιμώτερος καὶ μεγαλοφύεστερος τοῦ Νέου Κόσμου, ὁ ἔξοχος βιογράφος καὶ ἱστοριογράφος, ὁ ἀφιερῶσας ὀλόκληρον ἴτον βίον του εἰς τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν, ὁ ἀνθρωπος ὅστις οὐδέποτε οὐδένα ἔσχεν ἐχθρόν, ὁ συγγραφεὺς, ὅστις οὐδέποτε ἔγραψε λέξιν, δι' ἣν εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του νὰ μεταμεληθῇ, ἐτελεύτησεν ἐν Σωννυσάηδ τῆς Ἀμερικῆς πλήρης ἡμερῶν ἐπευφημούμενος καὶ μακαριζόμενος παρὰ τῶν συμπολιτῶν του καὶ ὅλου τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου.

Οἱ ἀρχαῖοι ἱερωγράφοιζον τὸν Ἰπνον καὶ τὸν Θάνατον ὡς ἀδελφοὺς διδύμους, ὁ δὲ ἀρχαιότερος καὶ μεγαλοφύεστερος ποιητὴς διηγεῖται ὅτι εἰς ἕκ τῶν ἠρώων του, ὁ υἱὸς τοῦ Διὸς, ἐκπεραιώσας τὸ στάδιόν του εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, μετεφέρθη ἀπὸ τὸν Ἰπνον καὶ τὸν Θάνατον εἰς τὴν πατρίδα του Λυκίαν, καὶ ἐτάφη εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων του. Ὁ μῦθος αὗτος, ἡ ποιητικὴ αὕτη εἰκὼν ἐπέπρωτο νὰ ἐπαληθεύσῃ εἰς τὸν περιφανῆ τούτον ἄνδρα, ὅστις διελθὼν τὴν ἐσπέριν ἐν τῷ μέσῳ συγγενῶν καὶ φίλων ἐν Σωννυσάηδ, καὶ πορευθεὶς εἰς τὸν θάλαμόν του ὄπω; κοιμηθῇ, μετεφέρθη ἀπὸ τὸν Ἰπνον καὶ τὸν Θάνατον, τοὺς δύο τούτους ὑπηρέτας τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ κατοικίαν.

Μεταξὺ τῶν ἐλεγείων, ἅτινα ἐτίμησαν τὴν μνήμην τοῦ σοφοῦ φίλου μας, ἡμεῖς ἀναγράφομεν ἐπὶ τοῦ τύμβου τῆς συνοπτικῆς ταύτης βιογραφίας τὴν ἐξῆς ἔμμετρον μετάφρασιν ἐλεγείου, ὄπερ ἐστὶ μάλιστα προῖον Ἑλληνικοῦ καλάμου, δημοσιευθέντος κατὰ τὴν 30 Νοεμβρίου 1859 εἰς τὸ New York journal.

Τὸ ἄστρον ὄπερ ἔδουσε τὴν χθεςινὴν ἐσπέραν,

Κ' ἐφώτισε μὲ τρέμον φῶς τὴν περίξ ἀτμοσφαιραν,

Ἄν ἄφρησε τὸν Οὐρανὸν κ' ἐχάθη εἰς τὴν σκοτίαν,
 Τὴν λάμψιν διετήρησεν εἰσέτι ἐξαισίαν.
 Καὶ εἰς τὴν γῆν ἀντανκλᾶ ἀκτῖνα γλυκυτέραν,
 Ἦν ἄλλοτε δὲν ἔχυσε ἴστοῦ βίου τὴν ἡμέραν.
 Ὁ Ἔρβιγγ ζῆ, ὁ θάνατος εἰς σκότος δὲν τὸν κρύπτει,
 Ἀλλὰ μὲ δάφνας τῶν σοφῶν τὸ μέτωπον καλύπτει.
 Κ' ἀειθαλὲς τὸ μῦρον τοῦ τὸν κόσμον διατρέχει,
 Τοῦ Ἑλικῶνος τὸ φυτὸν καθεὶς ζητεῖ νὰ ἔχη.

Τὰ ἔργα σου ἀθάνατα πνοὴν φιλανθρωπίας,
 Θὲ ν' ἀποπνέουν πάντοτε καὶ νοῦ καὶ εὐφυΐας.
 Καὶ ἐνῶ οἱ θρόν' ἐπὶ τῆς γῆς σκιαὶ θά διαβαίνουν,
 Τῶν ἰσοθέων ἔργων σου μνημεῖα θ' ἀπομένουν.
 Ὑπαγε, καὶ ἀκολουθεῖ ταχύτερος ἢ φήμη,
 Καὶ ἀγεννήτων ἔσεται γενῶν εὐγνωμοσύνη.
 Καὶ ὡς ἡ δρόσος τῆς αὐγῆς ἴστοῦ τέφρου σου τὸ χῶμα,
 Θ' ἀποσταλάζει δάκρυα τοῦ καθενὸς τὸ ὄμμα.

Ἐν μέσῳ δὲ τῆς γενικῆς τῶν φίλων σου λατρείας
 Δέξου κ' ἐν δάκρυ φιλικῆς, ὡς ἔλεξες, καρδίας.
 Ἦτις δὲν ἔχ' ἀνταμοιβὴν νὰ σ' ἀποδώτῃ ἄλλην,
 Δι' ὅσῃν εὖρ' ἐντρύφησιν ἴστα ἔργα σου μεγάλην.

Οἱ δύο γείτονες.

Ὁ Γεώργιος Δούβροβιτς, ξυλουργὸς καὶ κάτοικος μιᾶς τῶν μεγάλων πόλεων τῆς Τουρκίας, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν του μίαν Κυριακὴν πρωτῆ, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του. Πρὸ τινῶν μηνῶν ὅλη ἡ γειτονία ἐθαύμαζε τὴν διαγωγὴν τοῦ Γεωργίου. Πάντοτε ἐθεωρεῖτο ὡς ἐργάτης τίμιος, μεταχειριζόμενος χρησίμως τὸν καιρὸν του, χωρὶς νὰ πράττῃ οὐδεμίαν πρὸς οὐδένα ἀδικίαν, ἔκδοτος ὅμως εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐορτάς. Ἀλλὰ αἴφνης κυριευθεὶς ὑπὸ σταθερᾶς τινος ἰδέας, ἐφαίνετο σκυθρωπός, ἀνήσυχος, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ πολὺ σύννουος, πλὴν γαλήνιος· εὐθύς δὲ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἕκαστος παρετήρει πλειοτέραν εὐ-

ταξίαν εἰς τὴν οἰκίαν του, πλειοτέραν γλυκύτητα πρὸς τὴν οἰκογένειάν του, πλειοτέραν σεμνότητα εἰς τοὺς τρόπους του, καὶ τοιαύτην ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του, τὴν ὁποίαν γενικῶς ἐπέκρινον ὡς μεγαλειτέραν τοῦ δέοντος. Ἐκάστην πρωΐαν προσηύχετο εἰς τὴν οἰκίαν του· εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύετο τακτικῶς· ὡσάκις δὲ εἶχεν εὐκαιρίαν, ἐπεσκέπτετο τοὺς πτωχοὺς ἢ ἄλλως δυστυχοῦντας γείτονας, ἀκόμη καὶ ἐκείνους μάλιστα, οἵτινες βλέποντες αὐτὸν ἀπομακρυνόμενον ἀπὸ τὰς ὁποίας ἄλλοτε ἀπήλασε ἡδονάς, ἀποφεύγον-α πάντα ὄρκον καὶ πᾶσαν κακολογίαν καὶ μεταρρυθμίζοντα τὸν βίον καθῶς καὶ τὴν καρδίαν του, ἐκλινον εἰς τὸ νὰ θεωρῶσιν αὐτὸν ὡς ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηρὸν καὶ νὰ τὸν ὀνομάζωσι δεισιδαίμονα. Καὶ αὐτοὶ δὲ οὗτοι, ὅτε ἀπῆντων αὐτὸν καὶ τὸν ἔβλεπον φερόμενον πρὸς αὐτοὺς μετὰ εἰλικρινοῦς φιλίας, καὶ ὅτε εἰσερχόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν του εὕρισκον ἐκεῖ βασιλεύουσιν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐφροσύνην ἄνευ κομπασμοῦ καὶ θορύβου, σταθερὰν καὶ βαθεῖαν, καὶ αὐτοὶ οὗτοι, λέγω, δὲν ἠδύναντο νὰ μὴ ἀγαπῶσιν αὐτὸν περισσότερο καὶ νὰ μὴ τὸν ἐπαινῶσιν ἐκόντες ἄκοντες. Καὶ ἔν δὲν ὠμολόγουν ὅτι εἶχε πλειοτέραν ἀξίαν παρ' ἄλλοτε, ἠναγκάζοντο ὅμως νὰ λέγωσι τοῦλάχιστον καθ' ἑαυτοὺς ὅτι τώρα ἐφαίνετο εὐδαίμονεστερος.

Πλησίον δὲ τοῦ Γεωργίου κατώκει ἄλλος τις ξυλουργός, Πέτρος Μαρτίνος ὀνομαζόμενος. Τούτου ὁ οἶκος δὲν ὠμοιάζε ποσῶς μὲ τὸν τοῦ πρώτου. Ἐντὸς μὲν τοῦ οἴκου τοῦ Γεωργίου σπανίως ἠκούοντο φωναὶ βιαίων ἐρίδων, καὶ οἱ ἐνοικοῦντες εἰς αὐτὸν ἔζων ἐν γαλήνῃ καὶ ἀγάπῃ πρὸς ἀλλήλους· ἐντὸς δὲ τοῦ οἴκου τοῦ Μαρτίνου ἐβασίλευον διηνεκεῖς θόρυβοι· κλαυθμοὶ παιδίων, καταπνιγόμενοι ὑπὸ ἀπειλῶν· ἄτματα βάνουσα καὶ αἰσχρά· φλυαρία ἀπέραντος· ὑταξία καὶ ἔθη ἀκανόνιστα. Δὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ οὐδὲν ὠρισμένον καὶ στερεόν, οὐδὲν σπουδαῖον· ἀφ' ἑκάστου δὲ στόματος ἠκούοντο παράπεινα καὶ ἀντεπιπλήξεις· πικραὶ, καὶ ἐπὶ παντὸς προσώπου ἐπεφαίνετο ἡ ἐνδόμυχος δυσαρέσκεια, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύναντο ν' ἀποκρύψωσιν οὐδὲ τῆς εὐθυμίας αὐτῆς αἱ ἐπιδείξεις.

Ὁ Γεώργιος λοιπόν, ὡς εἶπομεν, ἐπορεύετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν μίαν Κυριακὴν κατὰ τὴν συνήθειάν του· κατὰ τὴν συνήθειάν του ὡσαύτως ἔμελλε νὰ διαβῇ ἔμπροσθεν τοῦ ἐργασταίου τοῦ Πέτρου

Μαρτίνου. Τὸ ἐργαστάσιον ἦτον ὡς πάντοτε κατὰ τὸ ἡμισυ ἀνοικτόν· καὶ διὰ τῆς μικρᾶς θυρίδος ἐφαίνετο ὁ Πέτρος εἰς μίαν γωνίαν ἐργαζόμενος καὶ συρίζων, ἐνῶ οἱ ἐργάται του κατεγίνοντο εἰς τὸ νὰ τελειώσωσιν ἔργον τι διατεταγμένον. Ἐνῶ δὲ ὁ Γεώργιος διέβαιεν ἐκεῖθεν, ἔστρεψεν ἀκουσίως τὸ βλέμμα του ἐπὶ τὴν ἐργατικὴν τράπεζαν τοῦ Μαρτίνου· οὗτος ἀνεγείρας τότε τὴν κεφαλὴν εἶδε καὶ αὐτὸς τὸν Γεώργιον· καὶ οἱ δύο δὲ γείτονες ἀπέστρεψαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὁ μὲν ἐρυθριῶν, ὁ δὲ ἀναστενάξας βαρέως. Ἐπειτα δὲ ὁ Γεώργιος ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του, ἀλλὰ σύννους καὶ κατηφής· ἡ ψυχὴ του ἐστενοχωρεῖτο ὑπὸ ἰδέας τινὸς καὶ σχεδὸν ὑπὸ ἐλέγχου τοῦ συνειδότος. Αἱ λέξεις τοῦ Ἀποστόλου αὐται· « Πέπεισμαι . . . ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐστέ . . . δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νοουθετεῖν. » (Ρωμ. ΙΕ'. 14) ἀπήλλαξαν αὐτὸν τῆς ἀθυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο βεβουλισμένος. Ναί, εἶπε καθ' ἑαυτὸν μὲ σιγανὴν φωνήν, εὐθὺς ἀπὸ τῆς σήμερον θέλω ὑπερνικήσει τὴν ἄτοπον αὐτὴν ἐντροπήν καὶ τὸν φόβον τῶν ἀνθρώπων, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας, διαβαίνων πάλιν ὁ Γεώργιος ἔμπροσθεν τοῦ ἐργοστασίου τοῦ Πέτρου, ἔκαμε νεῦμα πρὸς τὴν γυναῖκά του νὰ προχωρῇ μόνη· αὐτὸς δὲ εἰσήλθεν εἰς τὸ ἐργαστάσιον. Ὁ Πέτρος ἦτο μόνος, ἐσύριζεν, ἐρροκάνιζεν ἀκόμη, καὶ δὲν παρετήρησε τὸν γείτονα του, εἰμὴ ὅτε ἐχαιρετήθη παρ' αὐτοῦ· τότε διέκοψε τὴν ἐργασίαν του, εἶπε λέξεις τινὰς καὶ ἤρχισε νὰ παρατηρῇ τὰ ἐργαλεῖά του τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, μετὰ τινος δυσθυμίας ἐνταυτῶ καὶ ἀνυπομονησίας. Ὁ Γεώργιος δίδων εἰς αὐτὸν τὴν χεῖρά του, « φίλε μου » ἤρχισε νὰ λέγῃ μὲ φωνὴν περιπαθῆ « θὰ μοι ἐπιτρέψῃς ἄραγε νὰ ὀμιλήσω μετὰ παρρησίας; . . Ὑπάρχει τι, τὸ ὅποιον μοῦ καταθλίβει τὴν καρδίαν . . . Σὺ ἐργάζεσαι τὴν κυριακὴν . . . » Ὁ Πέτρος ἀνετινάχθη· « ἂν ἦλθες νὰ μοὶ κηρύξῃς τὸ Εὐαγγέλιον » εἶπε ψιθυρίζων . . . « Μὴ νομίσης τοῦτο, ἀγαπητὲ γείτων, » ἀπεκρίθη ὁ Γεώργιος μετὰ πάθους, « μὴ τὸ νομίσης· ὄχι· δὲν ἦλθον νὰ σοὶ δώσω συμβουλὰς ὑπερηφάνους· δὲν πιστεύω ὅτι ἐγὼ εἶμαι καλλίτερος σου· αἰσθάνομαι κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πάθῃ τινὰ ἐντὸς ἐμοῦ, τὰ ὅποια μὲ ἐνθυμίζουσιν ὅτι εἶμαι ἁμαρτωλός· καὶ δὲν ἔχω τὴν ἀξίωσιν ταύτην τοῦ νὰ δι-

ορθώσω τὴν διαγωγὴν τὴν ἰδικὴν σου· ἀλλὰ θὰ ἤμην ἑλλιπὴς χριστιανικῆς ἀγάπης, θὰ ὑπέβαλα ἑμαυτὸν εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ἂν ἐνῶ ἠξέυρω ὅτι ἁμαρτάνεις εἰς οὐτὸν, σὲ θεώρουν ἀταράχως διάγοντα οὕτω, χωρὶς νὰ σοὶ φανερώσω τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὅποιον εὐρίσκεσαι. Μὴ μὲ θεωρῆς, εἰμὴ ὡς φίλον ποθοῦντα τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν σου καὶ τὴν μέλλουσαν μακαριότητα, καὶ μὴ μὲ ἀποκρούς ὡς ὄχληρόν. »

Ὁ Πέτρος ἐκάθισε χωρὶς ν' ἀποκριθῆ· καθίσας δὲ καὶ ὁ Γεώργιος πλησίον αὐτοῦ, μετὰ μιᾶς στιγμῆς σιωπῆν τὸν ἠρώτησε· « Πιστεύεις εἰς τὸν Θεόν, ἀγαπητέ μου γείτων; »

Ἄν δὲν ἐπίστευε τις εἰς αὐτὸν, εἰς ποῖον ἔπρεπε νὰ πιστεῦῃ; ἐξεφώνησεν ὁ Πέτρος, πειραχθεὶς σχεδὸν διὰ τὴν ἐρώτησιν.

Ἐὰν πιστεύῃς εἰς Θεόν, εἶπεν ὁ Γεώργιος, ἐὰν πιστεύῃς εἰς Θεὸν δίκαιον, ἅγιον, τέλειον, δημιουργὸν καὶ κύριον πάντων τῶν πραγμάτων—εἰς Θεόν, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις, τοῦ ὁποίου ἡ ἀγαθότης εἶνε ἤδη ἐπαισθηταὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὁποίου ἡ δόξα, ἡ μεγαλοπρέπεια, τὸ ἔλεος θὰ ἐκλάμψουσιν ἔτι λαμπρότερον ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι—δὲν στοχάζεσαι ἄρα γε ὅτι ὁ Θεὸς οὗτος δὲν δύναται ν' ἀγαπᾷ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ὅτι ἡ διαφθορὰ δὲν δύναται οὐδόλως νὰ ὑπάρξῃ ἐνώπιον αὐτοῦ;

Ὁ Πέτρος ἐνευσεν ὅτι ὁμολογεῖ τοῦτο.

Ἄλλ' ἀφοῦ εἶνε ἀγαθός, ἐπανελάθεν ὁ Γεώργιος, στοχάζεσαι προσέτι ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐξέθεσεν ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι εἴμεθα τέκνα του, εἰς τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας, εἰς τὰς ἀτάκτους ὁρμὰς, εἰς τοὺς πολυειδεῖς πειρασμοὺς, τοὺς περιστοιχίζοντας ἡμᾶς καὶ υποβάλλοντας ὑπὸ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, χωρὶς νὰ μᾶς δώσῃ καὶ τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, χωρὶς νὰ μᾶς δώσῃ ὅπλα διὰ νὰ πολεμῶμεν αὐτούς;

Ὁ Πέτρος ἐσιώπη, διστάζων τί ν' ἀποκριθῆ.

Ἐπραξεν οὕτως, ἀγαπητὲ γείτων, εἶπεν ὁ Γεώργιος· ἔδωκε καὶ εἰς σὲ καὶ εἰς ἐμὲ τὸ συνειδός, τὸ διερευνηζόμενον ὑπὸ πάσης παρακοῆς, καὶ τὸ ἀκαταπαύστως ἀναφωνοῦν πρὸς ἡμᾶς· « τοῦτο εἶνε καλόν, τοῦτο εἶνε κακόν. » ἔδωκε δὲ καὶ εἰς σὲ καὶ εἰς ἐμὲ τὰς ἱεράς βίβλους, τὰς βίβλους ἐκείνας, τῶν ὁποίων ἕκαστος λό-

γος φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀλήθειαν, τὸ φῶς, τὴν πειθῶ· ἐπόρρισε πανταχόθεν καὶ εἰς σέ καὶ εἰς ἐμέ βοηθήματα. Ὁλος ἡμῶν ὁ βίος κηρύττει τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ· ἡ καρδία ἡμῶν, ὅταν ἐξετάζωμεν αὐτήν, ἀναγγέλλει τὴν ἡμετέραν ἀθλιότητα, ἣτις μᾶς κάμνει νὰ ἐννοήσωμεν περισσότερο τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ· καὶ ὁ Θεός, ἀγαπητὲ γείτων, ὁ Θεὸς περικυκλῶνει ἡμᾶς πανταχόθεν.

Πιστεῦω εἰς αὐτὸν ὅσον καὶ σὺ, εἶπεν ὁ Πέτρος μετὰ μικρὰν τινα συγχίνησιν.

Χαίρω ἀκούων τὴν νέαν ταύτην διαβεβαίωσιν, εἶπεν ὁ Γεώργιος. Ἐὰν λοιπὸν ἀληθῶς πιστεύης εἰς αὐτὸν ἐκ βάθους ψυχῆς, ἐὰν στοχάζεσαι ὅτι εἶνε Πλάστης σου, Σωτὴρ σου καὶ Παρηγορητὴς σου· ἐὰν αἰσθάνεσαι ὅτι χωρὶς αὐτοῦ δὲν ἔχεις οὐδὲν, καὶ ὅτι μετ' αὐτοῦ ἔχεις τὰ πάντα· ἐὰν πιστεύης ὅτι ἔχει θέλημα, καὶ ὅτι τὸ θέλημα τοῦτο ἐφηνέρωσεν εἰς ἡμᾶς τρανώτατα· ὅτι εἶνε ἀμετάτρεπτον, καὶ ὅτι ἡ παρακοὴ εἶνε καταδίκη τοῦ παρακούοντος—δὲν μένει ἄλλο, εἰμὴ νὰ σοὶ ὑπενθυμίσω μίαν τῶν ὀριστικωτάτων ἐντολῶν αὐτοῦ. Περὶ τοῦ ἀγιάζειν τὴν Κυριακὴν, φίλε μου, αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶνε κατὰ πάντα σαφέσταται. Ἴδου ἡ Ἱερὰ Βίβλος μου, καὶ τώρα εὐθὺς θά ἴδωμεν. Ἴδου· « Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων, τοῦ ἀγιάζειν αὐτήν· ἐξ ἡμέρας ἕργα, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου· τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ ὁ προσηλυτός σου ὁ παροικῶν ἐν σοί· ἐν γὰρ ἐξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· διὰ τοῦτο ἠλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν· » (Ἐξοδ. Κ'. 8—11.) Πόσῃν ἀκριβολογίαν μετεχειρίσθη ἐνταῦθα ὁ Αἰώνιος Θεός· μετὰ πόσης ἐπιμελείας αἰτιολογεῖ τὰ προστάγματά του!

Τίς δύναται πλέον ν' ἀμφιβάλλῃ ἀναγνώσας τὸ « Καὶ ἠλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν· ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ Θεός ποιῆσαι. » (Γέν. β'. 3.); Πόσον ἐντόνως ἐρμηνεύουσι τὰ λόγια ταῦτα τὴν

ἀγιότητα τῆς ἡμέρας, ἣτις εἰκονίζει ἀπ' αἰῶνος εἰς αἰῶνα τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ Παντοδύναμος ἐξετέλεσε τὸ ἄπειρον τῆς δημιουργίας ἔργον· καθ' ἣν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἀνυψώθησαν πρώτην φοράν φωναὶ ἀπειράριθμοι εὐλογοῦσαι καὶ δοξάζουσαι αὐτόν. Ἀνάγνωθι προσέτι καὶ τὸ ἐδάφιον τοῦτο· « Καὶ φυλάξεσθε τὸ Σάββατον, ὅτι ἅγιόν ἐστὶν ὑμῖν· ὁ βεθλῶν αὐτὸ θανάτῳ θανατωθήσεται· πᾶς ὅστις ποιήσει ἐν αὐτῷ ἔργον, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῆς » (Ἐξοδ. λα', 14). Ἐὰν ὁ Αἰώνιος Θεὸς καταδικάζῃ εἰς θάνατον τὸν παραβαίνοντα τὸν νόμον τοῦτον, τὸ αἴτιον τούτου εἶνε, ὅτι ὁ νόμος οὗτος εἶνε ἀμετάθετος, ἀγαπητὲ γείτων, καθὼς καὶ πᾶς νόμος, καὶ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸν μεταχειρίζηται τις μετὰ κουφονοίας.

Τὸ τότε ἦτο τότε, εἶπεν ὁ Πέτρος· ὅ,τι ἦτο καλὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους δὲν ἀρμόζει πλέον εἰς ἡμᾶς.

Λέγεις ἀρὰ γε ἀληθῶς ὅ,τι φρονεῖς; Πιστεύεις τφόντι ὅτι τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα μετεβλήθη; ὅτι ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ ἐπίγειος τιμωρία, ἡ τήρησις τῆς ἡμέρας τῆς ἀναπαύσεως ἔπαυσε νὰ ᾖνε καθήκον τῶν ἀνθρώπων; καὶ ὅτι τὰ προστάγματα τῆς διαθήκης, τὰ τοσάκις ἐπαναλαμβανόμενα καὶ τὰ τοσοῦτον εὐκρινῆ, δὲν σημαίνουσι πλέον τίποτε κατὰ ταύτην τὴν ὥραν; Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἄς ἀνοίξωμεν τὸ Εὐαγγέλιον· ἐν τούτῳ θά ἴδωμεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐτήρει τὸ Σάββατον, καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην προέκρινε διὰ νὰ διδάσκῃ τὸν λαόν, ἐρμηνεύων τὴν ἱερὰν Γραφὴν εἰς τὰς συναγωγὰς. Ἴδου παραδείγματα· « Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τετραμμένος· καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἶθος αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι· » (Λουκ. Δ'. 16). « Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναούμ, πόλιν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς Σάββασι. » (Λουκ. Δ'. 31). Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέγχα ἐκεῖνο συμβάν, ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, συνέβη τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, διωρίσθη εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐκκλησίαν αὕτη ἀντὶ τῆς ἑβδομάδος. Δις δὲ ὁ Κύριος ἐκλεξεν αὐτήν διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς πρὶν ἢ ἀναληφθῆ εἰς τὸν οὐρανόν. « Οὐσης ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν αἱ μαθηταὶ συνηγμένοι, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς

καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ἡμῖν· » (Ἰωάν. Κ', 19). « Καὶ μεθ' ἡμέρας ὁκτώ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν· » (Ἰωάν. Κ', 26). Καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων βλέπομεν ὅτι ὁ Παῦλος ἠγάγετο τὴν Κυριακὴν διδάσκων τοὺς Χριστιανούς· « Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων συνηγμένων τῶν μαθητῶν τοῦ κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μελλῶν ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου » (Πράξ. Κ', 7). Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Παῦλος ἐν τῇ ἀ. ἐπιστολῇ πρὸς Κορινθίους (Κεφ. ις', 2) προτρέπει τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς νὰ « θέτωσιν ἕκαστος παρ' ἑαυτῷ κατὰ μίαν τῶν Σαββάτων, θησαυρίζων ὅ,τι ἂν εὐοδῶται, » διὰ νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς χρεῖας τῶν ἀδελφῶν· ἂν εἰς τὰς τοσαύτας ἀποδείξεις προσθέσης καὶ τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Σωτῆρος· « Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλύσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλύσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. » (Ματθ. Ε', 17) θὰ ὁμολογήσης μετ' ἑμοῦ ὅτι εἶνε πολὺ δύσκολον ν' ἀρνηθῇ τις τὴν περὶ τοῦ πράγματος τούτου συμφωνίαν τῶν δύο διαθηκῶν, καὶ ὅτι ἐκ τῆς σπουδαίας καὶ εἰλικρινοῦς ἐρεῦνης τῆς Πηλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Διαθήκης ἐξάγεται ἡ πεποίθησις αὕτη, ὅτι ὁ Αἰώνιος Θεὸς διώρισε, κατὰ πάντα καιρὸν καὶ πρὸς πάντας, τὸν ἀγιασμὸν μιᾶς τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν.

— Δὲν λέγω ὄχι, ἐψήθυρισεν ὁ Πέτρος· ἔπειτα δέ, μετὰ μιᾶς στιγμῆς δισταγμὸν, ἐξεφώνησε μετ' ὄνιον βεβαιωτικόν· ἡ ἐργασία εἶνε προσευχή! ἰδοὺ ἡ θρησκεία ἡ ἰδική μου!

Τοιαύτην θρησκείαν δὲν ἀπήντησα εἰς τὴν ἱερὰν Γραφήν, ἀπεκρίθη ὁ Γεώργιος μετ' ἄλλον σπουδαῖον. Ἐγὼ ἀνέγνωσα ἐν αὐτῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ τρώγῃ τὸν ἄρτον τοῦ ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου του· ἀνέγνωσα τὰ λόγια ταῦτα· « Πενία ἄνδρα ταπεινοῖ. » (Παροιμ. Ι', 4). « Ὁ ἐργαζόμενος τὴν ἑαυτοῦ γῆν, ἐμπλησθήσεται ἄρτων· οἱ δὲ διώκοντες μάταια, ἐνδεεῖς φρενῶν. » (Παροιμ. ιβ', 11). « Ὅδοι ἀεργῶν ἐστρωμέναι ἀκάνθας. » (Παροιμ. ΙΕ',) « Ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτεύω, μᾶλλον δὲ κοπιᾶτω, ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι. » (Ἐφεσ. Δ', 28). Ἡξεύρω ὅτι ἡ ἐργασία εἶνε καθήκον ἐμβριθές, τοῦ ὁποίου τὴν βεβαιότητα μᾶς

ἔδειξεν ὁ Ἀπόστολος αὐτός, πλέκων σκηνὰς ἐνῷ ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον· ἠξεύρω ὅτι οὐδεὶς δύναται ν' ἀποφύγῃ αὐτὴν· ἀλλὰ δὲν εἶδα οὐδαμῶς ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις τούτου τοῦ καθήκοντος ἀπαλλάττει τὸν ἄνθρωπον τῆς ὑποχρέωσός τοῦ νὰ ἐκπληροῖ καὶ τὰ ἄλλα καθήκοντα, καὶ ὅτι ὑπακούων κατὰ τοῦτο εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀποκτᾷ τις τὸ δικαίωμα νὰ καταφρονῇ αὐτὸ κατ' ἄλλα ὄχι ὀλιγώτερον οὐσιώδη. Ἡ ἐργασία, ἣτις εἶνε καθήκον κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας, εἶνε ἁμάρτημα τὴν Κυριακὴν, διὰ τοῦτον μόνον τὸν λόγον ὅτι ὁ Θεὸς εἶπεν « Ἐξ ἡμέρας ἔργα, καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου. » πᾶν ἔργον λοιπὸν πρέπει νὰ περιορισθῇ ἐντὸς τῶν ἑξ ἡμερῶν τῶν ὠρισμένων διὰ τὴν ἐργασίαν· « τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ Σάββατον Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον. » Ἡ ἐργασία εἶνε προσευχή! λέγεις σύ. Ὡ φίλε γείτων, αὕτη εἶνε πλάνη πολὺ ἐπικίνδυνος, τὴν ὁποίαν ἐπεθύμουν νὰ σὲ κάμω νὰ ψηλαφήσης μετ' ἡμῶν χεῖρά σου. Ἡ ἐργασία, ἠξεύρεις, συντελεῖ εἰς ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων, τῆς ἐνεργείας, τῆς δραστηριότητος· συντελεῖ εἰς τὸ πορίζειν τὴν τροφήν τοῦ σώματος, καὶ τὰ μέσα τοῦ συντηρεῖν τὴν ζωὴν ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλὰ δὲν ἔχομεν μόνον σωματικὰς καὶ νοεράς δυνάμεις ν' ἀναπτύξωμεν καὶ σώμα νὰ θρέψωμεν καὶ ὑπαρξίν πρόσκαιρον νὰ προφυλάξωμεν· ἔχομεν καὶ ψυχὴν, ψυχὴν ἣτις δὲν θὰ ἀφανισθῇ ποτέ, καὶ ἣτις ἀπαιτεῖ καὶ αὐτὴ βοήθειαν, τροφήν ἀφθονον, φροντίδας διηνεκεῖς. Τὴν ψυχὴν ταύτην, τὸ αἰσθάνεσαι κάλλιστα, φίλε μου, δὲν ζωογονεῖ οὔτε τῶν χειρῶν ἡμῶν ἡ ἐργασία, οὔτε ἡ τῆς διανοίας. Τὸ σκέπαρον, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζομεθα σὺ καὶ ἐγώ, μᾶς φέρει ἄρτον· ἡ χρῆσις δὲ τῶν ἡμετέρων βιβλίων καὶ οἱ λογαριασμοί, τοὺς ὁποίους κάμνομεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς μικρᾶς ἡμῶν περιουσίας καὶ ἐμποδίζουσι τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς· ἀλλ' ἔχουν ἄρα γε αἱ ἐργασίαι αὗται, αὐτὰ ἑαυτὰς, τὴν δύναμιν τοῦ ν' ἀνυψώσουν τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἰς τὸν Θεόν; στρέφουσιν ἄρα γε αὐτὴν εἰς τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ; μᾶς κάμνουσι νὰ καταβῶμεν εἰς τὴν ἡμετέραν καρδίαν, διὰ νὰ μᾶς δεῖξωσι τὰς ἀθλιότητας αὐτῆς; μᾶς κάμνουσι ν' ἀναβῶμεν πρὸς τὸν Κύριον, διὰ νὰ μᾶς ἀποκαλύψωσι τὰ ἔλεῃ αὐτοῦ; Μᾶς ἐπιπέμπουσι τὴν ὑπόκλησιν καὶ τὴν πεποίθησιν, ἐνῷ εὐρισκόμεθα εἰς τοὺς κόλπους

αὐτοὺς τῆς δοκιμασίας; ἀποδίδουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ θάρρος, ὅταν μᾶς καταθλίβῃ ἡ δυσθυμία ἐν συντόμῳ, δὲ ἀνακουφίζουσιν ἄρα ἡμᾶς καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἡμετέρου βίου, καὶ εὐρίσκομεν εἰς αὐτὰς τὴν δύναμιν ἐκείνην, ἣτις ἀγιάζει τὸν ἄνθρωπον, ἣτις ἀναζωογονεῖ καὶ ἀναγεννᾷ αὐτὸν ἐκ νέου; ὄχι· καὶ σὺ τὸ ἠξεύρεις, ὡς ἐγώ. Προσευχὴ καὶ ἐργασία εἶνε δύο πράγματα, τὰ ὁποῖα πρέπει μὲν νὰ βαδίζωσιν ὁμοῦ, νὰ συνοδεύωσι τὸ ἓν τὸ ἄλλο, ἀλλὰ μένουσι πάντοτε διακεκριμένα. Ἡ ἐργασία εἶνε ἐν τῶν μυρίων παρεπομένων τῆς προσευχῆς. Δυνατὸν δὲ νὰ παρετήρησες τοῦτο, ἀγαπητὲ γείτων· ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθῶς εὐλαβὴς, ὁ ζητῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ζῶν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου του, καὶ ὁ στρέφων καθ' ἑἑῖν τοὺς διαλογισμοὺς του πρὸς αὐτόν, ὁ τοιοῦτος, λέγω, ἄνθρωπος δὲν εἶνε οὐδέποτε ράθυμος, καὶ εἶτι ὀλιγώτερον ἀργός· τὸναντίον δέ, ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ λαμβάνουσι νέαν ἀναπτέρωσιν, καὶ ἡ δραστηριότης του ἐπαυξάνεται μετὰ τῆς εὐλαθείας του. Ἀλλὰ θὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ προσευχὴ εἶνε παρεπόμενον τῆς ἐργασίας; . . . Δυσκόλως δύναται τις ν' ἀποδείξῃ τοῦτο· διότι γνωρίζομεν παμπόλλους καλοὺς ἐργάτας, τῶν ὁποίων ἡ διαγωγὴ καὶ τὰ αἰσθήματα τὰ ἀσεβῆ ἐλέγχουσιν ὡς ψευδῆ τὸν τοιοῦτον λόγον.

Δὲν ἀρνοῦμαι τοῦτο, εἶπεν ὁ Πέτρος· καὶ ὁμοίως δὲν δύναμαι νὰ συμμορφωθῶ μὲ τὴν Κυριακὴν σου.

Πολλὰ θὰ ἐθυσίαζα προθύμως, ἀγαπητὲ γείτων, διὰ νὰ σὲ καταπέισω, ὅτι ἡ Κυριακὴ μου, ὅπως σὺ τὴν ὀνομάζεις, ὄχι μόνον σὲ συμφέρει πλείοτερον παρ' ὅ,τι φρονεῖς, ἀλλὰ καὶ ὅτι διωρίσθη ἐπίτηδες διὰ σέ, καὶ εἶνε οὕτω προσηρμοσμένη πρὸς σέ, ὥστε ἡ καρδίᾳ σου, ἡ ψυχὴ σου, ἡ εὐδαιμονία σου, καὶ ἡ περιουσία σου αὐτὴ ὠφελοῦνται ἐκ τοῦ ἀγιασμοῦ αὐτῆς· καὶ ὅτι μόνα τὰ πάθη σου, καὶ αἱ προλήψεις, καὶ τὸ κακῶς ἐννοούμενον συμφέρον σου σ' ἐμποδίζουσι τοῦ ν' ἀναγνωρίσῃς τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τούτων. Δὲν δύνασαι, λέγεις, νὰ συμμορφωθῆς μὲ τὴν Κυριακὴν μου· ἀλλὰ, γείτων μου, τί πράγμα αὐτῆς σὲ δυσχερεστεῖ; ὁμολόγησον αὐτὸ παρησίᾳ. . .

Ὁ Πέτρος ἐσχέθη μίαν στιγμὴν, ἔπειτα δὲ λέγει· πρῶτον πάντων ἡ ἀνάπαυσις ἐκείνη, ἡ ἐργία ἐκείνη!

— Ω! φίλε μου· ἐγὼ εἶπον ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχὶ ἀργίαν.

Ἡ ἀνάπαυσις σὲ δυσχερεστεῖ, γείτων μου; ἐγὼ νομίζω ὅτι ἀπατάσαι. Φέρε εἰς τὴν μνήμην σου τὰ παρελθόντα, καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι εἶνε ὠφέλιμος καὶ εὐάρεστος μάλιστα καὶ πρὸς σέ, καθὼς εἶνε καὶ πρὸς ἐμέ, καὶ πρὸς πάντα τὸν κόσμον. Ἐνθυμήθητι ὅτι χθές, κεκοπιασμένος ὢν καθ' ὑπερβολὴν, ἤλθες καὶ ἐκάθισες ἐπὶ τοῦ βήθρου μου, διαμαρτυρούμενος ὅτι οὐδὲν εἰς τὸν κόσμον θὰ σὲ κατέπειθε νὰ καταφέρῃς μίαν φορὰν περὶ πλέον τὸ σκέπαρνον· ἐνθυμήθητι ὅτι πρὸ μιᾶς στιγμῆς, ἂν ἐδοῦλευες μὲ τόσῃ προθυμίᾳ, ἔκαμνες τοῦτο μὲ σκοπὸν νὰ ὑπάγῃς αὐριον εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ πλησίον χωρίου, καὶ διατριβῶν ἐκεῖ ὅλην τὴν ἡμέραν νὰ παραμελήσῃς τὰς ἐργασίας σου· ἐνθυμήθητι ὅτι πολλὰς ὥρας τῆς ἐβδομάδας δαπανᾷς εἰς συνομιλίαν, εἰς ἐπισκέψεις τοῦ μὲν καὶ τοῦ δὲ καὶ εἰς φλυαρίας, καὶ εἶπέ, ἐὰν ἀληθῶς ἀποστρέφεσαι τὴν ἀνάπαυσιν. Τὰς στιγμὰς, τὰς διασκορπιζόμενας ἔνθεν κἀκεῖθεν ὁ Θεὸς θέλει νὰ τὰς συναθροίζωμεν καὶ νὰ τὰς ἀφιερώνωμεν εἰς αὐτόν. Δὲν ἀπαγορεύει μὲν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ νὰ διακόπῃ τὴν ἐργασίαν του, ὅταν ἦναι κεκοπιασμένος· θέλει δὲ πᾶν ἔργον νὰ ἐκτελῆται κατὰ τὰς ἑξ ἡμέρας· τὴν δὲ ἐβδόμην θέλει ν' ἀναπαύωνται τὰ κεκοπιασμένα μέλη· καὶ ἡ ψυχὴ, ἐλευθέρᾳ ὑλικῶν ἀσχολιῶν, ν' ἀναβαίνει πρὸς αὐτόν, διὰ ν' ἀποδίδῃ εὐχαριστίας, διὰ νὰ αἰτῇ νέας χάριτας, καὶ διὰ νὰ λάβῃ νέας δυνάμεις. Ἴδου ποῦ κεῖται ἡ διαφορὰ· αὕτη δὲν εὐρίσκεται εἰς τὴν φύσιν τῆς ἀναπαύσεως, ἀλλ' εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν μεταχειριζόμεθα αὐτήν.

— Δώδεκx ὥραι εἰς προσευχὴν δαπανώμεναι μὲ φκίνονται ὅτι εἶνε χρόνος ὀλίγον τι μακρὸς, εἶπε πάλιν ὁ Πέτρος· ἂν μὲ ἔλεγες ὅτι ἡ Κυριακὴ διωρίσθη διὰ νὰ διασκεδάσῃ τις, διὰ νὰ βλέπῃ τοὺς φίλους του καὶ νὰ γελᾷ ὀλίγον, θὰ ἐννοοῦσα τὸν λόγον σου· ἀλλ' ἡμέραν ὀλόκληρον νὰ ἐνασχολῆται τις εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, τοῦτο, σὲ λέγω, εἶνε κοπιαστικώτερον παρὰ τὸ νὰ ἐργάζεται.

— Φαίνεται, γείτων μου, ὅτι δὲν μ' ἐννοεῖς· ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀεργίας· λαλεῖς οὕτω, ἐπειδὴ σὺ, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἰς τὴν ἰδέαν τῆς προσευχῆς, τῆς λατρείας καὶ τοῦ καθήκοντος προσκολλᾷς τὴν τῆς μονοτονίας καὶ τῆς ἀνίας. Α! πιστεύσον με, ἡ Κυριακὴ τοῦ Χριστιανοῦ, ἡ Κυριακὴ τηρουμένη κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ προξενεῖ πλειοτέραν ἀληθινὴν εὐφροσύνην παρ' ὅ-

σην θὰ ἐπροξένουν μυρία παιγνίδια ! Κατὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, τῶν ὀλοκλήρως εἰς τὰς διασκεδάσεις ἀφιερουμένων, πολλάκις ἐδοκίμασε λύπη· δὲν εἶνε ἀληθινόν ; εἰς τὴν οἰκίαν σου ἐπέστρεφες μὲ δυσθυμίαν· τὰ πάντα σοὶ ἐφαίνοντο θλιβερὰ, σκοτεινὰ· ἂν δὲ ἤρεύνας τὴν καρδίαν σου, δὲν εὕρισκες ἐκεῖ, εἰμὴ κενόν, εἰμὴ τύφεις τοῦ συνειδότος. Τῇ ἐπαύριον δέ, ἀντὶ ν' ἀρχίσῃς μετὰ προθυμίας τὸ ἔργον σου, τὸ ἤρχιζες μετὰ δυσαρρεσκείας, καὶ ἡ ἐργασία σου ἐγίνετο κακῶς, τὸ ὅποιον ἠΰξανε· ἔτι μᾶλλον τὴν δυσαρρεσκείαν σου· τοιοῦτοι ἦσαν οἱ καρποὶ τῆς ἀναπαύσεως, κατὰ τὴν ἐννοιαν τοῦ κόσμου. Ἐγὼ δὲ θὰ σοὶ δείξω τοὺς κηρυκτοὺς τῆς ἀναπαύσεως κατὰ τὸν Κύριον, καὶ διὰ τοῦτο θὰ σοὶ εἶπω τί ἐστὶν ἀνάπαυσις κατὰ τὸν Κύριον. Αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος ἔδωκεν ἡμᾶς δεῖγμα ταύτης. Ὁ Κύριος ἡμῶν ταύτην τῆς ἀναπαύσεως τὴν ἡμέραν προέκρινε διὰ ν' ἀναγινώσκῃ πρὸς τὸν λαόν· ταύτην τὴν ἡμέραν ἐκλέγομεν καὶ ἡμεῖς διὰ ν' ἀχροαζώμεθα εἰς τὴν ἐκκλησίαν· καὶ ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ μεταβῇ εὐθὺς ἀπὸ ἰδεῶν ποταπῶν εἰς διαλογισμοὺς σπουδαίους, χωρὶς νὰ κινδυνεύῃ νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὰς πρώτας μᾶλλον παρὰ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὰς δευτέρας, συμφωνοῦμεν ἢ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ νὰ σηκωνώμεθα πολλὰ πρωί, διὰ νὰ ἔχωμεν ἐλευθέραν μίαν ὥραν πρὸ τῆς θείας λειτουργίας· τὴν ὥραν δὲ ταύτην ἐξοδεύομεν μελετῶντες τὴν ἱεράν Γραφὴν μετὰ τῶν ἡμετέρων τέκνων, καὶ ἐρμηνεύοντες δυσνόητα ἐδάφια, καὶ κάμνοντες αὐτὰ νὰ ἀποστηθίζουσι ὀλίγους στίχους. Αἱ γείτων μου, πόσον εὐφρόσυνοι εἶνε αἱ στιγμαὶ ἐκεῖναι, πόσον ταχέως παρέρχονται, πόσην χαρὰν αἰσθάνονται οἱ γονεῖς χειραγωγοῦντες οὕτω τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας των πρὸς τὸν Κύριον, διὰ νὰ τοὺς εὐλογῇ, καθὼς ἠύλογε ποτὲ τὰ μικρὰ παιδιὰ τῶν Ἰουδαίων ! Ἀφοῦ δὲ τελειώσωμεν τὴν ἀνάγνωσιν, ὑπάγομεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐκεῖ ἀπολαύομεν νέαν ἠδονὴν συνεργόμενοι μετὰ τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν, καὶ μετὰ τούτων πλησιάζοντες ὁμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, καὶ συνάγοντες ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τὰ αὐτὰ ζωοποιὰ λόγια, καὶ δεχόμενοι τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Ἰησοῦ. « Οὐ γὰρ εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. » (Ματθ. ΙΙΙ, 20). Ἐξεύρομεν δὲ ὅτι ὁ Σωτὴρ ἐπεσκέπτετο καὶ θεράπευε τοὺς ἀσθενεῖς τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου·

οὕτω καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελέστατοι καὶ ἀχρηστότατοι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἐξεληθόντες ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ὑπάγομεν καὶ δίδομεν βοηθήματά τινα εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν. Καὶ τοῦτο, φίλε μου, τὸ ἔργον παρακολουθεῖ τις εὐφροσύνη, τὴν ὁποίαν ἀδυνατῶ νὰ περιγράψω. Κατανοεῖ τις τόσον καλῶς τὴν πανταχοῦ παρουσίαν τοῦ Αἰωνίου Θεοῦ πλησίον τῆς κλίνης τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ εὐσπλαγγχνία αὐτοῦ ἀναδεικνύονται τόσον τρανῶς εἰς τόπον πένθους, ὥστε ἐπιστρέφων τις εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ ἀναλογιζόμενος τὰ παρατηρηθέντα περιστατικά, αἰσθάνεται βαθέως ἐγκεχαραγμένην εἰς τὴν καρδίαν του τὴν πίστιν, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἡ Γραφὴ λέγει: « Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ὥρα ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται. » (Ματθ. ΚΔ', 42). Καὶ ἐπειδὴ τῆς εἰρήνης αἱ στιγμαὶ κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας εἶνε τόσον σπάνιαι, ὥστε, καὶ ἂν τις διορίσῃ μίαν τινὰ στιγμὴν τῆς πρωίας καὶ μίαν τῆς ἑσπέρας εἰς προσευχὴν καὶ μελέτην, δὲν δύναται μήτε τὰς σκέψεις του νὰ ἐκτείνῃ μήτε νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὸν ὅσον ἐπιθυμεῖ, κλειόμεθα εἰς τὸν κοιτῶνα μας, ὅταν ἐπιστρέψωμεν ἀπὸ τὰς ἐπισκέψεις, καὶ ἕκαστος ἡμῶν ἐξετάζει ἐνώπιον Θεοῦ τὰ αἰσθητάματα καὶ τὴν διαγωγὴν, τὴν ὁποίαν ἔδειξε καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα. Τότε μανθάνομεν νὰ βλέπωμεν ἑαυτοὺς ὅποιοι εἴμεθα· τότε κατανοοῦμεν μέχρι τίνος βαθμοῦ εἶνε μοχθηρὰ ἡ ἀνθρωπίνη καρδία, καὶ ἀναγνωρίζομεν καλῶς τὴν μακροθυμίαν τοῦ Κυρίου. Ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως ἡμῶν αὐτῶν λαμβάνομεν ἀπέχθειαν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεόν, πληροφῶριαν περὶ τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας, βεβαιότητα περὶ τῆς δυνάμεως Ἐκείνου, τὰ ὅποια ἐμβάλλουσιν εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν περισσότερο ζῆλον· καὶ ἀφοῦ ἀναλάβῃ οὕτω νέας δυνάμεις, ἀρχίζει πάλιν τὴν πορείαν τῆς μετ' ὀραστηριότητος καὶ μετ' ἐπιποθέσειν πολὺ ἀνωτέρην. Τέλος δὲ φθάνει ἡ ἑσπέρα· ἐὰν ὁ καιρὸς ᾔηνε καλός, ἐξερχόμεθα εἰς περίπατον διὰ τῶν ἀγρῶν, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἀνυψοῦται ὅλος πρὸς τὸν Δημιουργόν. Ἐνῶ δὲ διαλογιζόμεθα ὅτι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθησαν τὰ πάντα, ἕκαστον μὲν ἄνθος φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὠραιότερον καὶ εὐωδέστερον, ἕκαστον δένδρον ὀροσερώτερον καὶ εὐθαλέστερον, καὶ ἕκαστος ἀστὴρ λαμπρότερος· ὁ οὐρανὸς γίνεται ἐκπληκτικώτερος, ἢ φύσις μεγαλοπρεπεστέ-

ρα, καὶ τὰ πάντα ἀπὸ τοῦ ἀπείρου, τὸ ὁποῖον ἐκτεινόμενον ἔμπροσθεν τῆς ὄψεως ἡμῶν καθίσταται ἐπὶ τέλους ἄφαντον, μέχρι τοῦ σμικροτάτου ἐντόμου τὸ ὁποῖον ἔρπει εἰς τὸ χόρτον ἢ πετᾶ εἰς τὸν ἀέρα, τὰ πάντα διηγούνται τὴν δόξαν τοῦ Αἰωνίου Θεοῦ. Μετὰ δὲ τοσοῦτον εὐφρόδυνον ἡμέραν δὲν μᾶς μένει ἄλλη ἀνάγκη, εἰμὴ νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν ὅστις μᾶς ἐδώρησεν αὐτὴν, καὶ πράττομεν τοῦτο τελειόνοντες τὰ ἔργα ἡμῶν μετ' ὧδης εὐχαριστηρίου.

Σὲ βεβαιῶνω, φίλε μου, ὅτι τοιαύτη ἡμέρα εἶνε εὐλογία, τὴν ὁποῖαν περιμένει τις μετ' ἀνυπομονησίαν, τὴν ὁποῖαν μετὰ χαρᾶς βλέπει φθάνουσιν, καὶ ἥτις φεύγει πάντοτε παραπολὺ ταχέως· ὅτι ὅταν τις ἀναλογίζεται τὴν βεβήλωσιν τοσοῦτων Κυριακῶν, αἰσθάνεται πικροτάτην θλίψιν καὶ δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὑπῆρξε ποτὲ καιρὸς, καθ' ὃν τὸ νὰ ἐργάζεται τὴν πρωΐαν, καὶ νὰ διασκεδάσῃ καὶ νὰ ὀμνύῃ καὶ νὰ θορυβῇ τὴν ἐσπέραν, ἢ καὶ τὸ νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ πρωΐ, καὶ ἔπειτα νὰ διάγῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας εἰς εὐτελεῖς διατριβάς—ἐφαίνοντο ὅτι ἡ χριστοῦ τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις αὕτη ἦτον ἀπάτη καὶ ἀπάτη μεγάλη. Καὶ ἂν σοὶ ἔλεγα μετὰ ποῖαν προθυμίαν ἐργάζεται τις καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα, πόσον θάρρος παρέχει ἡ ἰδέα τῆς θείας προστασίας, μετὰ πόσῃ ἐπιμελείᾳ καὶ ἐργαζόμενος ἀγρυπνεῖ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ πῶς ἀποδιώκει τοὺς κακοὺς διαλογισμοὺς, ἐνθυμούμενος ὅτι τὴν Κυριακὴν μέλλει νὰ δώσῃ εὐθύνην καὶ περὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἀπλῶν παθήσεων τῶν ἐσωτερικῶν! τί θ' ἀπαντοῦσες; Ὑπάρχει, φίλε μου, ἀνανέωσις τῆς καρδίας, ὑπάρχει πρόοδος. Αἱ γείτων μου! δὲν ἐγεύθη τὴν ἀληθινὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν, εἰμὴ ἀφ' ἧς στιγμῆς ἠγάσασα τὴν Κυριακὴν. Πρῶτον μὲν ἠγνόουν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἢ καὶ ἂν ἐγνώριζα αὐτό, τοῦλάχιστον δὲν εἶχε διαπεράσει εἰς τὴν ψυχὴν μου· δὲν κατενόουν οὔτε τὴν ἀκροτάτην σοφίαν, οὔτε τὴν ἄκραν ἀγαθότητα καὶ δὲν εἶχα παραδεχθῆ αὐτό· ἀλλ' ἅμα καθιέρωσα τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ θεῖον θέλημα ἐνεχαράχθη εἰς τὴν καρδίαν μου, ἠγάπησα αὐτό, καὶ αἱ ἔριδες, αἱ ἀνησυχίαι, ἡ ἀταξία, ὁ θόρυβος, πᾶν ὅ,τι ταραττει καὶ καταστρέφει τὴν εἰρήνην, ἔγεινεν ἄφαντον καὶ ἀντ' αὐτῶν εἰσῆχθη ἡ γαλήνη καὶ ἡ εὐχαρί-

στησις. Ἡ σύζυγός μου, τὰ τέκνα μου καὶ ἐγὼ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους ἐν Θεῷ εἰς αἰῶνας αἰῶνων· τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ἀγάπης εἶνε τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐπάγει χαρὰν μόνιμον· καὶ τὴν χαρὰν ταύτην ὀφείλομεν εἰς τὴν Κυριακὴν. Αἱ Κυριακαί, γείτων μου, αἱ Κυριακαί εἶναι πρὸς ἡμᾶς ὡς σταθμοὶ τεταγμένοι εἰς τὸν βίον, ὡς βαθμίδες· τὰς ὁποίας ἀναβαίνομεν διαδοχικῶς καὶ αἱ ὁποῖαι μᾶς προσεγγίζουν εἰς τὸν Θεόν· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπορρέει πᾶν ὅ,τι ἀγαθὸν καὶ ἡδύ, συμβαίνει ἀπὸ ἑβδομάδος εἰς ἑβδομάδα νὰ ἐνισχύεται ἡ πίστις ἡμῶν, νὰ ἐπαυξάνηται ἡ ἡμετέρα εὐδαιμονία, καὶ νὰ ἐπιχέωνται καὶ νὰ πληρῶσιν ἡμᾶς αἱ ἐκ τῆς τηρήσεως τῆς ἀγίας ἡμέρας προερχόμεναι εὐλογίαι. « Ἐὰν ἀποστρέψῃς τὸν πόδα σου ἀπὸ τῶν Σαββάτων τοῦ μὴ ποιεῖν τὰ θελήματατά μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀγίας, καὶ καλέσῃς τὰ Σάββατα τρυφερά, ἅγια τῷ Θεῷ (σου) δεδοξασμένα, καὶ ἰδοῦσῃς αὐτὰ, οὐκ ἀρεῖς τὸν πόδα σου ἐπ' ἔργῳ, οὐδὲ λαλήσεις λόγον ἐν ὀργῇ ἐκ τοῦ στόματός σου, καὶ ἔσῃ πεποιθὼς ἐπὶ Κύριον, καὶ ἀναβιβάσει σὲ ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς καὶ ψωμίει σε τὴν κληρονομίαν Ἰακώβ τοῦ πατρὸς σου τὸ γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. » (Ἠσ. ΜΗ', 13, 14)

Ὁ Πέτρος ἐφάνη ὅτι ἦλθεν εἰς κατάνυξιν· δὲν ἤθελεν ὅμως νὰ καταπεισθῆ παρενθύς· ἀντεπάλαιε πρὸς τὴν καρδίαν του καὶ μετὰ σιωπὴν μιᾶς στιγμῆς, « ἀνάγκη, » λέγει, « νὰ δώσω εἰς τὰ τέκνα μου τροφήν, ἐνδύματα, κατοικίαν· ἐὰν δὲν ἐργάζεται τις τὴν Κυριακὴν, ποῦ νὰ εὕρῃ ἔπειτα ἐργασίαν; ποῦ νὰ εὕρῃ ἐργολάβους νὰ τὸν δέχωνται ἐργάτην; »

Ὡ! ἀνεβόησεν ὁ Γεώργιος, σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ φίλου του· αὕτι, εἶνε μία τῶν μεγάλων ἐνστάσεων, αἵτινες προτείνονται κατὰ τῆς τηρήσεως τῆς ἀγίας ἡμέρας. Ἐστὼ λοιπόν, φίλε μου, καὶ ταύτην θέλομεν ἀνατρέψῃ τόσον εὐκόλως, ὅσον καὶ τὰς ἄλλας. Κατ' ἀρχάς δὲν θέλω ἀντιτάξῃ πρὸς αὐτὴν εἰμὴ ἀπλούστατον συλλογισμόν. Ἀνάγκη, λέγεις, νὰ θρέψῃ τις τὴν οἰκογένειάν του, καὶ ἡ παῦσις τῆς ἐργασίας μίαν ἡμέραν θὰ ἔκαμεν ἀδύνατον τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθηκοντος τούτου. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως. Ἡξεύρεις καλλίτερον παρ' ἐμὲ ὅτι οἱ ἐργάται, οἵτινες δὲν φυλάττουν τὴν Κυριακὴν, κἀθιναται ἀργοὶ τὴν Δευτέραν· πολλάκις δὲ

καὶ τὴν Τρίτην ἤξεύρεις ὅτι παύουν συνήθως τὴν ἐργασίαν πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ καφφενεῖον· καὶ ὅτι ἐὰν λογαριασθῶσι καλῶς τὰ πάντα, χάνουσι, βεβηλοῦντες τὴν Κυριακὴν, δεκατρῆς ἢ δεκατέσσαρας ὥρας περισσότερον παρ' ὅ,τι θὰ ἔχοναν, ἂν ἠγίαζον αὐτήν· δὲν συμπεριλαμβάνομεν δὲ τὰς δαπάνας, αἵτινες ἀναγκαιῶς ἐπακολουθοῦσι τὴν κακὴν των διαγωγὴν, καὶ τὰς ἀταξίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐξοκέλλουσιν.

— Τοῦτο ἀληθεύει, εἶπεν ὁ Μαρτῖνος μὲ χθαμαλὴν φωνήν· τὸ ἐδοκίμασα καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος.

— Οἱ ἐργολάβοι δὲν θὰ ἐδέχοντο ἐργάτην ἀγιάζοντα τὴν Κυριακὴν! ἐπανέλαβεν ὁ Γεώργιος μὲ περισσότερον τόνον· ἀλλὰ θὰ ἦσαν ἄφρονες, ἂν ἔκαμνον τοῦτο. Κρίνε δὲ σὺ ὁ ἴδιος. Ποῖον ἐργάτην θὰ προέκρινες σὺ; ἄνθρωπον ἐπιμελῆ, κόσμιον, φιλόπονον, ὅστις ἔρχεται πολὺ πρῶτῳ εἰς τὸ ἐργοστάσιον καὶ ἀναχωρεῖ πολὺ ἄργά, ὅστις, μὴ μεθῶν μηδὲ ἀτακτῶν ποσῶς, θὰ ἔκαμνε μόνος πλειοτέραν ἐργασίαν παρ' ὅσῃν κάμνουν δύο ἄλλοι, δὲν θέλει ὁμως νὰ καταπατῇ τὴν τετάρτην ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· ἢ θὰ προέκρινες τινὰ ἀπὸ τοὺς παραφόρους ἐκείνους ἀνθρώπους, οἵτινες ἀδιακόπως φεύγουν καὶ πάλιν ἐπιστρέφουν, κρυψάζουσι, θορυβοῦν, δὲν σέβονται μήτε οὐρανὸν μήτε γῆν, δὲν κάμνουν ἄλλο εἰμὴ ὅ,τι τοὺς φανῇ, καὶ δὲν τοὺς μέλει τίποτε, οὔτε Κυριακὴν ἐὰν καταπατοῦν, οὔτε ἐὰν κάθωνται ἄργοι ὅλην τὴν ἐβδομάδα; Τίνα τῶν δύο τούτων θὰ προέκρινες, φίλε μου, ποσῶς δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία! Οἱ παραγγέλλοντες ἐργασίας θὰ ἔπαυαν, λέγεις. Ναι, κατ' ἀρχὰς ἴσως· ἀλλ' ἀφοῦ γνωρίσουν ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος εὐτυνευδῆτος, ὅτι φροντίζεις πρότερον περὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς παρὰ τοῦ σώματος, ὅτι δὲν θυσιάζεις τὰ χρέη σου οὔτε εἰς ἡδονάς, οὔτε εἰς συμφέροντα, θὰ ἐμπιστεύωνται εἰς σέ, θὰ λέγουν ὅτι ὁ σεβόμενος οὕτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὑποτασσόμενος εἰς τοὺς νόμους αὐτοῦ πρέπει βεβαίως νὰ ᾔηνε καὶ τίμιος, ἀγροπνος, δραστήριος· ἐργασία θὰ σοὶ προσφέρεται, φίλε μου· θὰ προσφέρεται καὶ εἰς σέ, ὅπως προσφέρεται καὶ εἰς ἐμέ. Ἄν αἱ θρησκευτικαὶ ἀκριβολογίαι μου ἠνώχλησαν πολλούς, ἂν ἕνεκα τούτων ἐστερήθην κατ' ἀρχὰς τινὰς ἐργασίας, σήμερον ὁμως χάρις

τῷ Θεῷ ἔχω πλειοτέρας παρ' ὅσας τότε ἔχασα, καὶ μόλις προφθάνω νὰ ἐκτελῶ τὰς παραγγελίας. Ἔσθ' βέβαιος, φίλε μου, ὅτι ἡ τήρησις τῆς Κυριακῆς δὲν ἐλαττώνει τὸ ποσὸν τῆς ἐργασίας· καὶ ἂν σὺ καὶ οἱ φίλοι σου ἀπεφασίζατε νὰ τιμᾶτε τὴν ἁγίαν ταύτην ἡμέραν, τὸ αὐτὸ τοῦτο ποτὸν ἠδύνατο νὰ διαμοιρασθῇ μεταξὺ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων οὕτως, ὥστε νὰ μὴ προκύψῃ μηδεμίαν εἰς μηδένα ζημίαν. Ἀπέδειξα ὅτι οὐσιωδῶς δὲν ἔχομεν νὰ χάσωμεν τίποτε, ἀλλὰ τούναντιον νὰ κερδήσωμεν τὸ πᾶν, ὑπακούοντες εἰς τὸν Θεόν. Δὲν λαμβάνω ὁμως ἐκ ταύτης τῆς βεβαιότητος τοὺς λόγους, οἵτινες μὲ ὑποχρεοῦνσι νὰ ἀγιάζω τὴν Κυριακὴν. Ὅλοι μου οἱ λόγοι, φίλε, εἶνε τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ αἱ ρητὰ Αὐτοῦ ἐντολαί. Αὐτὸς τὸ εἶπε· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ ὑπακούσωμεν, οἰαδήποτε καὶ ἂν συμβῇ νὰ ᾔηνε τὰ παρεπόμενα. Δὲν ὑπάρχει πίστις, δὲν ὑπάρχει χριστιανικὸς βίος, δὲν ὑπάρχει κοινωνία μετὰ τοῦ Θεοῦ ἄνευ ὑποταγῆς ὀλοφύχου καὶ ἄνευ αὐταπαρνήσεως ταπεινῆς, τελείας καὶ πιστῆς. Ἡ πίστις, φίλε μου, ἡ πίστις στηρίζει τὸν ἄνθρωπον· αὕτη τὸν κάμνει νὰ παραδίδεται εἰς τὸν Θεόν, ὅπως τὸ νήπιον εἰς τὴν μητέρα του, καὶ νὰ προβαίη ἀφόβως διὰ τῶν προσκομιμάτων, τὰ ὁποῖα φαίνονται ἀνυπέροβλητα. Ὁ Θεὸς εἶπε· ν' ἀγιάζῃς τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων· εἶπε δὲ τοῦτο μὲ τρόπον ἀπόλυτον· δὲν ἔκαμνε οὐδεμίαν ἐξαιρέσιν τοῦ κανόνος τούτου. Ὅθεν ἐγὼ ἀγιάζω τὴν Κυριακὴν, καὶ ὅ,τι καὶ ἂν πάθω ἐκ τούτου, ὅσας στερήσεις καὶ ἂν ὑπομείνω, ὑπακούω ἀταράχως· ἐπειδὴ ἠξέυρω ὅτι ὁ Θεὸς μου εἶνε ὁ Θεὸς ὁ πανάγαθος, ὁ παντοδύναμος· ἐπειδὴ ἠξέυρω ὅτι, καὶ ἂν ὅλος ὁ κόσμος μ' ἐγκαταλίπη, ἐκεῖνος θὰ διαμένῃ πλησίον μου καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος, ὅστις καλύπτει τοὺς ἀγρούς με κρίνα καὶ τρέφει τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, δὲν θὰ μὲ ἀφήσῃ ν' ἀπολεσθῶ ἄνευ τοῦ ἰδιοῦ τοῦ θελήματος.

— Α! εἶσαι εὐτυχῆς, ἀνεβόησεν ὁ Μαρτῖνος μετ' ἐνθουσιασμοῦ· σὺ ἔκλεξας τὴν ἀγαθὴν μερίδα· ἀλλ' ἐκτὸς τούτου εἶσαι καὶ εὐτολμος, καὶ δὲν φροντίζεις οὔτε περὶ τῶν ἀρεσκειῶν οὔτε περὶ τῶν ἀπαρσκευῶν σου, καὶ δὲν δίδεις ἀκρόασιν οὔτε εἰς τὰς φλυαρίας τούτου οὔτε εἰς τοὺς χλευασμούς ἐκείνου· ἀλλ' ἐγὼ δὲν

ἔχω τοσαύτην τόλμην, ἄστε νὰ ἀκούω μεθ' ὑπομονῆς τοὺς λόγους τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου.

— Φίλε μου, τί εἶνε τὸ φρονιμώτερον, τὸ νὰ καταφρονῆς τὰς δοξασίας τῶν ἀνθρώπων, ἢ τὸν ἄντιπράττης πρὸς τὸν Θεόν; . . . Μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ, ποῦ εἶνε ἡ δύναμις, ποῦ εἶνε ἡ σοφία, ποῦ εἶνε ἡ ἀγάπη; Τὴν ἐσχάτην δὲ ἡμέραν τίς θὰ κρίνη ἡμᾶς, οἱ ἄνθρωποι ἢ ὁ Θεός; καὶ τί θὰ εὐρεθῆ ὅτι ἦτον τὸ ἡμέτερον συμφέρον, τὸ νὰ ὑπακούσωμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἢ εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ; Ἀνάγκη νὰ ἐκλέξωμεν ἐν τῶν δύο· ἐπειδὴ ὁ,τι ὁ Θεὸς θέλει, ἐκείνοι τὸ ἀποστρέφονται· καὶ βεβαιότατα δὲν δύναται τις νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ εὐαρεστήσῃ συγχρόνως καὶ τὸν Θεὸν τὸν δίκαιον, τὸν ἅγιον, τὸν παντέλειον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀντάρτας, τοὺς διεφθαρμένους καὶ παραδεδωμένους εἰς τὴν ἁμαρτίαν!

— Δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ δισταγμός, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος κλιῶν τὴν κεφαλὴν· ἀλλὰ . . . πόσαι δυσκολίαι! . . .

— Σὺ, φίλε μου, τὸ εἶπες ἀνεβόησεν ὁ Γεώργιος. Δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ δισταγμός· θυσίας ἀνάγκη νὰ κάμωμεν, ὑπομονὴν ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν· περιφρόνησιν, ἐλεεινολογίας καὶ ὕβρεις μάλιστα ἀνάγκη νὰ δοκιμάσωμεν, ναί· ἀλλὰ δισταγμὸν δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν οὐδέποτε. Καὶ δὲν εἶναι ἄρα γε εὐτυχής, ἐάν τις ὑπομείνῃ θλιψαίς τινάς διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ σωτῆρος ἐκείνου, ὅστις ἐδέχθη καὶ θάνατον, θάνατον δὲ σταυροῦ, διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ ἡμᾶς; Δὲν αἰσθάνεται τις ἄρα γε ἑαυτὸν ἀδιαλείπτως στηριζόμενον ὑπὸ τοῦ παναγάθου αὐτοῦ Θεοῦ, ὅστις μεταβάλλει εἰς χαρὰν πᾶν ὅ,τι τις ὑπομένῃ πρὸς δόξαν αὐτοῦ; Δὲν αἰσθάνεται ἄρα γε εὐφροσύνην ἐνδύμυχον, ἡξέυρων ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, θαδίζων κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, ἀρχίζων ἤδη καὶ ἐπὶ τῆς γῆς τὸν βίον ἐκείνον τῆς ὑπακοῆς, τῆς ἀγάπης, τῆς ἀγιότητος, τὸν ὅποιον θὰ ἐξακολουθῶμεν καὶ πέραν τοῦ τάφου, καὶ ὁ ὅποιος, ἀπ' αἰῶνος εἰς αἰῶνα, θὰ φέρῃ εἰς ἡμᾶς εὐφροσύνας ἀνεκλαλήτους; . . . Ναί, φίλε μου, ναί, ἔχεις νὰ παλαίῃς, ἔχεις νὰ ὑποφέρῃς· ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον καὶ εἰ μόνον βῆμα νὰ προβῆ τις εἰς τὴν παλιγγενεσίαν χωρὶς ἀγώνων καὶ χωρὶς πόνων. Οἱ σύντροφοί σου θὰ σέ χλευάζουν· σὺ δὲ θὰ προσεύχῃσαι ὑπὲρ αὐτῶν· οἱ ἀγορασταὶ θὰ σέ ἀφή-

σουν· σὺ δὲ θὰ ἐλπίζῃς εἰς τὸν Κύριον. Ἡ σύζυγός σου ἴσως δὲν θὰ σὲ ἐννοῇ, θὰ κατατακρίνη τὰς ἀκριβολογίας σου, θὰ προσθέσῃ τὰς ἐπιπλήξεις τῆς εἰς τοὺς ἐμπαιγμοὺς τῶν γειτόνων σου, καὶ τοῦτο μάλιστα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο θὰ σοῦ πικρήνῃ τὴν καρδίαν. Ἔστω, φίλε μου, καὶ ταύτην τὴν ἀγωνίαν θὰ ὑπομείνῃς· θὰ ἐπικλεσθῆς δὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου, καὶ θὰ προσελκύῃς τὴν γυναῖκα σου διὰ τῆς γλυκύτητος, διὰ τοῦ παραδείγματος, διὰ τῆς ἀγάπης σου. Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως ἐπάλαιτα· πολὺν καιρὸν ὑπῆρχε θόρυβος, διχόνοιαι εἰς τὴν οἰκίαν μου· καὶ ἀθυμῶν ἀνελογιζόμεν κατ' ἑμαυτὸν, ἂν εἰς τοῦ Κυρίου ἀληθῶς· τὸ θέλημα ὑπέκυπτον πράττων οὕτως. Ὑπέμενα ἐμπαιγμοὺς, προσβολὰς· καὶ ἡ καρδία μου ἐξαπτομένη εἰς ἀγανάκτησιν εἶχεν ἀνάγκη τῆς χειρὸς τοῦ Κυρίου διὰ νὰ καταπραῦνθῇ. Ὀλίγους δὲ μῆνας ἔμεινα χωρὶς ἐργασίαν καὶ ἐχρηιάσθησαν ἅπανται τῆς Γραφῆς αἱ ἐπαγγελίαι διὰ νὰ καθησυχάσωσι τὰς ταραχάς, αἵτινες διετάραττον τὴν καρδίαν μου. Φίλε μου, τὰ πάντα διήλθον, διότι ἐστηριζόμεν ὅχι ὑπὸ τῆς ἰδικῆς μου δυνάμεως ἢ εὐτολμίας, ἀλλ' ὑπὸ τῆς παντοδυναμίας τοῦ αἰωνίου Θεοῦ, ὅστις ἦτον ἐκεῖ, ὀπισθεν ἑμοῦ, μετ' ἑμοῦ διὰ παντός. Αὕτη θὰ συνοδεύῃ καὶ σέ. Ἄκουσον, φίλε μου· τὴν δραστηριότητα ἐκείνην ὁ Θεὸς τὴν ἔδιδεν εἰς ἐμέ. Δὲν θ' ἀπαρνηθῆ δὲ αὐτὴν οὐδὲ εἰς σέ, θὰ βοηθῆ καὶ σέ, ὅπως ἐβοήθησε καὶ ἐμέ· θὰ εὐλογῆ καὶ σέ, ὅπως ἠύλογησεν ἐμέ· ὅ,τι ἐγὼ ὑπέμεινα, θὰ ὑπομείνῃς καὶ σὺ· καὶ ἡ εὐφροσύνη, τὴν ὅποιαν ἐγὼ ἀπολαύω, θὰ εὐφράνῃ καὶ τὴν ἰδικὴν σου καρδίαν.

Ὁ Πέτρος ἐσφρόγγισεν ἐν δάκρυον, τὸ ὅποιον ἔρρευσεν ἐπὶ τὴν παρειάν του· ἔπειτα δὲ ριφθεὶς εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ γείτονός του, «εὐχαριστῶ . . . εὐχαριστῶ,» εἶπε μὲ φωνὴν περιπαθῆ. «Τὴν ἑσπέραν ταύτην θὰ ἀναγνώσωμεν ὁμοῦ τὴν Ἱερὰν Γραφήν, καὶ εἰς τὸ ἕξῃς θὰ ἀφιερῶσω τὰς Κυριακάς μου εἰς τὸν Κύριον.»

Οἱ Θεοὶ ἱλεῶ εἰσι τοῖς λεῶς τοῖς αὐτοὺς θεραπεύουσι· τῇ γὰρ εὐσεβείᾳ οἱ λεῶ ἀριστεύουσι τῶν ἄλλων, τῇ δ' ἀσεβείᾳ ἢ τῶν λεῶν δύναμις κολούεται.

Ο ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ ΕΡΒΙΓΓ.

(Ἴδε σελ. 441).

ΖΩΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΠΑΑΝΗΣ.

Εἰς ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκεῖνων, οἵτινες διὰ τῆς φιλοπατρίας αὐτῶν ὤφελισαν ὄχι μόνον τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν πατρίδα, ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὁλόκληρον, προσφέροντες ὡς ὀλοκύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος πρὸς φωτισμὸν τῶν ὁμογενῶν ὁλόκληρον τὴν

διὰ πόνων καὶ μόχθων εἰς τὰ ξένα ἀποκτηθεῖσαν καὶ ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργηθεῖσαν κολοσσιαίαν περιουσίαν αὐτῶν, καὶ δικαίως ἀποκτήσαντες τὸν στέφανον τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τὸν θαυμασμὸν καὶ ἔπαινον ὁλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, καὶ τῶν ὁποίων τὰ ἔθνοφιλη ὀνόματα ὡς πολῦτιμοι ἀδάμαντες θὰ στολιζῶσι τὰς σελίδας τῆς νεωτέρας ἐλληνικῆς ἱστορίας, εἰς λέγω τῶν ἀνδρῶν τούτων εἶνε καὶ ὁ αἰοίδιμος Ζῶης Καπλάνης σύγχρονος καὶ συμπατριώτης τῶν ἀειμνήστων Ζωσιμάδων καὶ φίλος στενότητος καὶ συνώνυμος τοῦ Ζῶη Ζωσιμᾶ.

Ἐγενήθη δὲ καὶ οὗτος εἰς τὸ ὀνομαστὸν Γραμμένον χωρίον τῆς Ἡπείρου, πλησίον τῶν Ἰωαννῶν κείμενον, κατὰ τὸ ἔτος 1736. Ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ ὠνομάζετο Κωνσταντῖνος, τῆς δὲ μητρὸς τὸ ὄνομα ἀγνοεῖται· εἰς τὸ χωρίον αὐτοῦ διδαχθεὶς τὰ ἱερά γράμματα διὰ τῆς φροντίδος τοῦ εὐσεβοῦς πατρὸς του, ἔλαβε τὴν ἀτυχίαν νὰ μείνῃ ὄρφανός, νέος ἔτι τὴν ἡλικίαν· διὰ τοῦτο μεταβὰς εἰς Ἰωάννινα, ἔμεινε ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῶν συγγενῶν του μέχρι τοῦ 18 ἔτους τῆς ἡλικίας. Διατρίβων τότε εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἀνὴρ κατὰ πάντα ἔντιμος ὁ Παναγιώτης χατζῆ Νίκου καὶ γοητευθεὶς ἀπὸ τὰ προτερήματα καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ νεαροῦ Καπλάνη, παρέλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Βουκορέστιον, ὅπου μετῆρχετο τὸ ἐμπόριον. Ἡ ἄκρα ἐμπιστοσύνη καὶ ἀρσιώτις καθὼς καὶ ἡ ἰκνότης τοῦ Καπλάνη παρεκίνησαν τὸν χατζῆ Νίκου νὰ καταήσῃ αὐτὸν συνεταῖρον· ὅθεν πέμψας αὐτὸν μετὰ 14 ἔτη εἰς Νίζναν τῆς Ρωσίας, τῷ ἀνέθεσε τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεταξὺ Ρωσίας καὶ διαφόρων πόλεων τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου, ὅπου διέτριψεν ὑπὲρ τὰ τρία ἔτη. Ἐπειτα δὲ ἐπιστρέψας εἰς Μόσχαν ἐξηκολούθησεν ἀρετὸν καιρὸν ἐμπορευόμενος ὡς συνεταῖρος τοῦ Χ. Νίκου· χρέος δὲ αὐτοῦ θεωρῶν νὰ δώσῃ λογαριασμὸν τῆς συντροφίας ταύτης εἰς τὸν συνεταῖρον καὶ εὐεργέτην αὐτοῦ, ἐπέστρεψεν εἰς Βουκορέστιον, ὅπου θεωρήσαντες ἀκριβῶς ὅλους τοὺς μεταξὺ αὐτῶν συντροφικούς λογαριασμούς, μὲ κοινὴν συγκατάθεσιν διέλυσαν ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ.

Ὁ Καπλάνης ἐπιστρέψας καὶ πάλιν εἰς Μόσχαν μετῆρχετο τὸ ἐμπόριον· φίλος δὲ τῆς ἡσυχίας ἐκατοίκησεν εἰς τι κελλίον τοῦ αὐτόθι ἐλληνικοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγ. Νικολάου, ἐξακολουθῶν νὰ εὐεργετῇ

ὄχι μόνον τοὺς εἰς Μόσχαν εὐρισκομένους ἐνδεεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους, ἂν καὶ πολὺ μακρὰν εὐρισκόμενος, οὐδέποτε ἐλησμονεῖ. ἌΗμεῖς, ἔλεγε συχνὰ πρὸς τοὺς ἐν Μόσχᾳ ζῶντας Ἕλληνας, ἡμεῖς ζῶμεν ἐδῶ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀναπαύσει καὶ ἀσφαλείᾳ, ἀμὴ ἐκεῖνοι οἱ δυστυχεῖς.»

Εὐεργετικὸς ὢν ἐκ φύσεως ὁ Καπλάνης, κατέστη εὐεργετικώτερος διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ Π. Χ. Νίκου, ὅστις ὄχι μόνον ἰδιαιτέρως ἐδίδοε πολλὰς βοηθείας εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ καὶ πρῶτος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων κατέθεσεν εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ αὐτοκρατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον 25,000 ρούβλια καθῶς καὶ εἰς τὴν ἐν Βιένῃ Τράπεζαν ἰκανὴν ποσότητα χρημάτων, τῶν ὁποίων τὸν τόκον διώρισε διὰ θεάρεστα ἔργα εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὰ Ἰωάννινα. Δεύτερον δὲ παράδειγμα εἰς τὰ φιλογενῆ ἔργα ἐχρησίμεισε διὰ τὸν Καπλάνην ὁ Ζῶης Ζωσιμᾶς, διαμένων τότε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ αὐτὸ μοναστήριον τοῦ ἁγ. Νικολάου, ὅστις μετὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν Ἀναστασίου, Νικολάου καὶ Μιχαήλ ὄχι μόνον διὰ τῆς ἐκδόσεως πολλῶν ἐλληνικῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ μαθηματικῶν βιβλίων ἀτεπλούτισαν τὴν πατρίδα αὐτῶν, διαμοιράζοντες ταῦτα δωρεάν, ἀλλὰ καὶ μεγάλην χρηματικὴν ποσότητα κατέθεσαν εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ αὐτοκρατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον πρὸς διατήρησιν τοῦ εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, τὰ Ἰωάννινα, συστηθέντος σχολείου τῶν Ζωσιμάδων.

Ὁ μέγιστος πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωσ τῶν ἀμιμήτων τοῦτων πατριωτῶν, οἵτινες ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἀφιέρωσαν πρὸς φωτισμὸν τῶν ὁμογενῶν καὶ εἰς ἄλλα θεάρεστα ἔργα, ἀνεζωπύρησε καὶ εἰς τὸν ἔντιμον Καπλάνην τὸν μέγαν ζῆλον πρὸς φωτισμὸν τῆς φιλάτης αὐτοῦ πατρίδος εἰς συνδρομὴν τῶν ἀπόρων ὀρφανῶν, δυστυχῶν καὶ ἀσθενῶν. Ἐν πρώτοις λοιπὸν κατὰ τὸ 1797 ἔτος κατέθεσεν εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ αὐτοκρατορικὸν Ὀρφανοτροφεῖον 10,000 ρούβλια, τῶν ὁποίων ὁ τόκος νὰ χρησιμεύῃ διὰ τὸ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ νοσοκομεῖον. Δεύτερον θεμελιώσας ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἐλ. σχολεῖον δι' ἰδίων ἐξόδων, ἐπεμπε κατ' ἔτος ἐκεῖ πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ ἰκανὴν ποσότητα χρημάτων, ἐνεργήσας συγχρόνως ὅπως ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῶν τότε πα-

τριαχειόντων Καλλινίκου τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, Ἀνθίμου τοῦ Ἀντιοχείας καὶ Ἀνθίμου τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ τεθῆ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Πατριαρχείου. Τρίτον πρὸς διατήρησιν αἰώνιον τῆς εἰρημένης Σχολῆς κατέθεσεν εἰς τὸ αὐτὸ αὐτοκρατορικὸν Ὁρφανοτροφεῖον ἑτέρας 100,000 ρούβλια ἵνα ἐκ τοῦ τόκου αὐτῶν μισθοδοτῶνται οἱ διδάσκαλοι καὶ διατρέφονται οἱ ἐν τῇ Σχολῇ οἰκότροφοι μαθηταί. Ἀλλὰ καὶ τὴν Νίζναν δὲν ἐλησμόνησε, κληροδοτήσας τὸ ἐκεῖ νοσοκομεῖον μὲ 2,000 ρούβλια, ἵνα ἐκ τοῦ τόκου αὐτῶν περιθάλλωνται οἱ ἐν αὐτῷ ἐνδεεῖς ἀσθενεῖς.

Βλέπων δὲ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἡμέρα τῇ ἡμέρα καταβαλλομένης, καὶ ἀσθενήσας, ἔκρινε καλὸν νὰ γράψῃ καὶ τὴν διαθήκην αὐτοῦ, διορίζων εἰς αὐτὴν, ὅπως μετὰ θάνατον οἱ ἐκτελεσταί τῆς διαθήκης ὄλην τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἐκτὸς τῆς διὰ τοὺς συγγενεῖς του διορισθείσης ποσότητος, ὅποση ἤθελεν ἐκκαθαρισθῆ εἰς μετρητὰ, νὰ καταθέσωσιν αὐτὴν εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν Ὁρφανοτροφεῖον πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Σχολείου του ὦ, καὶ δι' ἄλλα εὐάρεστα ἔργα. Καὶ ταῦτα πάντα ἐξεπλήρωσαν οἱ ἐκτελεσταί τῆς διαθήκης συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ ἀειμνήστου Καπλάνη.

Ὀλίγον μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἀσθενήσας βραρέως ὁ Καπλάνης, προσεκάλεσε τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα καὶ καθαρίσας τὴν μακκρίαν αὐτοῦ ψυχὴν διὰ καθαρᾶς ἐξομολογήσεως καὶ θερμῆς μετανοίας καὶ φιλιωθείς πρὸς τὸν Πλάστην αὐτοῦ, μετὰ συντριβῆς καρδίας καὶ ἄκρας εὐλαβείας ἐκοινωνήσε τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ἐφοδιασθεὶς ὡς Χριστιανὸς ὀρθόδοξος διὰ τὴν ἐκ τῶν προσκρίων πρὸς τὰ αἰώνια μετάβασιν αὐτοῦ.

Ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ προσκαλέσας τοὺς ἐπιτρόπους του Μωῦσῆν Δ. Κρίτσκη, Θεόδωρον Δ. Μετσοβίτην καὶ Ἰωάννην Τομαζάκη, ὡσαύτως καὶ τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ τὸν ἱερομόναχον Ἀγαθάγγελον καὶ τοὺς πλησιεστέρους αὐτοῦ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἔχων ἀκόμη ὑγιῆ τὸν νοῦν καὶ σώαν τὴν κρίσιν αὐτοῦ, διέταξε νὰ συνάξωσιν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα αὐτοῦ ἔγγραφα καὶ τὰς χρεωστικὰς ὁμολογίας, ὡσαύτως καὶ τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ ὅσα τότε τῷ εὐρέθησαν μετρητὰ χρήματα. Ἀφοῦ ἔθεσαν ταῦτα ὅλα ἐντὸς κιβωτίου, καὶ ἐσφράγισαν διὰ τῆς σφραγίδος αὐτοῦ, τὴν μὲν σφραγίδά ἐνεχέ-

ρισεν ἀμέσως εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ, τὴν δὲ κλεῖδα ἐκράτησεν ὁ ἴδιος. Τέλος δὲ συγχωρηθεὶς μὲ ὄλους τοὺς παρευρεθέντες ἐκεῖ καὶ εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν ὅστις τὸν κατηξίωσε νὰ διαθέσῃ τὰ πάντα καλῶς καὶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας του, ἐπερίμενε μὲ ἡσυχίαν τὸν θάνατον.

Καὶ τῷ ὄντι μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ὥρων ὁ μακάριος Καπλάνης ἐκοιμήθη τὸν αἰώνιον ὕπνον πλήρης ἡμερῶν, τὸ μὲν σῶμα παραδούς εἰς τὴν μητέρα γῆν, τὸ δὲ πνεῦμα πρὸς τὸν πλάστην καὶ Δημιουργὸν αὐτοῦ τῇ 20 Δεκεμβρίου 1806 ἑβδομηκοντοῦτης τὴν ἡλικίαν.

Ἀναγνωσθείσης τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας ἐν τῷ ναῷ τοῦ μοναστηρίου τοῦ Ἀγ. Νικολάου, ἐξεφώνησεν ἐπιτάφιον λόγον ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ πατὴρ Ἀγαθάγγελος, πλέξας εἰς αὐτὸν τὸν ἀμάραντον τὸν ἀρετῶν του στέφανον, τὸ δὲ σῶμα κατετέθη εἰς τὸ σταυροπηγιακὸν μοναστήριον τοῦ Δονσκοῦ, ὅπου ἦτο θαμμένος καὶ Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης. Οἱ ἐκτελεσταί τῆς διαθήκης ἐξαργυρώσαντες ὄλας τὰς ὁμολογίας καὶ συναΐξαντες ὄλην τὴν περιουσίαν συμποσωθεῖσαν εἰς 71,000 ρούβλια, κατέθεσαν αὐτὴν εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν Ὁρφανοτροφεῖον κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου, παραλαβόντες τὰς ἀναγκαίας ἀποδείξεις, αἵτινες μετὰ τῆς σφραγίδος διετηρήθησαν διαβαίνουσαι διαδοχικῶς ἀπὸ χειρὸς εἰς χειρὸς τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ.

Ἄπασα ἡ περιουσία τοῦ Καπλάνη συνεποσώθη μετὰ τῶν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἀφιερωμάτων εἰς 183,000 ρούβλια, ἐξ ὧν 10,000 κατέθεσεν ἔτι ζῶν ὁ μακαρίτης ὑπὲρ τοῦ νοσοκομείου καὶ τοῦ Σχολείου· διὰ δὲ τῆς διαθήκης του διώρισε 10,000, τῶν ὁποίων ὁ τόκος νὰ χρησιμεύῃ, ἵνα ἰψανδρεύωνται πτωχὰ κοράσια τῶν χωρίων Γραμμένου καὶ Τσουντίλας· 10,000, τῶν ὁποίων ὁ τόκος νὰ μοιράζεται κατ' ἔτος εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν αὐτῶν χωρίων· 10,000, τῶν ὁποίων ὁ τόκος νὰ ἐξοδεύεται κατ' ἔτος εἰς τροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν τῶν ἐν Ἰωαννίνοις φυλακισμένων· 5,000, τῶν ὁποίων ὁ τόκος νὰ στέλλεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἀθωνος ὑπὲρ τοῦ αὐτόθι Σχολείου· 5,000, τῶν ὁποίων ὁ τόκος νὰ στέλλεται εἰς τὸ ἐν Πάτρμῳ Σχολεῖον· 6,000, διὰ νὰ ἰψανδρεύωνται κατ' ἔτος ἐκ τοῦ τόκου αὐτῶν πτωχὰ κοράσια τῶν Ἰωαννίνων καὶ 2,000 ὑπὲρ τοῦ ἐν Νίζνῃ Νοσοκομείου. Τὴν δὲ ὑπόλοιπον περιουσίαν αὐτοῦ συνισταμένην εἰς 25,000 ρούβλια διώ-

ρισε νὰ δώσωσιν οἱ ἐπίτροποι εἰς τοὺς συγγενεῖς του, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει εἰς τὴν διαθήκην του, καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας. Διὰ τῆς φροντίδος καὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν ἐπιτρόπων ἐστάλη καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ Καπλάνη εἰς Ἰωάννινα, ἵνα τεθῆ ἐν τῷ Σχολείῳ αὐτοῦ, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐγράφη τὸ ἐξῆς τετράστιχον, ποιηθὲν ἴσως ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως.

Παῖδες Ἑλλήνων, ἰδμοσύνην προγόνων μεμαῶτες,

Μὴ φείσησθε πόνων, ἠχομένων γε χρόνῳ·

Ἄδαϊν στυγερὴν φεῦ, μὴ ποτ' ὑποίσετε δὴ μῆ.

Εὐτε Παλλὰς δ' ὕμμας ἐπίδη, γνῶσθε κ' ἐμέθεν.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἀξιάγαστος ἀνὴρ, οὕτινος ὁ βίος ἐνταῦθα συντόμως ἱστορεῖται καὶ τοῦ ὁποίου μιμηταὶ σπανίως εὐρίσκονται, ὥστε νὰ θυσιάσωσιν ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν αὐτῶν πρὸς φωτισμὸν καὶ εὐεργεσίαν τοῦ πλησίον των. Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης βιογραφίας ἕκαστος βλέπει ὅτι ὁ ἀξιότιμος οὗτος ἀνὴρ ἐζήσεν οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὄρφανά, τοὺς δυστυχεῖς, τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς πτωχοὺς μαθητὰς καὶ διὰ τὸν φωτισμὸν τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Τὸ μόνον ὄνειρον τοῦ αὐοδύμου Καπλάνη ἦτον νὰ ἴδῃ καὶ πάλιν ἀναγεννωμένους εἰς τὸ ἔθνος τοῦ Ἀριστείδας Θεμιστοκλεῖς, Σωκράτας καὶ Πλάτωνα· διὰ τοῦτο καὶ ἡ μεταγενεστέρη ἱστορία τῶν Ἑλλήνων δὲν θὰ λείψῃ νὰ κατατάξῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἐναρέτου τούτου ἀνδρὸς μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀναστησάντων τὸν φωτισμὸν, καὶ θερμοθετησάντων τὴν εὐεργεσίαν, καὶ νὰ στήσῃ αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῶν μεγάλων ἐκείνων τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν, τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀκαμάτως ἐργασθέντων.

Ὅ,τι δὲ ἰδίως διακρίνει τὸν προνοητικὸν νοῦν τοῦ Καπλάνη ἐστὶν ὅτι πρὸ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ νοῦς τάττει τὴν ἐκπαιδεύσιν τῆς καρδίας, ὅ ἐστι τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν, ἄνευ τῆς ὁποίας θεωρεῖ ἐκείνην ματαίαν καὶ ἐπικίνδυνον μάλιστα. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἱεροκήρυκα ἐμίσθωσεν ἐπίτηδες εἰς Ἰωάννινα, ἵνα καθοδηγῇ τὴν νεολαίαν καὶ τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς, καὶ ἐπιτηρητὰς τῆς διαγωγῆς τῶν μαθητῶν διώρισεν καὶ διδασκάλους ἀπήτησεν ἀνδρας ἱκανοὺς νὰ ὤφελῶσιν, ἔχοντας μαρτυρίαν καὶ ὑπόληψιν βίου ἀνεπιλήπτου καὶ λόγου ὀρθοῦ καὶ εὐσεβῶν δογμάτων, καὶ εὐμεθόδως προάγοντας τοὺς νέους εἰς εὐμάθειαν καὶ τὰ χρηστὰ ἔθη.

᾽Ωιδὴ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Ἵπεραγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας.

« Μακρὰ ἡ πιστεύουσα, ὅτι ἔσται τελείωσις »
 » τοῖς λελαλημένοις ἀπὸ τῆ παρὰ Κυρίου. »

Εὐαγγελισμὸς ! τί τούτου θυμηρέστερον ἐκρούσθη
 Ἐν πνευματικαῖς κινύραις ; ἢ τί φίλτερον ἠκούσθη ;
 Εὐαγγελισμὸς τὸ θέμα τῆς ἐμῆς κιθαρωδίας
 Ἄβηλοῦ μὲν καὶ ἀτέχνου, ἀλλ' οὐχ ἤτρονον γεγηθίας·
 Χαρᾶς σήμερον τῷ κόσμῳ ζωηρᾶς διαρκεστάτης
 Εὐαγγέλιον κομίζει Γαβριὴλ ὁ πρωτοστάτης
 Καὶ πυκνοὶ παλμοὶ δονοῦσι τοὺς λαοὺς τῆς γῆς ἀπάσης
 Εἰς τερπνὰς ἀγαλλιᾶσεις.

Ὁ ταξίαρχος τὸ ρῆμα τῆς χαρᾶς λαβὼν θεόθεν
 Ὅσῳν πύρινος κομήτης καταβαίνει οὐρανόνθεν,
 Καὶ τὰς πτέρυγας χαλάσας εἰς τὴν Ναζαρέτ τὴν πόλιν
 Πρόσκειται πρὸς τὴν παρθένον Μαρὶὰμ ἁγίαν ὄλην
 Κεῖ γονυπετῆς ὡς δούλος ἐν βαθύῃ ταπεινώσει
 Ἐκφωνεῖ τὴν ἀγγελίαν ἀρχαγγελικῆ τῆ γλώστῃ,
 Χαῖρε λέγων, χαῖρε μάλα, Κόρη κεχαριτωμένη
 Καὶ ὑπερευλογημένη,

Ξένης λαλιᾶς τοιοῦτον ἀσπασμὸν ἐνηχηθεῖσα
 ἔταραχθ' ἢ μετροφόρων ἐξ' αἰδοῦς ὑποσταλεῖσα,
 Ἄλλὰ φαιδιμος ὁ πρέσβυς, θάρρει λέγει μὴ δειλία,
 Εὐρες γὰρ μεγίστην χάριν παρὰ τῷ Θεῷ, Μαρὶά !
 Καὶ ἰδοὺ κυοφορήσεις τὸν ἀπάντων βασιλέα
 Καὶ Θεόν. Κληθήσει μήτηρ, καὶ αἰνίγματα ἀρχαῖα
 Καὶ προρρήσεις καὶ ὀράσεις πληρωθήσονται τῇ θεῷ

Καὶ ἀχράντῳ σου λοχεῖα.

Ἄλλὰ πῶς μοι ἔσται τοῦτο, πῶς ὦ βέλτιστε μηνύτωρ,
 Ἔσομαι παρθένος μήτηρ, καὶ θνητὴ θεοκυήτωρ ;
 Πῶς γαστήρ χωρήσει ὄλωσ τὸν ἀχώρητον τῆ φύσει.
 Πᾶς ἀπείρανδρος νεᾶνις τέξεται καὶ γαλουχήσει ;

Πνεῦμα ἅγιον ἐξ ὕψους ἐπελεύσεται σοι, Κόρη,
 Τοῦ Ὑψίστου δ' εὐδοκῶντος, μὴ θαμβῶ μηδὲ ἀπόρει.

Ἰδοῦ, Ἀγγελε, ἡ δούλη τοῦ Κυρίου, γένοιτό μοι
 Ἡ βουλή αὐτοῦ καὶ γνώμη.

Εἶπε, καὶ ἰδοῦ τὸ πνεῦμα κάτασι κατὰ τὸ ρῆμα
 Κ' ἡ ἀγνὴ τὸν Θεὸν Λόγον συλλαμβάνει παραχρῆμα·

Ἀστραπαὶ δὲ θείας δόξης πεοιηύγαζον τὸν οἶκον,
 Καὶ τὰς ὄψεις τοῦ ἐκθάμβου ἀρχαγγέλου ἐξενίκων·

Ἦθεν ἔντρομος τὸ χαῖρε ἐπαναφωνῶν τῇ Κόρῃ,
 Ἐκπληττόμενος τὸ θαῦμα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐχώρει,

Εὐαγγελισμὸν κίκεῖσε τοῖς ἀγγέλοις προσκομίσων
 Κ' εὐφροσύνην ἐμποιήσων.

Χαῖρε τοίνυν χαῖρε αὖθις, ὦ Παρθένε μακαρία!
 Χαῖρε σκήνωμα τοῦ Λόγου καὶ ἀνύμφευτε Μαρία.

Δίξει δὲ τὸ χαῖρε τοῦτο ἐξ ἡμῶν τῶν ἠμορύλων
 Ὡς ἐδέξω ἐκ τοῦ θείου ταξιάρχου τῶν ἀύλων.

Χαῖρε ἡ ἐλπίς τῶν ὄλων, ἡ χαρὰ τῶν θλιβομένων,
 Τῶν χριστιανῶν ἡ δόξα, ἡ προστατίς τῶν παρθένων,

Ἡ βασίλισσα τοῦ κόσμου, τῶν ἀγγέλων ἡ κυρία,
 Ἡ πανύμητος Μαρία.

Περιεχόμενα.

Ὁ μὴν Μάρτιος. — 2. Ναπολέων Α', ἤτοι δοξασίαι αὐτοῦ
 περὶ χριστιανισμοῦ. — 3. Τραγικὴ σκηνὴ ἐντὸς ἰσοκομείου. —
 4. Ἡ ὑποχονδρία ἢ ἡ κοιλάς τοῦ Λωπερβρούννου (συνέχεια). — 5
 Οἱ τρεῖς ξηροὶ κλάδοι. — 6. Ἡ ἀγαθοεργία τὸ μέγα τέλος τῆς ζωῆς.
 — 7. Ἀκρασία, πρωθυπουργὸς θανάτου. — 8. Μύλοι. — 9. Ὁ
 Οὐάσιγκτων Ἔρβιγγ (σελ. 441, 449 μετ' εἰκονογραφίας). —
 10. Γεωργία (συνέχεια). — 11. Ἀξιοσημεῖωτος πρόνοια. — 12.
 Τὸ ἔαρ. — 13 Λύσις τοῦ 7ου αἰνίγματος. — 14. Αἶνιγμα 8ου. —
 15. Οἱ δύο γείτονες. — 16. Ζώης Κωνσταντίνου Καπλάνη (μετ'
 εἰκονογραφίας). — 17. Ὡδὴ εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας
 Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. — 18. Περιεχόμενα.